

A czikoi népvándorláskori sírmező.

WOSINSZKY MÓR-tól.

A czikoi (Tolna megye) sírmező két (a vasútmenti és a mostani község lakta) tágas völgy találkozásánál, egy hegyláncnak északi végén fekszik, honnét remek kilátás tárul az egész környékre s a völgy legalsó részétől egészen a hegytetőig terjed. E hely emberemlékezet óta még nem volt földművelés alá véve s jelenleg is alig használható kopár legelő.

A hegylánczon több igen tágas öbölszerű, természet alkotta kanyarulatot találunk, melyek jól védett helyzete igen kedvező lakóhelyül szolgált az egykoron itt élt nagy népesoportnak. De itt ismét ugyanazon tapasztalatra jutunk, mi a megye legtöbb lelőhelyein ismétlődik, hogy tudniillik az utódok leginkább az elődeiktől kiválasztott kedvező s lakályossá tett helyeken telepedtek meg legszívesebben. Ugyanezt tette az egykoron itt lakott népvándorláskori népesoport, midőn majdnem egy évezreddel korábbi, bronzkorszaki népnek telepén üttette fel sátrait. Ugyanis közvetlenül a sírmező keleti oldalán terjedő nagy öbölben bronzkori telep volt, honnét már igen sok bronzlelet került napfényre. Ugyanitt a temető közvetlen szomszédságában lakott valószínűleg a népvándorláskori nagy népesoport is, hol védett helyet, vizet, kitűnő legelőt, ősi erdőt, vadat, s a környék római telepein elég zsákmányt is talált. Nagynak kell az itt lakott népesoportot tartanunk, mert az igen terjedelmes sírmező vagy kisebb népesoportnak hosszú ideig, vagy nagy népesoportnak rövidebb ideig való tartózkodására enged következtetni. Az utóbbi eset a népvándorláskor legelső betörő s hódító népénél valószínűbbnek látszik. Lakóhelyükre képzeljünk vándor cigányaink módjára egy óriási kocsi- és sátor-tábor és legmegközelítőbb képét alkottuk magunknak lakóhelyükről. Az évezreddel ugyanitt lakott bronzkori népek legalább putri-lakásokat ástak maguknak a földbe a téli időszakra, ezekben laktak, tüzeltek s dolgoztak. Az idő folytán beszakadt üregekben megtaláljuk még évezredek után is tűzhelyeiket, azok körül konyhahulladékokat, edénytöredékeket s egy-két ott felejtett vagy ott veszett szerszámukat s eszközöket. A kocsijokban és sátoruk alatt telelő cigánycsalád, ha a tavasz beálltával felszedi sátorfáját és odább áll, mi marad ott elenyészhetetlen dolog, mi századok multán is jelezhetné ottani tartózkodásukat? Semmi! Ugyanez áll a népvándorláskori telepekről is. Tűzhelyeik körül a föld felszínén maradt tárgyaikat rég elmosta a víz és eső, de elhordta még a földet is, a hol tanyáztak. Lakóhelyüknek tehát teljesen nyoma veszett, megmaradt azonban az utókor tudásvágyának kielégítésére mind az, a mit sírmezőjünkben oly féltékenyen, mélyen rejtettek a föld gyomrába.

Az egész sírmező felületén nincs semmi olyan jel, mely a sírokat mutatná. Kétségtelen azonban, hogy minden sír fölé, ép úgy mint manap, kisebb halmokat emeltek. Gyakran fordul elő a hozzátemetkezés esete, s csak úgy találhatták meg a családtagok, a korábban elhunyt kedves halottnak sírját, ha azt halommal vagy más emlékkal megjelölték. Ha a sírhalmon kívül voltak még fa-emlékeik vagy jeleik, azok elenyésztek, de köemléknek az egész sírmezőben nyoma sincsen. A temetkezésnél a rendes sorokat is csak úgy tarthatták meg, ha a felszínen a sírok helye meg volt jelölve.

A sírokat rendes sorokban elég sűrűen, eredetileg igen mélyre ásták, de most nagyon különböző mélységben akadunk rájuk, a szerint, a mint a víz több vagy kevesebb földet hor-

dott le a felületről. Általában a lejtő alján alig egy méter mélységben voltak; minél magasabban haladtunk fölfelé, annál mélyebben voltak a sírok, a temető felső végének közelében $2\frac{1}{2}$ —3 méter mélyen találtuk azokat. Kivételt csak a gyermekesontvázak tettek, melyek, ha nem felnőttel együtt temették el, akkor többnyire csak csekély mélységben találtattak. A sírűregeket a talaj szinkülönbözete jelezte. Többnyire függőlegesen, kivételes esetekben azonban kissé rézsútosan nyúltak lefelé. Csak épp oly szélesek, hogy a tetem szorosan elfért abban, de valamivel hosszabbak a csontváznál, úgy hogy a fejnél és lábánál rendesen egy-egy arasztnyi tér üresen maradt.

A temetkezés módja ugyanaz volt az egész sírmezőben. Hosszában kinyújtott kezekkel és lábbal hanyatt fekszik valamennyi, néha jobbra vagy balra hajolt fővel. A láb kelet felé, a fej pedig nyugotnak van. Delejtűvel vizsgálva a csontvázak irányát, annyiban találtam eltérést, hogy a lábak néha északkelet, néha kelet s ismét néha délkelet felé nyúlnak, valószínűleg a szerint, a mint télen, nyáron, vagy az a közötti időszakban temették a halottat s így szorosan ügyeltek a téli és nyári napkelet irányára. Ez irány változik egy-két sír után; néha több sír ugyanazon irányban van. Így a sírmező nyugati végén valószínűleg télen elhaltak csontvázai nyugosznak, mert lábaik kelet és délkelet közötti irányban nyúlnak. A sírmező északi végén nyári időszak halottjai fekszenek,* mert ezek sírgödrei északkelet és kelet közötti irányban nyúlnak. Szóval a nap kelte volt a sírok irányítója s a holtak birodalmát a nap lenyugvásának irányában képzeltek. Egyetlenegy sír tett csak kivételt, hol valószínűleg véletlenségből, keleti irányba fektették a fejet s a lábakat nyugotnak. E temetkezési irányt és helyzetet oly szigorúan tartották meg, hogy a kivételek csak egy-két esetre szorítkoznak. Így egy esetben, egy lovas-sírban szétterpesztett lábakkal találtuk a halottat. Egy esetben bal kezét emelte fejéhez; egy másik esetben pedig jobb kezét hajlította mellére. Néhány esetben erősen tátott szájjal voltak a koponyák. Ebből azonban korántsem lehetne élve temetkezésre következtetni, hanem inkább természetes oknak kell az alsó álkapocs csuszamlását tulajdonítani, mely a testnek elkorhadása után könnyen megtörténik, ha az álkapocs alatt egy kis üreg támadt. Két esetben fej nélkül találtuk a különben meg nem bolygatott csontvázat.

Közös sírt eddig 22 esetben találtunk** s ezek közül 17 esetben kettesével egyszerre temettek és pedig 9 esetben, anya, rendesen jobb karján keresztbe fektetett gyermekével; s 8 esetben két-két felnőtt közvetlenül egymás mellett feküdt. 5 esetben későbbi hozzátemetkezés esete fordult elő, mert a csontvázak egymás fölött feküdtek. Azon 8 esetben, midőn két-két felnőtt feküdt közvetlenül egymás mellett, az egyiknek rendesen nem volt sírmelléklete vagy legfeljebb vaskése, ha a mellette fekvőnek sírmelléklete még oly gazdag volt is. A hozzátemetkezés 5 esetében szintén nincsen sírmellék-

* 442. számú csontváz lába északkelet és kelet közötti irányban nyúlik.

445.	«	«	«	«	«	«	«
448.	«	«	«	egészen keleti	«	«	«
450.	«	«	«	«	északkeleti	«	«
451.	«	«	«	«	keleti	«	«
443.	«	«	«	«	északkelet és kelet közötti	«	«
453.	«	«	«	«	egészen keleti	«	«
456.	«	«	«	«	északkeleti	«	«
457.	«	«	«	«	keleti	«	«
454.	«	«	«	«	északkeleti	«	«
458.	«	«	«	«	«	«	«
461.	«	«	«	«	északkelet és kelet közötti	«	«
462.	«	«	«	«	«	«	«
463.	«	«	«	«	«	«	«
464.	«	«	«	«	egészen keleti	«	«
504.	«	«	«	«	északkeleti	«	«

** A 42. és 43. számú sírban férfi és nő egymás mellett.

52. és 53. « « két felnőtt egymás fölött. Az alsónál nincs sírmelléklet, a felsőnél vaskés.

71. és 72. « « felnőtt és gyermek egymás mellett.

80. és 81. « « « « « « « «

hetlen, ha a hulláknak, habár csak tökéletlen égetését akarták volna a tűzzel elérni. De találtunk néha rozsdá által conservált szövetdarabokat is, ezek pedig bizonyára elégték volna a hullaégetés tűzénél.

Feltűnő még, hogy a sírmezőbe legnagyobb részt csak öregek, nők és gyermekek temették. Ennek magyarázatot nem azon tény ad, hogy az öregek és gyermekek adják rendesen a legnagyobb halálozási százalékot, hanem inkább az, hogy a harczképesek állandóan a harcztéren levén, ott estek el. A sírmezőbe csak a családi tűzhelyen elhaltak temették s ezek közé tartoztak az öregek, nők, gyermekek, a fegyverképtelenek és betegek. Ezt látszik bizonyítani azon körülmény is, hogy a leletek legnagyobb része ékszer s tulajdonképeni támadó fegyvert csak kivételesen találunk egy-két sírban.

A sírmellékletek.

I. Edény nem minden sírban található, körülbelül minden tizedik sírra esik egy, s egynél több sohasem fordul elő egy sírban. Vannak közöttük egészen tökéletes kivitellűek és nagyon kezdetlegések; iszapolt agyagból korongon készültek s jól kiégettek; valamint iszapolatlan agyagból szabad kézzel idomítottak s tökéletlenül égetettek. Díszítésük csak vízszintesen párhuzamos karcolatokból s hullámvonalakból áll. Alakjuk sem változatos. A halott mellé adott edények eredetileg a halott számára ételt vagy italt tartalmaztak. Megyénknek többi népvándorláskori sírmezőiben többször találtam az edényekben feltört állati csontokat vagy szárnyasok csontjait. Itt azonban mind ez sohasem fordult elő, csak két esetben találtam tojáshejat. Ez a gerjéni sírmezőben is előfordult.

Az edények rendesen a láb végén találtattak, csak egy-két esetben a szájnál vagy a mellen.

A közönséges agyagedényeken kívül előfordulnak néha, de igen ritkán, fából készült vasabroncos csöbrök. Czikoban eddig csak egyet találtam a csontváz lábánál s annak csinosan munkált félköríves vasfogantyúja van.

II. Fegyverek. Fentebb említettem már, hogy a sírmezőben nagyon kevés a középkorú, erőteljes férfi csontváza, ezeket csak ritkán érte a halál családjuk körében s így érthető, hogy a sírmező feltűnő kevés fegyvert szolgáltatott. E kevés darab is kivétel nélkül vashból készült.

A *kés* nem tartoznék ugyan a tulajdonképeni fegyverekhez, inkább házi eszköz volt, de mert egyes példányok oly hosszúak, hogy fegyver gyanánt is kényelmesen használhatók — e helyen óhajtók róluk szólni.

A kés az egyedüli eszköz, mely majd minden sírban, nőknél úgy mint férfiaknál egyaránt előfordul, néha (így a 328, 345, 363. számmal) ugyanazon sírban két példányban is. Pengéjük egyenes és egyélű. A penge vége lapos nyújtványban folytatódik, mely fanyélbe erősített. A pengének alját néha keskeny vaspánt választja el a nyéltől. Minden kés fahüvelybe volt rejtve, csak egyik sírban találtam azt vashüvelyben. Alig van egy-két példány, melynek pengéjét vasrozsdá által conservált fasejtek ne borítanak. A kés hüvelyét vagy nyelét néha bronz vagy ezüst pánt vette körül. Egyenlő alakjuk mellett, nagyságuk nagyon különböző s 5 egész 30 ctm. között váltakozik. A nők kése rendesen piciny, de ez általános szabály alul van több kivétel. A legtöbb esetben a jobb kéznél, vagy a jobb felső lábszárnál találjuk azokat s hangsúlyoznom kell, hogy ritkán hiányzik a kés mellett egy nagyobb vaskarika. Ennek rendeltetését nem tudom másként megmagyarázni, mintha azt hiszem, hogy az övhöz erősített vagy a ruhához varrt vaskarikán lógott a kés hüvelye.

Nyílhegyek közül találtam egy kétszárú lapos s alul köpüvel ellátott példányt, egy másikat hosszukás mandula alakban, melynek alsó végéből fába illesztendő tövis nyúlik ki. Találtam azonban néhány, mindkét végén hegyes, egyszerű szeget. Lehetséges, hogy ezeket is nyílhegyek gyanánt használták. Az ugyanezen korú varasdi sírmezőben több ízben találtam ilyeneket, rendesen több példányban egy rakáson.

A *hajító dárdák* háromszárnyúak s fába erősített hosszú, erős tövissel birnak. A tövist burkoló

fasejtek majd mindegyik példányon meglátszanak. Néha a szárnyak alsó része, az elvérzés elősegítése céljából át van lyukasztva. Kettő-három van rendszeren egy rakáson és pedig a jobb térd táján.

Lándzsa csak egy találatot. Ennek levélidomú felső része lapos, s kétélű alján erős köpüje van.

Kopja a lándzsának egy faja, mely eredetileg zászlócskával volt ellátva. Csak egyet találtunk eddig és pedig egy lovas sírban. A zászlócska egyik végét a köpü tövében levő kis karikába erősítették.

Fokost csak egyet találtunk s ennek, a nyéllyuk közelébe eső tompa fokát rövid kalapács képezi.

III. Használati eszközök: *Aczél és tűzkő* gyakori a sírmezőben és pedig a férfiaknál úgy mint a nőknél. Mint sírmellékletnek értelme az: hogy a halott a túlvilági sötétségbe érve, tüzet élesztessen s világíthasson magának. Rendszeren bal kezében, kivételesen (így a 14-ik számú sírban) mindkét kezében tart aczélt s együtt vele tűzkövet. Itt rendszeren koromfekete színű korhadt anyagot találunk, mely valószínűleg tapló vagy más könnyen tüzet fogó anyag volt. Az aczél háromféle: C, E, és 8 alakú, azonban sokszor (így a 105, 155, 156, 504. számú sírokban) széles vaspengének töredékét használták e célra. Tűzkő gyanánt silex, jaspis s quartznak szabálytalan darabjait használták; néha azonban kőkori telepeken talált szabályos pengéket használtak erre. A tűzkő, miután mindig az aczél mellett fekszik, rendszeren vasrozsdától foltos.

Orsógombok női sírokban többször találtattak. Ezek agyagból készültek, többnyire díszítettek s rendszeren a bal kézben fordulnak elő.

Stylusokból hármat találtunk, kettőt bronzból s egyet ezüstből. Mind a három díszített. Kettő a csontváznak bal kezében volt, a harmadik pedig a mell felső részén, a két kulcsesont között. Alakjuk teljesen megegyezik a rómaiak íróeszközével, melylyel viaszkos táblákra irtak s a hegyes tűnek másik végén levő kanál alakú kis kampóval a vakarást vagy simítást végezték a viaszban. Előfordultak ezek a keszthelyi sírmezőkben is. Lipp fülkanalaknak vagy közönséges tűknek tartotta ezeket. Eldöntetlenül hagyom annak, különben nagyon fontos kérdését, hogy csakugyan íróeszközök-e e tárgyak s inkább csak a tények elősorolására szorítkozom, melyek később érvek gyanánt felhasználhatók.

1. A czikoi példányok legszebbike, az ezüstből készült s nagy gonddal díszített példány, vastagabb végén nem kanál, hanem kampó alakú s így fülkanál gyanánt nem lehetett azt használni. Különben, ha még ma is meg vagyunk a nélkül, hogy e célra külön eszközre volna szükségünk, alig hiszem, hogy a népvándorlaskor embereinek, primitív igényeik s culturájuk mellett erre szükségük lett volna. Hányat találunk manap is a legnépesebb faluhelynek romjai között, pedig aránylag nem oly nagyon ritkák ezek a népvándorlaskori sírmezőkben. De ha csakugyan e célra készültek volna, alig érhető, hogy ezen estetikátlan rendeltetésű tárgyak ritka kivétellel a leggondosabban díszítettek s nem vasból, hanem nemesebb ércből készültek.

2. Közönséges tűknek nem tekinthetjük ezeket, mert az eszköznek csak alsó hegyes vége síma, egész hosszának legnagyobb része vagy négy szögű, vagy pedig keresztben alkalmazott mély gerezdek vonulnak azon végig. Mindkét esetben teljesen ki van zárva annak lehetősége, hogy ezek tű gyanánt használtattak.

3. Fekvési helyük is inkább íróeszközre vall. Két esetben kézben, a harmadik esetben a nyak alatt a mellen találtam azt. De épen a nyaknál talált példány vastag keresztben kiálló gerezdekkel díszített s így tű gyanánt épenséggel nem lehetett azt használni. Különben íróeszközt mellen hordani nem is feltűnő; zseb nélküli ruházatnál ez annak legcélszerűbb helye. Kereskedők, katonák nem ugyanott hordják-e jegyzőkönyvüket s irónukat?

4. Különösnek tartom azonban azon körülményt, hogy leginkább női sírokban fordulnak ezek elő.* Czikoban három sírban találtam ilyen eszközöket. A két első sírt bizonyosan, a harmadikat pedig csak valószínűség szerint tartom női sírnak. Nagyon fontos e kérdésnek végleges megállapítása s azért

* Talán elég volt a harcban szüntelen elfoglalt férfiaknak az egyszerű rovás, míg a nőknek több idejük s talán több feljegyzésre méltó sujel-jük volt.

nagyon ajánlom mindenkinek, a kétségbevonhatlan érvek gyűjtésére az általam követett módot. Ugyanis a lelethez csatoltam nemcsak azon, (patinától zöldre festett) csontot, a mely mellett feküdt ez eszköz, hanem a csontváz nemének megállapításához szükséges koponyát, kulcsesontot és medencecsontot is.

A gazdasági eszközök közé tartozik még egy *vaskolomp*, nagy *vas-sarló* s egy kétnyelű *vakarókés*, minőt a timárok a bőrkidolgozásnál használnak. Ugyanezen eszközökből a keszthelyi óriási sírmezőkben is csak egy-egy példányt találtak; a kétnyelű vakarókés pedig egészen ismeretlen volt eddig. Ugy látszik ritkák voltak ez eszközök s nagy szükség levén ezekre, nem örömet adták azokat a sírokba.

Ide sorozom még a *lószerzámot*, melyhez a zablák és kengyelvasak tartoznak. E sírmezőben az összes zablák, középen összekapcsolt két tagból állanak, és kettős karikában végződnek. A belső nagyobb karikába díszített agancs-pálczákat, a külső kisebb karikába pedig a gyeplűszárnak különálló karikáját fűzték. Már a bronzkorszakból birunk néhány keresztben átlukasztott csinos csont- és agancsdarabot, melyről azt sejtettük, hogy zablához tartoznak. Kétségtelenné teszi most azok rendeltetését az egyik czikói zablá, mely a maga nemében eddig páratlanul áll. A kengyelvasak néha alakra és nagyságra különbözök egy ugyanazon sírban is. Ez mutatja azonban egykorúságukat s itt ismét figyelmeztetve leszünk arra, hogy a népvándorláskori fegyverekre és eszközökre vonatkozó megkísérlett ethnologiai osztályozás korai és téves volt.

IV. Ékszerek. Miután a sírmező halottjainak legnagyobb számát nők és gyermekek teszik ki — érthető, hogy a leletek legnagyobb része ékszerekből áll. Anyagra nézve ezek aranyból, ezüstből, bronzból, ólomból, vashól, kagylóból, csontból és üvegből készültek. Rendeltetésük nagyon különböző. Vannak: fővegdíszítések, függők, nyakékszerek, amulettek, átlukasztott pénzek, fibulák, karpereczek, gyűrűk, övdíszítések, szíjvégek, csatok és lánczok.

Fővegdíszre vonatkozólag csak három csekély adattal rendelkezem, de ezek a legfontosabbak közé tartoznak, mert tudtommal eddig még senki sem figyelte meg azokat. A 301. és 307. számú sírokban találtam ezüstből és bronzból készült négyszögű, nagyobb és kisebb lemezeket. A kisebbekből kettő-kettő tartozik egybe. Az alsó lapos és síma, a felső domború és trébeléssel díszített. Ezek néhány centiméternyire a fej fölött s a koponya jobb és bal felén találtattak. Miután nem közvetlenül a koponya mellett feküdtek — valószínű, hogy a süveg ékítményéhez tartottak. A 306. számú sírban egy öreg asszony fejének hátsó részén, az «os occipitis»-en, egyik végén füllel ellátott vaskampót találtam. Valószínűleg ezzel erősítették a fejdísz a ruhának hátsó részéhez. Mind a három sírban női csontváz volt.

A *függők* nagy változatosságot mutatnak alakra úgy mint nagyságra. E helyen nem foglalkozhatom az egyes alakok tüzetesebb leírásával. Különben nagy változatosságuk mellett is, alig van közöttük oly példány, melyhez hasonlókat más népvándorláskori sírmezőből ne ismernénk.

A *nyakékszert* gyöngyfüzéreket képezték, melyeken üveggyöngyök között néha borostyán darabokat, igaz gyöngyöt, csinosan kipontozott tengeri kagylókat és csigákat, vagy átlukasztott római pénzeket találunk. Az üveggyöngyök alakja, nagysága s színe nagyon változatos. Gyakran egyszínűek és símak, ezek többnyire golyó vagy lapított golyó alakúak. Nagyon gyakran négy ellentett oldalon egyszerű kidomborodó sárga pöttyel, vagy kidomborodó s más színű concentricus körökkel díszítettek. Néha egész üveghuzalt találunk, mely rovátkolva egész gyöngysort imitál. Ugyanilyen huzatok ólomból is készültek. Van ólomból gerezdes gyöngy is. Vannak olyan gyöngyök is, melyeknek mindkét végére folytatásképen vékony üvegszálak sodortattak, ezeknél is magában a gyöngyben bronzcsövecskéket találunk. Vannak dinnyemag alakú lapos példányok (minők majd minden népvándorláskori sírmezőben előfordulnak) s ezek kivétel nélkül mindig bronzcsövecskéket rejtenek magukban. Néhány sírnak leletei, igen izlésesen összeállított nyakékszerrel ismertetnek meg bennünket, hol apró lánczocskáknak karikáiba szorítottattak függőleges irányban a dinnyemag alakú gyöngyök.

A *gyöngyfüzértartók* üvegből készültek s arra valók, hogy a nyakékszer fonálait egyenlő távolságban tartsák egymástól. Mindig csak egy példány volt egy-egy füzérnél.

Az *amulettek* rendesen igen csinosan díszített bronzkorongokból állanak, melyek fával voltak kitöltve. A czikói néhány példány azonos a gerjeni sírmező amulettjeivel.

*Fibulák*ból csak négyet találtunk (a 64, 188, 239. és 342. számú sírokban) s ezek a késő római kornak nagyon ismert alakjaihoz tartoznak.

A *karpereczek* vagy széles lemezből, vagy vastag huzalból készültek. Mindkét alak sűrű apró körökkel díszített. Üvegkarpereczeket csak töredékben találtunk. Rendesen csak az egyik karon fordulnak azok elő és pedig többnyire két példányban.

A *gyűrűk* karikára hajlított lemezek (a 356, 422. és 444. számú sírokban), vagy sodronyok (423, 516), néha síma zárt karikák s csak egy esetben találtam vésett koronggal ellátott tömör gyűrűt. Rendesen csak egyik kéznek ujján fordulnak elő, egy esetben azonban mindkét kéznek egyik ujján volt egy-egy gyűrű. Általában elég ritkák.

Az *övdíszek* igen változatosak s rendesen csinosan díszítettek. Vannak egyszerű pitykék, trébelt lemezek, bronzból öntött s szegekkel a szíjhoz erősített különböző alakú apró darabok, valamint két tagból álló s csuklóban hajló darabok. Az övdíszek, karpereczek és szíjvégek ornamentuma sűrű kis körökből, fonás- és növény-motivumokból áll. Egy esetben Mæandert s két esetben madáralakokat találtam. Az apró övdíszek között előfordul a tulipán, stylisalt liliom s ezímerpaizs alakja.

A *szíjvégek* ezüstműből, bronzból s vasból készültek, az ezüst szíjvégek mindig két-két (többnyire díszített) lemezből állanak s a lemezek közötti tér fával volt kitöltve, de nem egész hosszában, hanem úgy, hogy felső végén a szíjnak egy kis része beilleszthető volt s azt erősítették oda szegekkel. A hosszú szíjvégeknél nem egészen 1.5 ctm. hosszú a béléletlen rész, melybe a szíjat csiptethették. E fa-bélélet több esetben egészen épen megmaradt. A bronz szíjvégek öntöttek s vagy egészen tömörek, vagy két (többnyire áttört művű) lapból állanak. A vasszíjvégek a legritkébbak s díszítés nélküli, vagy legfeljebb szélein többszörösen átlukasztott s összehajlított vaslemezből készültek.

Csat van a leletek között legnagyobb számban képviselve, mert csak kevés csontváznál hiányoztak ezek. Rendesen egyet, több esetben kettőt találunk s mindig a medenczecsonton feküdtek. Rendesen vasból készültek. A bronzcsatoknak — melyekből egy-két nagyon ritka darabot találunk — többnyire igen csinosan díszített nyújtványuk van, a mi a vas-csatoknál sohasem fordul elő.

Lánczok és karikák vasból és bronzból készültek. Az egyszerű nagy vaskarikák igen gyakoriak s rendesen a vaskés nyelénél fekszenek. Apró tagokból álló lánczokat a nyaknál találunk. Bronzsodronyból készült pálczás tagú láncz itt is csak egy esetben fordult elő, mint a závodi sírmezőben. A bronz és vasból készült, igen apró karikákból álló lánczok, az üveggyöngyökből összeállított nyakékszerhez tartoznak. Vannak azután nagy vaskarikákból álló lánczok, melyek egyes tagjai többnyire fokozatosan kisebbednek. Miután a závodi sírmezőben figyeltem meg ezeket legelőször s ott néhány esetben, egy tojásdad alakú bronz-félgömböt találtam az összerozsdásodott lánczszemek között, melynek rendeltetését még nem tudtam — nagy gondot fordítottam a czikói sírmezőben is e lánczokra. Czikóban 9 sírban találtam ilyen lánczokat s ezek között az egyikben a závordiakkal azonos tojásdad alakú bronz félgömböt. Nagyon fontosnak tartom annak constatálását, hogy mind a kilencz sírban női csontváz volt. A lánczszemek vagy a has táján keresztben feküdtek, vagy pedig a jobb oldalon, vagy a két felső lábszár között voltak. Már a závodi leletek leírásánál, azon nézetemnek adtam kifejezést, hogy e lánczokkal az állatbőrből készült nehezebb ruhadarabot tartották össze. A czikói leletek csak megerősítették s kibővítették e nézetemet, melyet a következőkben foglalok össze: a) Csakis női ruházatnál használták e lánczot. b) Soha sem ér az az egész derekán át, hanem egyik oldalon a ruhához varrták. c) A láncznak alsó végén vaskampó van, melyet használat alkalmával a ruha másik oldalához varrt egyszerű vaskarikába kapcsoltak, különben pedig függőlegesen lelógott. d) A tojásdad alakú, öntött bronzfélgömb nem más, mint a láncz-kampónak díszítése. E bronzfélgömbök nincsenek átlukasztva, hanem belül üres részén úgy forrasztották vagy kovácsolták azt a vaskampóhoz.

Pénzek elegendő számban találtattak részint nyakékszeren lógva átlukasztott állapotban, részint ép állapotban, mint Obulusok a halottnak kezében. E pénzek mind rómaiak. Legrégibb köztük a 193. sírban lelt Carus-féle átlukasztott példány; a többi, mintegy harmincz db, a mennyire kopot volta daczára kora a typus után meg volt állapítható a IV. századból és az V. század elejéről való.

A sírok és részletes tartalmuk.

1. Bal kezében : aczél és három tűzkő (kettő jaspis, egy silex), egy felül fülben végződő s hegyénél kampós vasszeg, két sima vasszeg, három római pénz (egy nagy és kettő kicsiny). Bal felső lábszáranál a nagy vaskés.

2. Füle tövénél: egy-egy sima, nyitott bronzkarika; a medenczecsont közepén nagy vascsat; bal felső lábszáranál (13 ctm. hosszú) vaskés.

3. A két felső lábszár között, egymás mellett: egy picziny vaskés, sima csontnyél, melynek egyik vége a patinától zöldre festett s egy tömör, sima bronzkarika. A bal felső lábszárnak külső oldalán egy másik nagyobb kés feküdt.

4. A medenczecsont közepén vascsat, a bal felső lábszár mellett vaskés.

5. Bal felső lábszáranál vaskés; bal kezében aczél és tűzkő.

6. A medenczecsont közepén vascsat.

7. A sírba hányt föld között egy római, peremes, tetőtéglának darabja találtatott. Sírmelléklete a csontváznak nem volt.

8. Csontváz sírmelléklet nélkül.

9. A sírba hányt föld között egy római téglának kis darabja feküdt. A csontváz lábánál egy római pénznek fele s egy hullámvonallal díszített edény találtatott.

10. Nyakánál tarka üveggyöngyök, melyek némelyikében bronz csövecskék vannak; bal vállánál négyszögű fejben végződő bronztű, mely a fej alatt 2 ctm. hosszúságban négyszögű, a többi részén pedig gömbölyű. Bal kezében egy agyagból készült, szétmállott orsó-gomb volt.

11. Csontváz sírmelléklet nélkül.

12. Bal kezében vaskés.

13. A medenczecsont jobb felén két egymásba illesztett bronz-pánt és öt római pénz. Jobb felső lábszáranál nagy vaskés, és két bronzból készült ugyanolyan hosszúnégyszög alakú csüngő, minők a nyakékszer gyöngyei között szoktak előfordulni. Az egyik csonka, a másik ép s felül picziny füllel bír.

14. Állkapczája patinától zöldre festett, de nem találtunk mellette mást, mint egy szélein csipkézett bronz-amulettnek töredékét.

15. A medenczecsont közepén vascsat, a jobb felső lábszár mellett vaskés.

16. Fültövéénél egy-egy sima, ezüst fülkarika s egy-egy belül üres ezüst golyó. Nyaka körül különböző alakú s nagyságú tarka üveggyöngy.

17. A medenczecsont bal felén kis vaskés.

18. A medenczecsont közepén vascsat.

19. és 20. Egy sírűregben közvetlenül egymás mellett két női csontváz. A bal oldalon fekvő felnőt csontváz bal kezében picziny vaskés s egy agyagból készült s párhuzamos karcolatokkal díszített orsó-gomb találtatott. A jobb oldalon fekvő fiatalnak vékony koponyája alatt csak néhány üveggyöngy feküdt.

21. Csontváz sírmelléklet nélkül.

22. Jobb kezében vaskés, a medenczecsonton csatnak töredéke.

23. A medenczecsont bal felén nagy vascsat, jobb kezénél picziny vaskés, két tűzkő és aczéljából egy töredék.

24. Jobb kezében két tűzkő és egy nagy «C» alakú aczél. Bal kezében ismét tűzkő s a medenczecsont közepén egy kis vascsatnak töredéke.

25. Nyakán két közép nagyságú üveggyöngy.

26. Egyik fültövéén egy picziny sima bronzkarika.

27. A medenczecsonton egy nagyon elrozsdásodott vascsat.

28. Patinától zöldre festett fültöveiben bronzból készült két fülkarika, gyöngy csüngővel. Jobb felső lábszáranál kis vaskés.

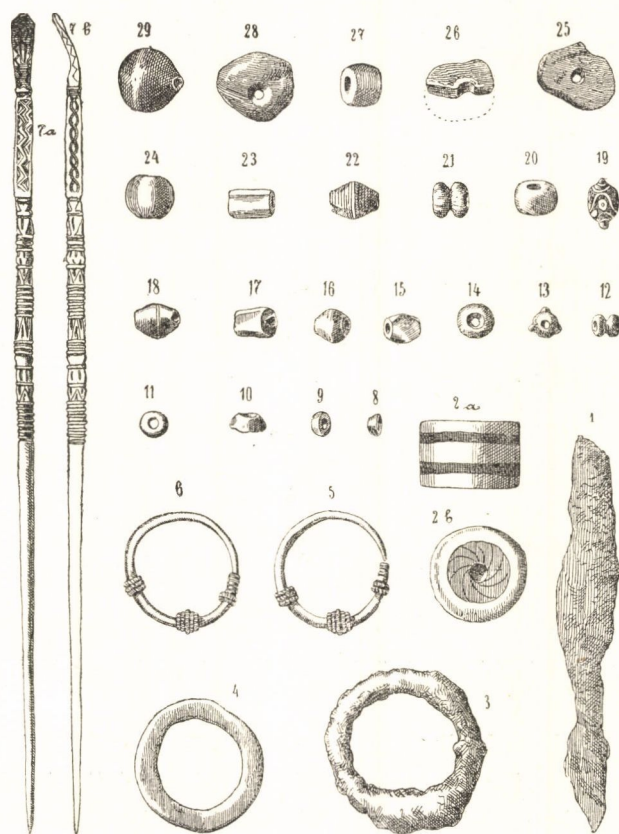
29. E csontváznak feje hiányzott és lábai feltűnően szét voltak terpesztve. Balkezeében hosszú vaskés s a medenczeesonton nagyon elrozsdásodott vasesat.

30. Nyakán különféle alakú és nagyságú tarka üveggyöngy, melyek között egy picziny bronzkarika tapad.

31. Bal fülén, belül üres ezüst golyóval ellátott ezüst függő. A golyót filigran ezüstsálak díszítik.

32. Egyik fültővén sima bronzkarika.

33. Mindkét fülén egy-egy tömör, nehéz arany függő (5 és 6). Mindkettő egészen egyenlő. Egyik vége belül kivájt hengert képez, melybe a karikának másik hegyes vége záródik. A függő alsó részén három sodronytekercs között eredetileg két-két gyöngy volt alkalmazva, de ezeket nem találtuk meg. A sodronytekercs mindkét függőn egyenlően 2, 5 és 3 soros. Nyakán gyöngyfűzér, mely idomtalan alakú, átlyukasztott, vérvörös borostyán darabokból (25, 26, 28), vörös korálokból, belül üres s átlyukasztott ezüst

33. sír.

golyókból (29), valamint különféle színű és alakú, tarka szép üveggyöngyökből állott (8—24, 27). A medenczeesonton bronzkarika (4) s vaskarika (3), jobb kezében picziny kis vaskés (1), egy henger alakú csinos orsógomb (2. a, b.) s egy 16·2 ctm. hosszú remek ezüst stylus. (7. a, b.)

Az orsógomb színes üvegpasztából készült, felső része sötét barna, külső része sárgás barna, s oldalán körbenfutó sötétzöld sávolylyal van berakva. Átlyukasztása csak picziny s az is alúl nagyobb mint felül, orsógombnak csak alakjánál fogva nevezem, de mert a közönséges orsógomboknál jóval kisebb a lyukja — lehet hogy más rendeltetése volt.

A stylus felső, kissé kampóra hajlított vége lapos, alsó vége hegyes. A kampó alatti részén (ugyanúgy mint a 10-ik számú sír bronztűjénél) 2 ctm. hosszúságban négyszögű s többi részén pedig gömbölyű. Épen fele hosszúságban remek, változatos vésés borítja minden oldalát, alsó fele pedig síma.

34. Fejénél néhány nagyon apró szétmállott bronz gyöngy. Bal kezében tűzkő és az aczélnak töredéke. Jobb felső lábszáránál bronz karika és közép nagyságú vaskés.

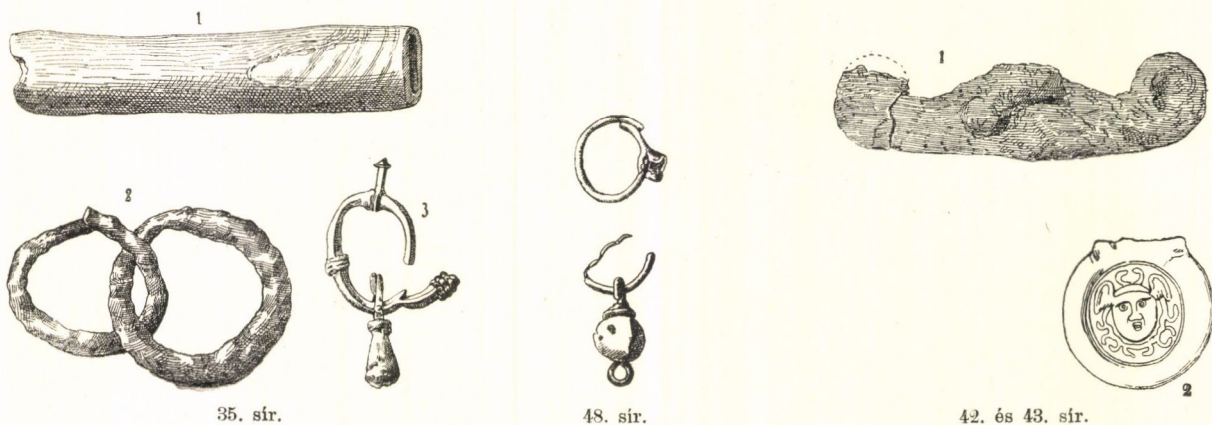
35. Fejénél egy bronz függő (3). Ez egy tojásdad alakú karikából áll, mely két nyitott végével ellentett zárt oldalán gyöngysor imitatioval díszített, s alul úgy mint felül bronz szálon lógó üvegesüngővel bír. A medenczecsonton két, egymásba kapaszkodó vaskarika (2) s egy római pénz. Jobb kezében egy 8 ctm. hosszú síma csontnyél (1), melynek felső végénél vasrozsda nyoma látszik, de az eredetileg benne volt kis vaseszközt nem találtuk meg. Jobb lába végén vörösre égett agyagedény. Alakja csontkakúp, szűk szájának pereme kissé kifelé hajlott s egyik oldalán nagy félköríves füle van. Agyagja finoman iszapolt, de krétához hasonlóan porladozó, s korongon készült.

36. Nyakánál különféle színű s alakú tarka üveggyöngy, melyek között egy átlukasztott római pénz s egy picziny bronzpánt is találtatott.

37. Jobb felső lábszáránál hosszú vaskés.

38. Jobb kezénél, párhuzamos karczolatokkal díszített 8 ctm. hosszú csontnyél, melynek egyik vége patinától zöldre festett, de nem találtunk mellette semmit.

39. Fejénél két, négyszögű bronzhúzatból készült fülkarika. Medenczecsonton vasesat; bal felső lábszáránál nagy vaskarika töredéke és két agyagból készült orsógomb. Lábánál henger alakú, fekete, fületlen bögre.

40. Nyakánál egy vörös és fehér színű üveggyöngy. A medence jobb oldalán csat. Bal kezében kis vaskés.

41. Jobb fülénél síma bronzkarika.

42. és 43. Ugyanazon sírűregben közvetlenül egymás mellett két csontváz. Az egyiknek patinától zöldre festett álkapczája mellett bronzból készült fülönfüggő, mely egyik oldalán párhuzamos vonalakkal díszített hosszúkás vastag dudorral bír, egyik kezénél fekete üvegből készült karperecznek töredéke (3). A másik csontváz kezében nagy acél (1), tűzkő és egy kerék sárga üveglap találtatott, melynek egyik oldalára kígyóhajú Medúsa-főt préseltek (2). Az üveglapnak körszegélye a préselés folytán erősen kidomborodó s felső szélén törést mutat, mely valószínűleg onnét eredt, hogy egész szalagokat készítettek ilyen üveglapokból egyszerre, melyről az egyes darabok letörttek. A sárga színű üveggel az aranyt utánozhatták. Előfordultak ezek a keszthelyi sírmezőkben is.

44. Egyik fülén síma bronzkarika.

45. Medenczecsonton vaskarika töredéke.

46. Egyik fülén bronzból készült, gombban végződő fülönfüggő.

47. Nyakán patkó alakúan hajlított bronz-sodrony, különböző alakú tarka üveggyöngyök s egy gyöngysort utánzó ólomcsövecske.

48. Gyermekcsontváz fültővén két picziny fülkarika (ábra), csüngőjén szép fehér gyönggyel.

49. Gyermekcsontváz két, különböző nagyságú, bronzkarikával s 2 gyönggyel.

50. Bal kezében elrozsdásodott acélnek töredéke és tűzkő.

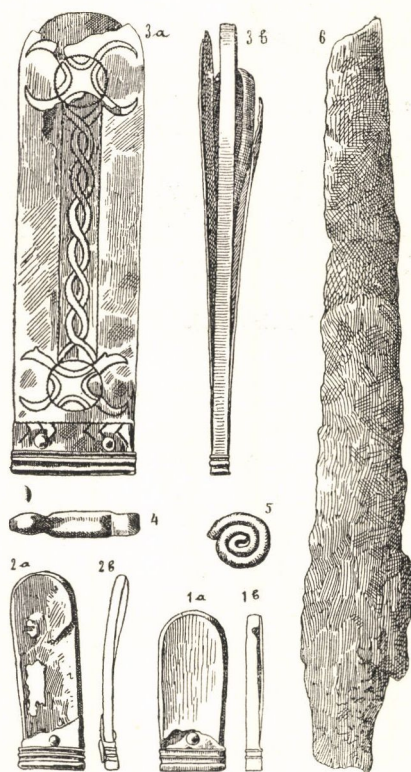
51. Mellénél egy bronz-sodronyból készült spirális korong (5). A medenczén s körül egy csatnak bronz nyelve (2 *a. b.*), 4 kisebb díszítés nélküli ezüst szíjvég, (1 és 2), melyekben még benne van a fa bélelés s a szíjat megerősítő szegek. Jobb kezében nagy vaskés (6). Bal kezében két római pénz. Bal felső lábszárának közepén egy 9·2 ctm. hosszú s 2·5 ctm. széles, ezüstmű készült szíjvég (3 *a. b.*), melyben szintén benne van a két lemez és keret közé szorított fa-bélelés. Az egyik lemez síma, a másik felül és alul kör- és körszeletekkel, egész hosszában pedig két vonal között fonást utánozó motívumokkal díszített.

52. és 53. Egy sírban két csontváz egymás fölött, tehát későbbi hozzátemetkezés. Az alsónak nem volt sírmelléklete, a felsőnél pedig csak a szokásos vaskés találtatott.

54. A medenczecsonton ép vascsat.

55. Nyakcsigolyájánál egy átlukasztott, idomtalan alakú, vérvörös borostyándarab s két zöld üveggyöngy.

56. Csontváz sírmelléklet nélkül.

51. sír.

57. Gyermekcsontváz. Fejtővénél két átlukasztott római pénz, melyben még benne van az odarozsdásodott sodrott len-fonál.

58. Csontváz sírmelléklet nélkül.

59. Nagyon tisztán kivehető volt az 52 ctm. széles sírűreg. A medenczecsonton egy nagy s egy jóval kisebb vascsat (1. *a. b.*); jobb kezében nagy vaskarika, melybe egy bronzpánt van fűzve (2 és 3); jobb felső lábszáránál egy 25 ctm. hosszú vaskés, melynek korhadt fahüvelyén durva vászonnak lenyomata tisztán kivehető volt.

60. Gyermekcsontváz. Mindkét fülén egy-egy picziny síma bronzkarika, melyről nagy zöld fehér üveggyöngy lóg le. A medenczecsonton vascsat.

61. Csontváz melléklet nélkül.

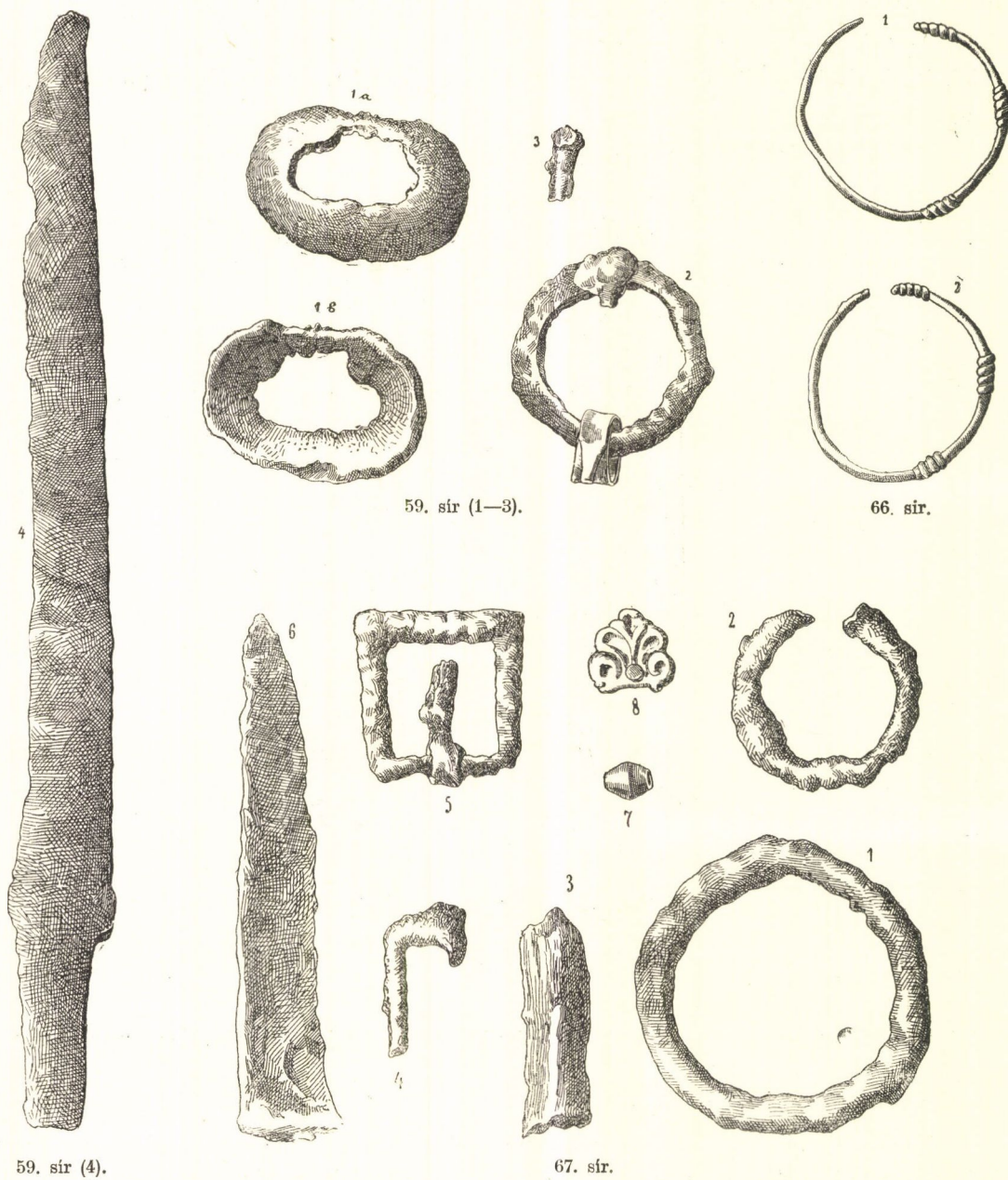
62. Csontváz sírmelléklet nélkül.

63. Gyermekcsontváz két picziny ezüst fülbevalóval.

64. Gyermekesontváz. Jobb kulcsesontnál egy bronz-sodronyból készült egyszerű fibulának töredéke. A medenczecsonton bronz-pitykének töredékei s egy vascsat. Jobb kezében picziny vaskésnek elrozsdásodott darabjai.

65. Teljesen fogatlan öreg. Állkapczáján a fog-üregek benőttek. Bal kezében vaskés.

66. Feje mindkét oldalán, bronzsodronyból készült 4-5 etm. átmérőjű nagy fülönfüggő (1 és 2).

Mindegyiken három helyen sodronytekercset találunk, alakja tehát ugyanaz mint a 33. számú arany függőé. Két térde között agyagból készült orsógombnak darabjai heverték.

67. Nyakánál egy zöld üveggyöngy (7). A medenczecsont körül két vascsat (4, 5), két vaskarika (1, 2) s szegekkel az övhöz erősített öntött bronzéitmény (8). Jobb kezében vaskés (6).

68. Csontváz sírmelléklet nélkül.

69. Nyakán nyolcz tarka üveggyöngy.

70. Gyermekesontváz. Pofacsontja, álkapczája s az os occipitis patinától zöldre festett s még sem találtunk mellette mást mint egy picziny síma ezüst karikát. Jobb kezénél vaskarika volt.

71. és 72. Ugyanazon sírban, közvetlenül egymás mellett két csontváz, egy felnőtt s egy gyermek. A gyermekesontváznál csak egy bronzból készült picziny, síma fülkarika volt. A felnőttnek medenczecsontján egy picziny vascsat, s két felső lábszára között nagy vaskés találtatott.

73. Jobb kezénél fekete színű csontkarperecznek töredéke s jobb felső lábszáránál vaskés.

74. Jobb kezénél picziny vaskés.

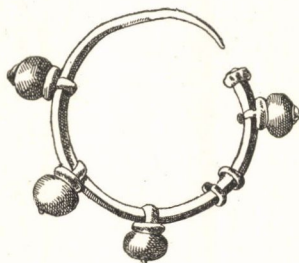
75. Sírmelléklet nélküli csontváz.

76. Gyermekesontváz sírmelléklet nélkül.

77. Medenczecsonton vascsat. Jobb kezénél nagy vaskarika s hosszú vaskés.

78. Gyermek csontváz. A fej mindkét oldalán két picziny síma ezüst karika. Nyakán különböző alakú s nagyságú tarka üveggyöngy. Ezek között volt egy belül üres ezüst golyó, melynek két ellentett oldalán gyöngysort utánzó kör között négy picziny gömböt találunk.

79. Egyik fülén ritka szép nagy függő (ábra). A négyszögű bronzsodronyból készült 3·4 ctm. átmérőjű nagy karika egyik végén gomb van, a másik vége hegyes. E karikára egyenlő távolságban bronzsodrony és pánt segítségével négy üveggyöngyöt erősítettek és pedig úgy, hogy e gyöngyök mind a karikán kívül nyúlhatnak, volt azon felül eredetileg még a függőkarika alján egy nagyobb csüngő, melyet két bronz-

79. sír.

gomb közé szorítottak, mely azonban már hiányzott. A medenczecsonton egy elrozsdásodott vascsatnak darabjait találtam.

80. és 81. Ugyanazon sírűregben kettős csontváz, egy felnőtt picziny gyermekkel. A felnőtt medenczecsontján elrozsdásodott vascsat darabja s jobb kezében picziny vaskés volt. A gyermek csontváza mellett csak néhány tarka üveggyöngy találtatott.

82. és 83. Ugyanazon sírűregben két csontváz *egymás fölött* úgy azonban, hogy a felső csontváznak koponyája az alatta fekvőnek bal vállcsontjához ért. Az alsó csontváznak medenczecsontján vascsat feküdt, bal felső lábszára mellett pedig vaskarika s egy nagy vaskés. A felette volt csontváz sírmelléklet nélkül lett eltemetve.

84. és 85. Ugyanazon sírűregben két csontváz egymás *mellett*. A bal oldalon fekvőnek medenczecsontján nagyon elrozsdásodott vascsat. Jobb kezénél néhány rozsdás vasdarab. Bal kezében aczél és tűzkő. A jobb oldalon fekvő csontváznak nem volt sírmelléklete.

86. A medenczecsont bal oldalán egy rakáson: 14 ctm. hosszú vaskés (9); 10 ctm. hosszú s a közepén 2·5 ctm. széles «C» alakú aczél (2); tűzkő s egy jaspis kavics; egy igen csinos bronzcsat (3) és egy vasból készült, felül picziny füllel ellátott, 6 ctm. hosszú szőrcsüptető (1. a, b). Jobb kezében egész köteg hajító fegyvert tartott, melyek vas részei a jobb térdnél feküdtek és pedig egymáshoz rozsdásodott három nagy háromélű hajító dárda (6, 7, 8), melyek egyike a szárnyak tövében, az áldozatnak könnyebb elvérzése céljából át van lyukasztva. Ugyanitt találtam még egy 6 ctm. hosszú nyílhegyet, melynek felső fele hosszúkás mandola alakú (4. a, b), alsó felét pedig a fanyélbe illesztendő tövis képezi. Mellette feküdt egy 5·5 ctm. hosszú s mindkét végén hegyes vasszeg (5), melyek egyik feléhez fasejtek rozsdásodtak s így lehetséges, hogy ezt is nyílhegy gyanánt használták.

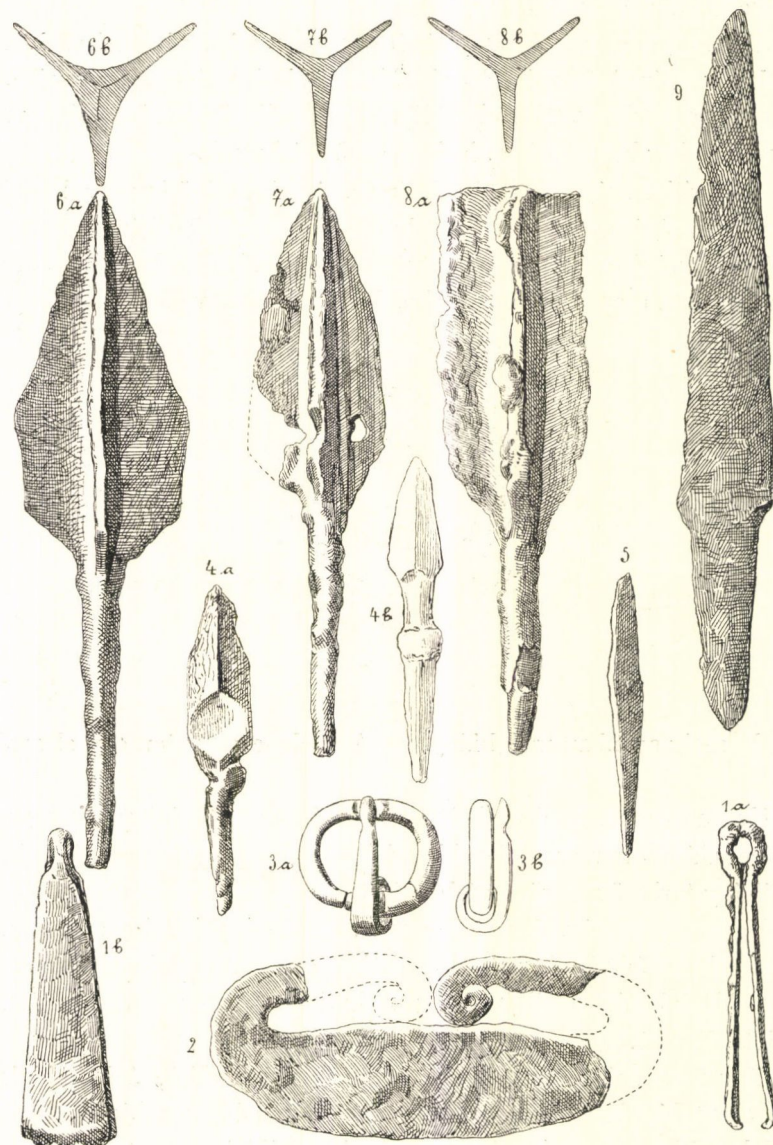
87. Gyermekesontváz. Egyik fültövén picziny sima bronzkarika, a másikon pedig üveggyöngygyel ellátott picziny bronzkarika találtatott.

88. Sírmelléklet nélküli csontváz.

89. Medenczecsonton vaskarika és vaskés. A jobb felső lábszárnak bal oldalán vaskés.

90. Sírmelléklet nélküli csontváz.

91. A fej két oldalán, két egészen egyenlő remek nagy (5 ctm. átmérőjű) ezüst függő találtatott (4, 5. a, b). A nagy ezüst karikának egyik vége hegyes, másik végén, valamint az ezzel ellentett zárt oldalon

86. sír.

egy-egy babnagyságú, tojásdad alakú golyó van. A kettő között ismét egy harmadik, mogyoró nagyságú golyó. A két-két félgömbből alakult, belül üres golyók felülete tele van ragasztva nagyon vékony ezüst sodronyból készült ékítményekkel, melyek kör-, spirális- és pápaszem-alakból állanak. Azonfelül a függőnek alsó felén, a három golyó közötti részen, ∞ alakú sodrony-diszszel borított lemezeket erősítettek a karikára. A nyak körül különféle alakú és nagyságú tarka üveggyöngy találtatott (6—13). Ez utóbbiak között van egy zöldszínű üvegedény átlukasztott vastag peremének darabja. A bal alsó karesonton bronzabroncsból készült s egész felületén pontokkal sűrűen bevert, két egészen egyenlő karperecz (1, 2), melyek

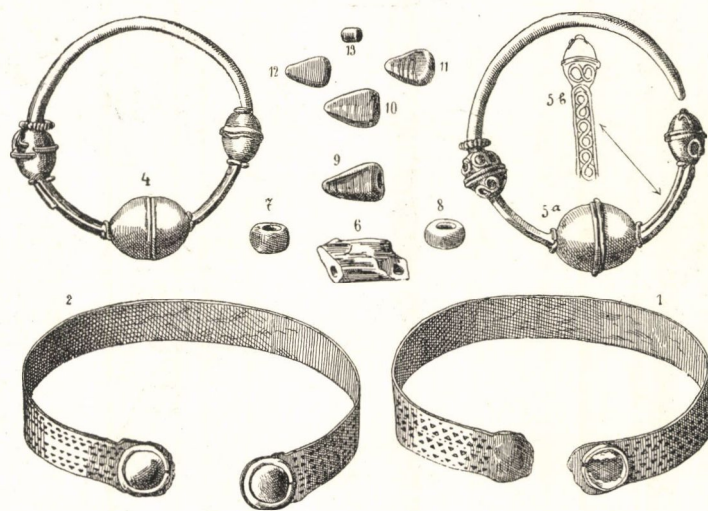
mindkét nyitott végét bronz-sodronyba foglalt üveg félgömb díszítette. Ez üvegdíszből csak kettőt találtunk meg, de mind a négynek helye meglátszik a karpereczeken.

92. és 93. Ugyanazon sírűregben egy felnőtt csontváza és fölötte keresztben fektetve egy már fogakkal bíró gyermek. A gyermekcsontváznál nem volt sírmelléklet. A felnőtt csontváz medencze-csontján vasesat; jobb kezében 10 ctm. hosszú tűzverő aczél és tűzkő (jaspis), valamint sok igen picziny kavics és tűzkő-szilánk; jobb felső lábszárának bal felén nagy vaskés.

94. Két felső lábszára között egy rakáson: C alakú tűzverő aczél, tűzkő (silex), két vasesat, hosszú vaskés, melynek tövénél — valószínűleg a fanyelet díszítő — átlukasztott vékony bronzlemez találtatott.

95. A fej mindkét oldalán, két egészen egyenlő szép fülbevaló. Egyik végén, valamint az azzal ellentett zárt oldalon csillag-alakú bütyök van. A függő alsó részén kék gyönggyel ékített csüngő forog, mely nemcsak a karikán kívül, de azon belül is nyúlik. Bal kezében kis vaskés és egy 9 ctm. hosszú csontnyél.

96. Gyermekcsontváz. Egyik fülén picziny aranyozott ezüst függő, melynek alsó fele gyöngy-sort utánzó három bütyökkel díszített.

91. sír.

97. Egészen öreg egyén, hátsó fogüregei már benőttek. Egyik fülénél sima bronzkarika és egy picziny bronzgyöngy; a medenczecsonton két vasesat; jobb felső lábszáránál vaskés.

98. Medenczecsonton vasesat töredéke és bal kezében vaskés.

99. Fejénél egy bronzfüggőnek fele része s egy kampóra hajlított bronz-sodronynak töredéke.

100. Medenczecsonton vasesat s jobbjaiban vaskésnek töredéke.

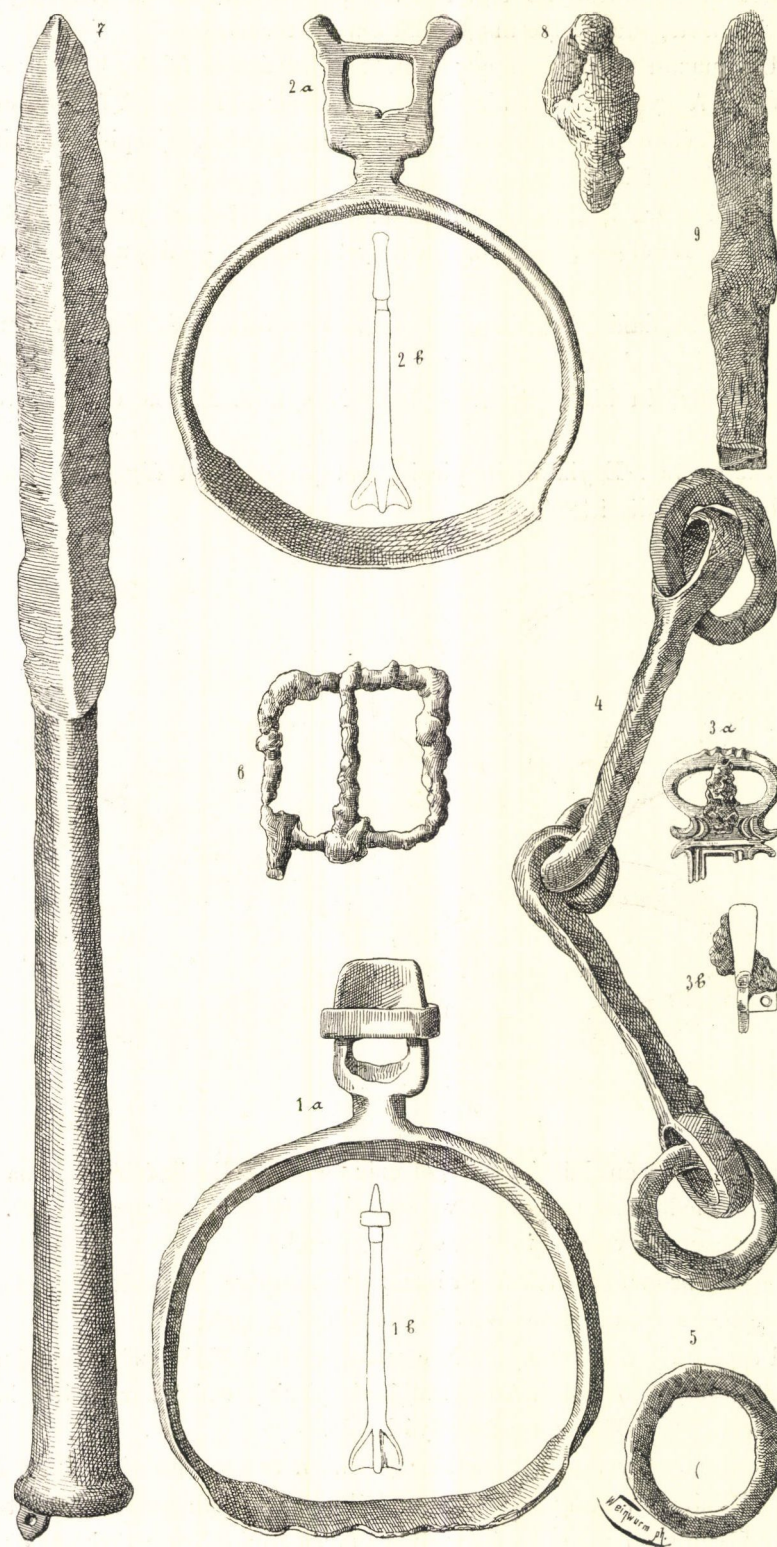
101. Fiatal egyénnek nagyon korhadt csontváza. Jobb fülén ezüst függő, nyaka körül három, a közepén átlukasztott ezüst félgömb. A fülbevalónak picziny ezüst karikájáról három picziny ezüst gömb s az alatt egy nagyobb, belül üres ezüstgolyó lóg le.

102. Jobb kezében nagy vaskés, a medenczecsonton vasesat, melyhez durva vászondarab tapad.

103. Nyakánál három vékony bronzsodronyból csavart s kampóra hajlított tekercsnek töredéke.

104. Bal kezében szép nagy aczél, melyhez odarozsdásodott a tűzkő (silex). A medencze jobb és bal szárnyán egy-egy vasesat. A jobb felső lábszárnál vashüvelybe rejtett picziny vaskés. Ugyanitt vékony s kidomborodó lencsékkel díszített ezüstlemezéből készült szíjvég.

105. Nyakánál: egy kopott római pénz; négy kidomborodó ponttal ékített nagy üveggyöngy s bronzsodronyból készült karikának töredéke. A mellkas táján zöldes színű üvegedénynek töredéke, s vörös vasoxyd-festék, melynek több oldalán a dörzsölésnek nyoma látszik. A medenczecsonton vasesat. Bal kezében egy élű, vastag görbe hátú, 3.5 ctm. széles vaspengének hegye, melyet tulajdonosa aczél

109. sír.

gyanánt használt, két tűzkő (silex) darab hozzározsdásodva találtatott mellette. Jobb kezében hosszú vaskés volt.

106. Jobb fülében 3·2 átmérőjű ezüst függő, mely alsó felén három oldalon reá csavart ezüst sodronnyal ékített. Jobb kezében 13 ctm. hosszú vaskés.

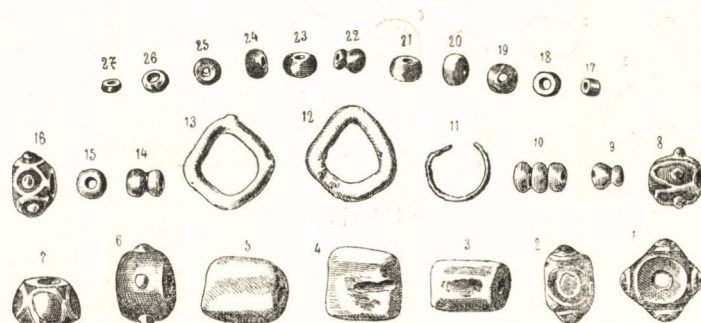
107. A sír egész hosszában szén darabok és hamú találtatott a nélkül azonban, hogy a csontokon legcsekélyebb égési nyom látszott volna. A csontváznak sírmelléklete nem volt.

108. Igen korhadt gyermek csontváz, sírmelléklet nélkül.

109. Lóval temetett csontváz. Az emberi csontváz rendes helyzetben hanyat feküdt, lábbal kelet s fejjel nyugotnak. Feltűnő csak az volt, hogy míg rendesen a kinyújtott lábszárak egymás mellé szorítva találtatnak, ez esetben erősen szét voltak terpesztve. Az emberi csontváz jobb oldala *mellett* feküdt a ló és pedig úgy, hogy feje kelet felé, hátsó része pedig nyugoti irányban találtatott. A lónak két első lába kinyújtva feküdt a fej alatt.

Az emberi csontváznak medencze-csontján egy vasnyelvvvel ellátott szép bronzcsat (3. *a, b*), a jobb felső lábszárnál vaskarika (5), vaskés (9) s egy felismerhetetlenségig elrozsdásodott vas darab találtatott (8). Jobb kezében kopját tartott, melynek hosszú fanyele elkorhadt, vas része pedig messze kinyúlott úgy, hogy a kopja köpüjének töve közvetlenül a lófej bal oldalán, azzal párhuzamosan feküdt. E vasból készült kopja 39 ctm. hosszú, melyből a lándzsára 18 ctm. s a köpüre 21 ctm. esik. A köpü tövében egy, a közepén átlukasztott kis nyújtvány van, mely valószínűleg a kopja-zászló egyik végének megerősítésére szolgált (7).

A lócsontváz szájában egy egyszerű, úgy nevezett «törött» zablya találtatott (4), melynek mindkét végében, egy-egy erős vaskarika van. A ló hasánál erős vascsat (6) s mindkét oldalán más-más alakú

110. sír.

s nagyságú kengyelvas találtatott (1. *a. b.* 2. *a. b.*). Mindkettő, talpán kiszélesedő gömbölyű vaspálczából készült csak hogy az egyiknek talprésze síma, a másiké pedig mindkét szélén s a közepén hosszában bordás. Az egyiknek karikája tojásdad alakúan hosszukás s folytatásában felső részén úgy hajlított, hogy egy széles fület képez. A másiknak karikája alma alakúan kissé nyomott, a szíjtartó füle pedig különállóan tagozott s lant alakú.

110. Fülénél egy síma kis bronz karika (11), nyakánál három átlukasztott nagy borostyán darab (3, 4, 5), számos igen csinos betétekkel díszített üveggyöngy (1, 2, 6, 7, 8—10, 14—27) s ezek között két ólomból készült karika (12, 13).

111. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

112. Egyik fülén síma ezüst fülkarika.

113. és 114. Közvetlenül egymás mellett két csontváz. A jobb oldalon fekvőnél gyöngy csüngővel ellátott picziny fülbevaló s nyakánál néhány üveggyöngy. A bal oldalon fekvő csontváznak nem volt sírmelléklete.

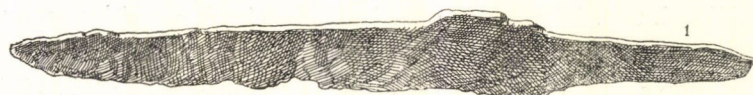
115. és 116. Ugyanazon sírban, közvetlenül egymás mellett két csontváz. A jobb oldalon fekvőnek nyaka körül, színes betéttel díszített igen csinos üveggyöngyök (7—28); bronzból öntött szív alakú ékítmény (3); bronzból készült s tövén átlukasztott fibulának háta (4). A törés régi s így csak mint ékítményt hordozta tulajdonosa a gyöngyfűzér között. Bal kezében picziny vaskés (2), melynek pengéje csak 5 ctm. hosszú. A bal oldalon fekvő csontváznak jobb kezében hosszú vaskés találtatott (ábra).

117. A medenczecsonton vasesat (ábra). Bal kezében tűzkő s nagyon elrozsdásodott aczélnak darabja. Jobb kezében csákánynak nyelét tartotta, maga a vasesákány jobb térdénél feküdt (ábra). A csákány 14 ctm. hosszú; tompa fokánál két négyszögű nyújtvánnyal bir; a nyél számára készült lyuknál oldalfalai erősen kiszélesednek, a lyukban a nyélnek odarozsdásodott fasejtjei láthatók; a csákány éle 3.2 ctm. hosszú.

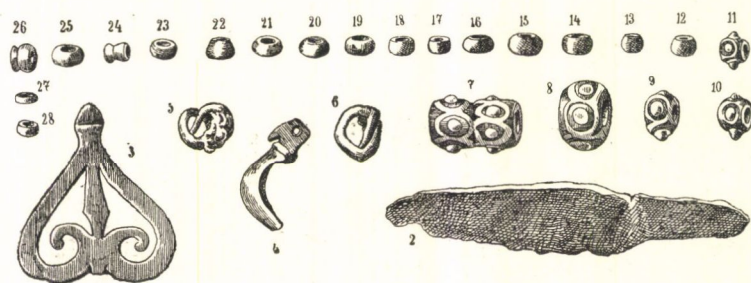
118. és 119. Ugyanazon sírban két csontváz közvetlenül egymás mellett. A jobb oldalon fekvő csontváznak nyaka körül számos, csinos betéttel díszített, tarka üveggyöngy találtatott. A bal oldalon fekvőnek jobb kezében vaskés volt.

120. Jobb kezénél egy nagyobb s egy kisebb vas karika s egy hosszú vaskés.

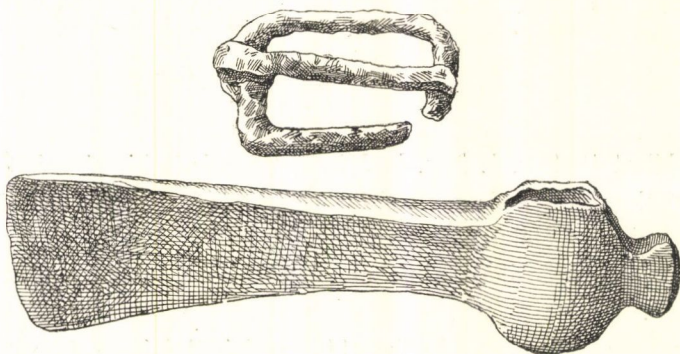
121. A medenczecsonton vaskarika s egy felismerhetlen vas darabka.

115. sír.

116. sír.

117. sír.

122. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

123. és 124. Anya, mellén keresztbe fektetett picziny gyermekével. A felnőtt csontváznál gyönggyel ellátott bronz fülöngy. Nyaka körül különféle alakú számos üveggyöngy, melyek nagyobb része lapos, dinnyemag alakú. Már a gerjén és závodi sírmezőkben találtam az e fajtájú gyöngyök között vékony bronzpántokat s apró bronzkarikákat. Ez eset a jelen sírban is előfordult s felvilágosítást ad e kis bronztagoknak rendeltetésére vonatkozólag. Ugyanis az egyik dinnyemag alakú gyöngynek felső vékonyabb részét egy kis bronzpánt fogja át, a melybe egy bronz láncszem kapaszkodik. Ennek alapján egy igen csinos nyakéket rekonstruálhatunk. A dinnyemag alakú gyöngyszemek tehát bronz láncocskáknak minden második szemébe függőlegesen voltak beékelve, de miután azokból könnyen kihullottak, a gyöngyszemek bronzesőveibe helyezett fonál erősítette még egyiket a másikhoz. A 135-ik sírnál nem közönséges fonállal, hanem a gyöngyök bronzesővein keresztül húzott bronzsodronnyal erősítették a

nyakékszernek gyöngyeit egymáshoz s ilyenkor a bronzsövecskék végein is van egy kis bronzpánt. Az imént leírt nyakékszer gyöngyei között egy bronzból öntött, felül füllel ellátott, 3 ctm. hosszú trapez alakú csüngő is találtatott. E lemez egymás alatt kétszeresen átlukasztott s fülébe még egy kis üveggyöngy szorult.

125. és 126. Közvetlenül egymás mellett két csontváz. Az egyiknek jobb kezénél vaskarika és hosszú vaskés volt, a másik csontváznak nem volt sírmelléklete.

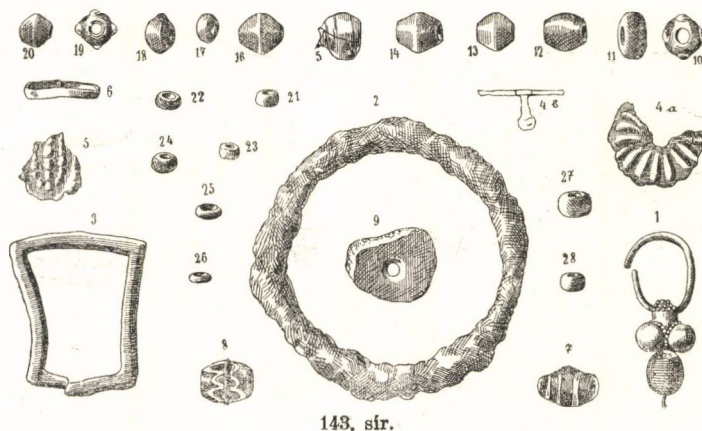
127. Nyakán különféle alakú és színű üveggyöngy, ezek között van egy ólomból készült s hosszában rovátkolt gyöngy is.

128. Álkapczája patinás, de nem találtunk mellette mást mint egy síma bronz karikát.

129. és 130. Közvetlenül egymás mellett két csontváz. Az egyiknek jobb kezénél vaskarika és vaskés, a másik csontváznak nem volt sírmelléklete.

131. Nyakán, csinos betéttel díszített nagy üveggyöngyök. Mellén vashól készült fibulának sodronytekercse, melynek közepétől a tű nyúlik ki. Bal kezének ujjai között egy, felül karikában végződő 10 ctm. hosszú vasszeget tartott, mellette egy vas karika, egy trapez alakúra hajlított vassodrony, s két más, ismeretlen rendeltetésű vaseszköznek darabja feküdt. Jobb felső lábszáránál vaskés találtatott.

132. Fültövein egy-egy bronzból készült fülönfüggő, melyek karikáira felül úgy mint alul üveggyöngyök erősítették.

143. sír.

133. Gyermekcsontváz, két picziny ezüst fülbevalóval, melyekről belül üres nagy ezüst golyó lógott.

134. Egyik fülén síma bronzkarika.

135. Mindkét fültövén síma bronzkarika, nyakán különféle alakú tarka üveggyöngyök, melyek között többszörösen összesodrott fekete színű lenfonálnak darabja maradt. Itt ismét feltaláltam a 123-ik sírban leírt rendkívül kényes nyakékszernek töredékét, azon különbséggel, hogy itt igen picziny vasláncszemekbe voltak erősítve a bronzsövecskével ellátott üveggyöngyök.

136. A medenczecsonton vasesat.

137. Fiatal egyénnek csontváza. Fültövein egy-egy ezüst fülönfüggő volt, melynek egyetlen dísze, kúp alakban elhelyezett, négy aranyozott ezüst golyocskából áll.

138. és 139. Anya, jobb karjában tartja testével párhuzamosan nyúló picziny gyermekét. Az anyának nem volt sírmelléklete, a gyermek nyaka körül azonban színes üveggyöngyök találtattak.

140. Gyermek csontváza. Fültövein két síma bronzkarikával.

141. és 142. Közvetlenül egymás mellett felnőtt csontváza gyermekkel. A felnőtt jobb fülénél két ezüst félgömb s bal kezében tűzkő darab találtatott; a gyermeknek nem volt sírmelléklete.

143. és 144. E csontváznak helyzete annyiban volt kivételes, hogy bal karját feje fölé emelte. E felemelt karnál vaskarika (2), nyakán számos tarka üveggyöngy (7, 8, 10—28) s egy átlukasztott borostyán darab (9), és egyik fülén egy arany fülbevaló találtatott (1). Ez utóbbi igen csinos munka.

A nyitott tömör aranykarikának alsó részéről, gyöngysorutánczattal körülvett három aranygolyó s az alatt bronzcsövecskével bélelt üveggyöngy lóg le. Bronzból több hasonló példányt találtunk e sírmezőben, hol kúp alakban elhelyezett golyócskák díszítik a karikát. A medenczecsonton bronzcsat volt (3). Közvetlenül alatta egy másik csontváz feküdt, melynek nem volt sírmelléklete.

145. A medenczecsonton vascsat. Jobb kezénél vas karika és kés.

146. Gyermekecsontváz egy picziny ezüst fülönfüggővel.

147. Csontváz sírmelléklet nélkül.

148. A medenczén vascsat és egy kis vas karika.

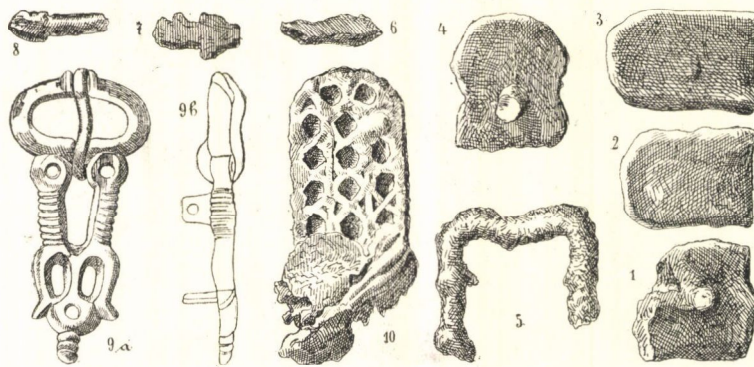
149. és 150. Felnőtt egyén jobb karján keresztben tart egy 3—4 éves gyermeket, úgy hogy ennek hátgerince a felnőttnek jobb karját érinti. Egy vaskarika volt e kettős sírnek összes melléklete s ez a felnőttnek fejénél feküdt.

151. E csontváznak fekvése annyiban volt kivételes, hogy összehajlított lábszárai térdrel felfelé álltak; többi testrészei a fejtől a medenczéig rendes helyzetben feküdtek. Sírmelléklete nem volt.

152. Fültővein két síma bronz karika.

153. Fogatlan öreg. Álkapezáján a fogüregek már benőttek. Medenczecsontján vascsat s jobb kezénél vaskés találtatott.

154. A bal felső lábszár mellett vas karika és vaskés.

167. sír.

155. A medenczecsonton elől és hátul egy-egy vascsat. Bal kezében acél gyanánt használt sarló alakú görbe vaspengének töredéke, melyhez tűzkő (silex) darab rozsdásodott.

156. A medenczecsonton vascsat, jobb kezénél vaskés, bal kezében acél gyanánt használt vas darab s tűzkő-penge.

157. Jobb kezében vaskés, a medenczecsonton vascsat.

158. Jobb kezénél nagy vaskarika töredéke s vaskés, a medenczecsont alatt vascsat.

159. Jobb kezénél nagy vaskarika és vaskés; a medenczecsonton vascsat, a bal kezében vasláncszemen lógó acél, melyhez tűzkődarab rozsdásodott; a medenczecsont alatt nagy üveggyöngy.

160. Jobb felső lábszáránál egy, vastag végén átlukasztott s ellentett végén hegyes, 16 ctm. hosszú szarvasagancs s hosszú vaskés; bal kezében egy 7.5 ctm. hosszú vas-ár, mely vastagabb végén nyélbe volt illesztve, miután ott fasejtek rozsdásodtak hozzá; a medenczecsonton vaskarika és vascsat.

161. Bal fülénél két egymásba kapaszkodó síma bronz karika, a jobb fülénél csak egy egyes bronz karika találtatott.

162. Gyermekecsontváz két kis ezüst függővel, melyekről gyöngysor utánzattal ékített nagy ezüst golyó lóg le; nyakánál néhány üveggyöngy.

163. Gyermekecsontváz két picziny bronzfüggővel, melyek mindegyikéről nagy üveggyöngy lóg le.

164. Nyakán különféle alakú s nagyságú üveggyöngy, melyek között egy mogyoró nagyságú, s bronzcsövecskével keresztül furt igaz gyöngy találtatott. Egyik fülénél aranyozott ezüst

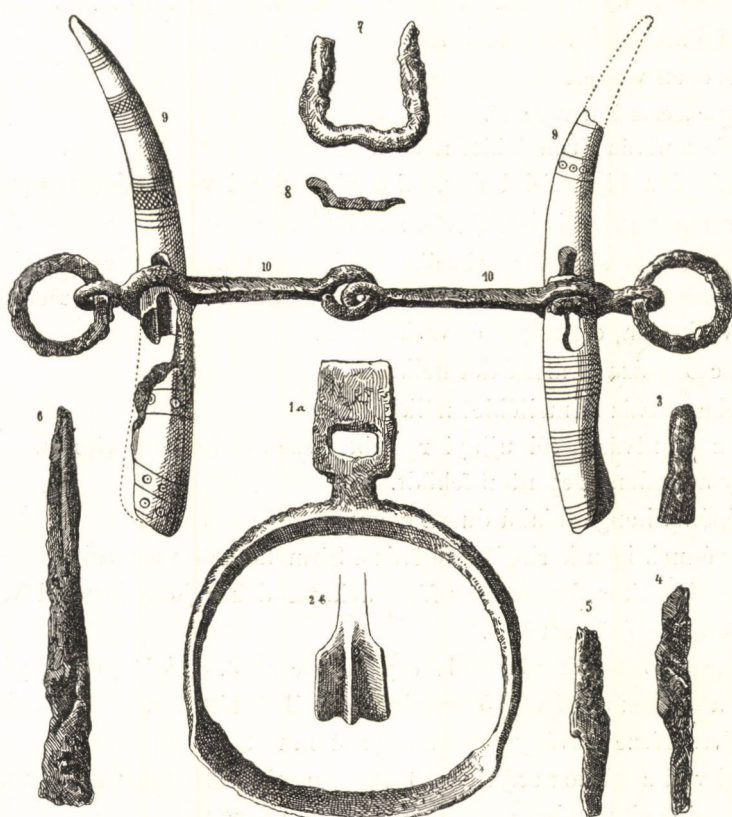
függő volt, melynek nagy ezüst golyóját gyöngysorutánczat s szőlőfürthöz hasonló kidomborodó ékítmény díszíti.

165. Jobb kezénél két egymásba kapcsolt vaskarika s egy hosszú vaskés.

166. Csontváz sírmelléklet nélkül.

167. E sírűregben a fej- és medenczecsont felül úgy mint alul ujjnyi vastagságú szén- és hamúrétteg volt körülvéve. A medenczecsont bal szárnyán vasesat (5), jobb szárnyán pedig az (9. a, b) ábrában bemutatott nagyon eredeti ékítményű bronzsat találtatott. Ez utóbbit hátsó részén ügyesen alkalmazott három átlyukasztott nyújtvánnyal erősítették a szijhoz. A felső lábszárak körül vasból készült öt szíjvég feküdt. Négy ezek közül picziny és síma (1—4), az ötödik jóval nagyobb s szélein több átlyukasztással díszített (10).

168. Gyermekcsontváz, két picziny ezüst fülönfüggővel s néhány apró üveggyönggyel.

172. sír.

169. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

170. A medenczecsont bal szárnyán vasesat, jobb szárnyán vaskarika, jobb kezében vaskés.

171. Gyermekcsontváz, a fejnek mindkét oldalán bronzból készült síma fülönfüggővel, nyaka körül üveggyöngyök s ezek között egy felül földre hajlitott bronz lemezke, lába végénél egy szűk s magas nyakkal ellátott, havas részén párhuzamos karczolatokkal díszített golyó alakú edény.

172. Lóval temetett csontváz. Ez ugyanoly irányban feküdt, mint a 109-ik sírűregben leírt csontváz. Az emberi csontváz benne volt a sírok rendes sorában s lábbal keletnek, fejjel pedig nyugotnak feküdt. Közvetlenül az emberi csontváz mellett s annak jobb oldalán volt a ló, és pedig fejével kelet felé, hátsó részével pedig nyugotnak. A lócsontváz oldalt feküdt és pedig a jobb oldalán. Mind a négy lábának izmai keresztülmetszettek s csak így volt lehetséges a felső s alsó lábszárakat közvetlenül egymásra hajlítani, a mit azért tettek, hogy könnyebben lehessen azt így a sírűregbe szorítani. A lónak oldalbordái s hátgerince már teljesen elkorhadt, hasa táján feküdt a vasesat (7) s valamivel alantabb

baloldalán a kengyelvas (1. *a*, 2. *b*), melynek nem volt párja. Szája tátva volt s benne találtuk a mindkét végén díszített agancsokkal felszerelt vas-zablát (10). Az emberi csontváznak jobb kezében három kis kés s jobb felső lábszárájánál egy nagyobb kés volt. A ló- és embercsontváznak közvetlen közelsége sok szemlélőre azon benyomást tette, mintha az ember a ló hátára lett volna kötözve, de ennek lehetősége ki van zárva, mert a ló oldalt, az ember pedig hátán hanyat feküdt.

A kengyelvas négyélű vaspálczából készült, kiszélesedett talpa külső felén bordás, karikája alma alakúan kissé nyomott, füle pedig hosszúnégyszög alakú.

A vashól készült zabla alakja az úgynevezett «törött» zablákhhoz tartozik s mindkét oldalán kettős karikában végződik. A belső nagyobb karikába díszített szarvas-agancsok tűzettek, a külső kisebb karikába pedig vaskarika van kapcsolva. A szarvas-agancsok hegyes végükkel felfelé, függőleges helyzetben szorítottak a zabla szélének karikájába úgy, hogy mindkét végük erősen kifelé kanyarodik, s ott, hol a karikába érnek, felül s alul át vannak lyukasztva. Bekarczott díszítésük különböző. Az egyiken párhuzamos vonalak között concentricus köröket, a másikon párhuzamos vonalakból alakított szalagokat s ezek között hálószerű alakú díszítést találunk.

173. Jobb kezében vaskés.

174. A medenczecsonton vascsat.

175. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

176. Feje s ágyéka táján felül úgy, mint alul ujjnyi vastagságban apró szén- és hamuréteg feküdt, mely még a szemüregeket is betöltötte, a nélkül azonban, hogy a csontokon égési nyomok látszottak volna. Egyik fültövéen sima bronzkarika találtatott, másik oldalán jóval nagyobb bronzfüggő, melyre ólomgyöngyöt erősítettek. Nyakán különböző alakú üveggyöngy, medenczecsontján vascsat, jobb kezénél picziny vaskarika, csontnyél és vaskés volt.

177. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

178. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

179. Az egész csontvázat fél ujjnyi rétegben szén és hamu borította. Sírmelléklete csak egy vascsatból állott, mely a medenczecsonton feküdt.

180. Lába végénél henger alakú durva edényke.

181. Öreg egyénnek igen korhadtt csontváza. Sírmelléklete nem volt.

182. Fültövein két sima, bronz fülönfüggőnek töredéke; jobb kezénél vaskarika, picziny vaskés s egy ismeretlen rendeltetésű vastárgy.

183. A medenczecsonton köröskörül: egy bronzcsat (3. *a*, *b*), nyujtványán S alakú díszítéssel, ez három szeggel volt a szíjhoz erősítve; 5 darab bronzból öntött, csuklyóban hajló övdísz (1, 2, 4—6), melyek kisebb félköríves része növény-ornamentumot mutat, másik hosszabb része hatszorosan van áttörve s ez két szeggel volt a szíjhoz erősítve; 8 darab növény-ornamentumot mutató bronz ékítmény (12, 14—17, 19—20), melynek minden egyes darabja két-két szeggel volt a szíjhoz erősítve; egy hatszorosan áttört ugyanolyan ékítmény, mint a csuklyóban hajló övdísznek hosszabb fele (7. *a*, *b*); 2 hosszúnégyszög alakú s kétkét szeggel ellátott bronzlemez (9, 10); 2 picziny bronzpánt (8, 11); egy kisebb vascsatnak töredéke; jobb kezének egyik ujján sima bronzsodronyból készült gyűrű (13); jobb kezében egy igen szép vaskés (18).

184. Teljesen fogatlan öreg, állkapczáján a fogüregek egészen benőttek. Feje tetején habnagyságú lyuk, mely azonban nem trepanatív, hanem halálos sérülés következtében támadt. Medenczecsontján vascsat feküdt.

185. Gyermekcsontváz, fültövein 2 sima bronzkarikával s nyakán néhány üveggyönggyel.

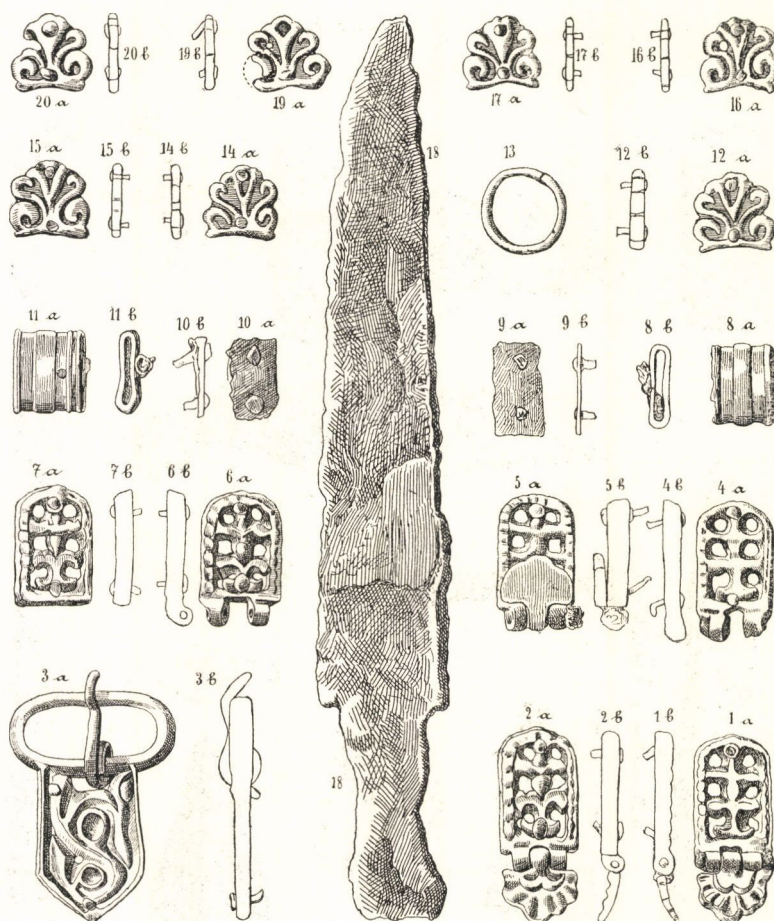
186. Medenczecsonton vascsat.

187. Medenczecsontján vascsat s jobb kezében egy 26 ctm. hosszú vaskés.

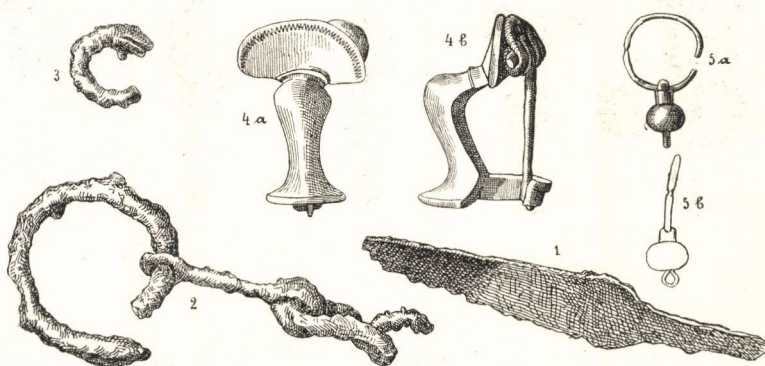
188. Valószínűleg lóval vagy más kisebb állattal eltemetett gyermekcsontváz. Az állati csontok teljesen elkorhadtak, nem találunk azokból semmit s csak a gyermekcsontváz mellett feküdt kis vasholz (2) enged lóval vagy más állattal temetkezésre következtetni. A gyermek csontváza is igen korhadtt volt. Bal vállánál egy a késő római korszakból elég ismert bronz-fibula feküdt (4. *a*, *b*). Sodronytekercsét

félköríves díszített korong takarja, háta S alakú, s tűtartóját magas kampó képezi. Jobb kezénél kis vaskarika (3) s egy picziny vaskés (1), jobb fülén pedig gyönggyel ellátott picziny bronz fülönfüggő volt (5. a, b).

189. Medenczeesonton vascsat, jobb kezében kis vaskés volt.

183. sír.

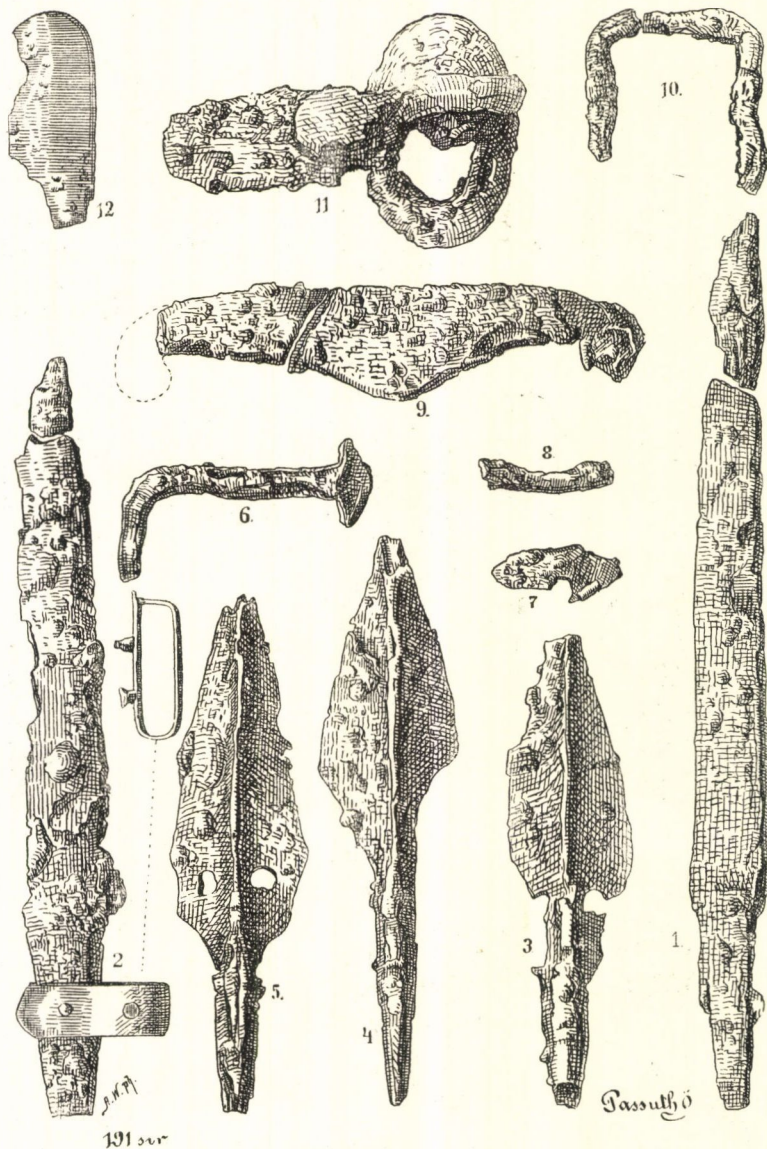
188. sír.

190. A medenczeesont jobb és bal szárnyán egy-egy vascsat s jobb kezében vaskés.

191. Bal kezében acél és rozsdafoltos nagy tűzkő. A medenczeesonton két vascsat (10, 11), az egyiknek alakja közönséges, a másik ritka alakú. Tojásdad alakú kerete lapos nyujtványban folytatódik, kampós nyelve majdnem ujjnyi vastag s korongban végződik. A medenczeesont jobb- és baloldali szélén

egy-egy hosszú vaskés (1, 2). Az egyikén rajta van még fahüvelyének ezüst pántja, melyet két szeggel erősítettek a szijhoz. Jobb felső lábszáranak közepén sima ezüstlemezekből készült szíjvég (12), melynek belsejében egészen épen megmaradt a béllelés gyanánt szolgált falemez. Ugyane jobb lábszár alsó végén találtunk egy kampóra hajlított fejes vasszeget (6) s egy rakáson 3 darab háromélű hajítódárdát 3—5), melyeknek tövisein még rajta van a faburkolat. Kettő ezek közül a szárnyak tövében átlukasztott. Hosszúságuk: 9·5, 10 és 11·5 ctm.

192. Egyik fülén sima bronzkarika s a medenczén vascsat.

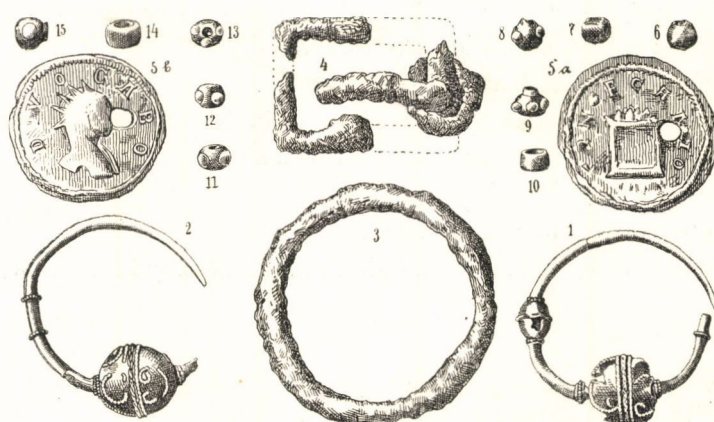

191. sír.

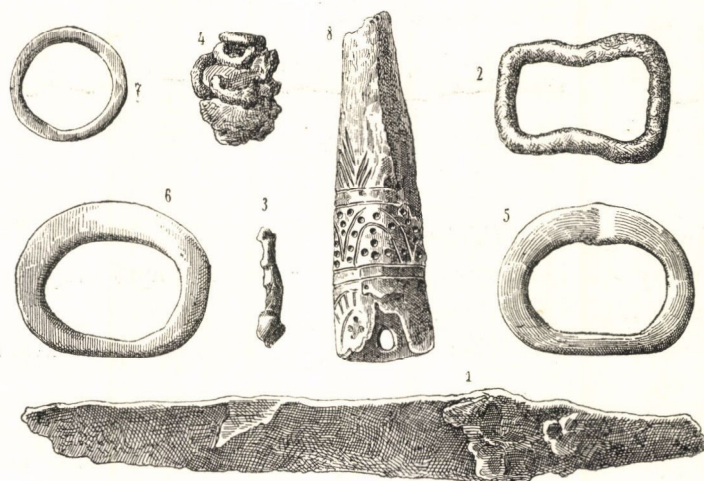
193. Fültövein egy-egy igen nagy ezüst fülbevaló (1, 2), melyek nagy ezüst gombjai vékony ezüstsodronynyal ékítettek. Nyakán különféle alakú tarka üveggyöngy (6—14) s ezek között Carus (282—284) császárnak halála után vert érme. Előlapján: DIVO CARO (az 5. sz. rajzon hibásan CABO) koronázott feje jobbról. Hátlapján: CONSECRATIO. A csontváz medencze-csontján vaskarika (3) és vascsat (4), melyen durva vászonnak lenyomata látszik.

194. Egyik fülén üveggyönggyel ellátott bronz fülbevaló, bal kezében agyagból égetett és függőleges vonalakban kipontozott orsógomb és kis vaskés találtatott.

195. Gyermekesontváz sírmelléklet nélkül.
 196. A csontváz lába végénél tágas szájú, öblös edény, melyben tojáshéja találtatott.
 197. Összes sírmelléklete egy vaskarikából állott.
 198. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.
 199. Egyik fülénél gyöngysor-utánzattal díszített, bronzgömbbel ellátott fülönfüggő; a fej másik oldalán sima bronzkarika. Nyaka körül különféle alakú és nagyságú tarka üveggyöngy. Bal kezében kis vaskés.
 200. Medenczecsonton vaskarika. Bal kezében aczélnak töredéke s tűzkő. Ez utóbbi szabályosan hasogatott őskori silex-penge volt, melyet tulajdonosa úgy találhatott. Jobb kezében hosszú vaskés.

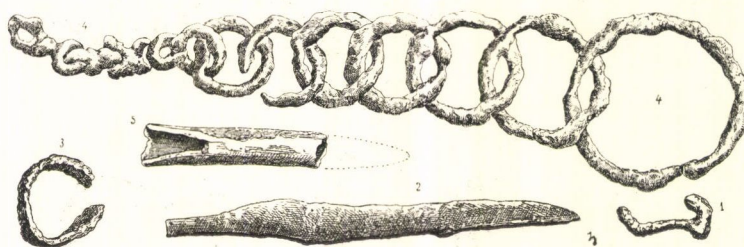
193. sír.

202. sír.

201. Fültővein két sima bronzkarika. Nyakán üveggyöngyök. Bal kezénél egy római pénz.
 202. A medenczecsonton vascsat (2), s körülötte három bronzkarika (5—7), egy kisebb kerek s két nagyobb, lapos, tojáshéja alakú. Jobb kezénél picziny vasláncz (4); egy, félkörívekkel, pontokkal s párhuzamos vonalakkal és tövében átlukasztott szarvas-agancs (8), melynek egyik oldalán vasrozda látszik. Jobb felső lábszáránál vaskés (1).
 203. A medenczecsonton vascsat.
 204. Fültővein két kis bronz fülönfüggő.
 205. Bal felső lábszáránál különféle nagyságú vaskarikákból alakított láncz (1, 3, 4), csontból készült nyél (5) és egy nagy vaskés találtatott (2).
 206. Medenczecsonton vascsatnak karikája.

207. Jobb felső lábszáránál nagy vaskés, a medenczecsonton vascsat.
208. Feje körül sok apró széndarab és hamu volt. Egyik fültővén gyöngyös csüngővel ellátott bronz fülbevaló s nyaka körül apró üveggyöngyök találtattak.
209. Csontváz sírmelléklet nélkül.
210. Jobb kezénél vaskarika és hosszú vaskés.
211. Medenczecsonton vascsat.
212. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.
213. Jobb kezénél vaskarika, hosszú vaskés és egy felismerhetetlen vasdarab.
214. Nyakán néhány kis üveggyöngy.
215. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.
216. Medenczecsonton vascsat. Jobb kezénél kis vaskarika és kis vaskés.
217. Lába végénél szabad kézzel idomított durva edény.
218. Jobb kezénél kis vaskarika és kis vaskés.
219. Medenczecsonton vascsat. Jobb kezénél vaskarika és vaskés. Lába végénél a két lábfej között korongon készült s vízszintes párhuzamos karczolatokkal díszített edény. Pereme kissé befelé konyult.
220. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.
221. Gyermekcsontváz egy sima bronz fülbevalóval s néhány bronz gyönggyel.

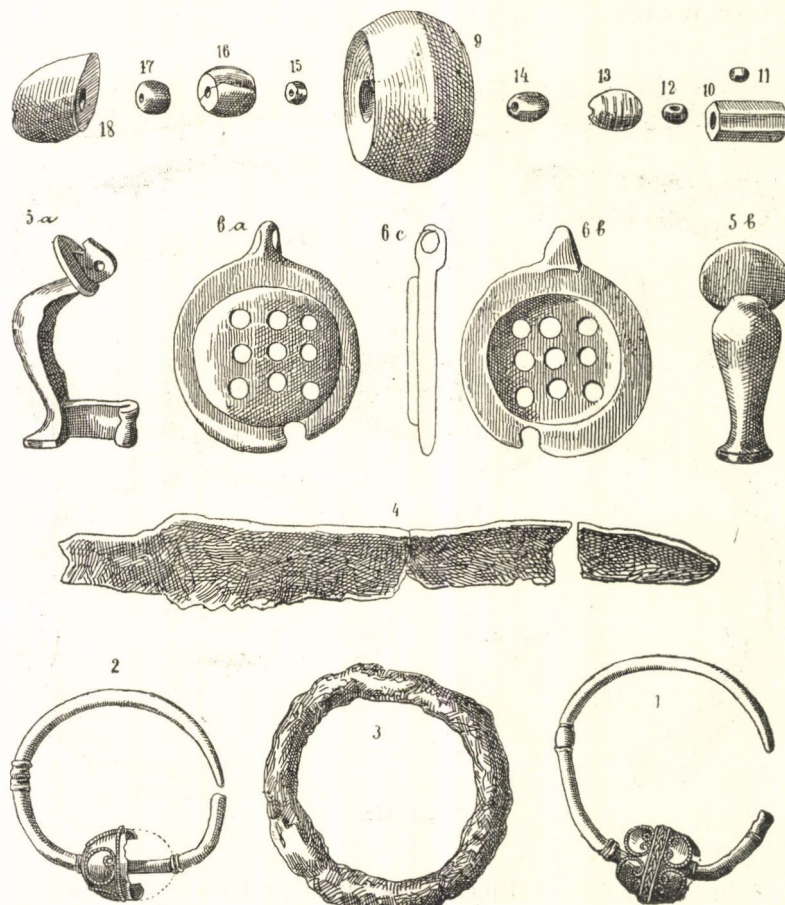
205. sír.

222. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.
223. Fültővein egy-egy sima bronzkarika, nyakán néhány apró üveggyöngy.
224. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.
225. Gyermekcsontváz, egyik fülén nagyon picziny sima bronzkarikával s nyakán néhány apró üveggyöngy.
226. Néhány picziny gyöngy sárga üvegpasztából.
227. Nyakán néhány üveggyöngy; a medenczecsonton vascsat; jobb kezénél egy nagy s egy kisebb vaskarika és egy hosszú vaskés.
228. Lóval temetett csontváz. Itt a lónak helyzete és irányítása eltérő volt a 109. és 172-ik sírokban megfigyelt esettől. Itt a lócsontváz nem egészen párhuzamosan feküdt az emberi csontvázzal. Az emberi csontváz feje északnyugotnak volt, lábai pedig délkeletnek, a lócsontváz azonban egészen nyugot-keleti irányban feküdt, és pedig úgy, hogy feje nyugati, hátsó fele pedig keleti irányban volt. A ló valószínűleg élve lett eltemetve, mert magasra emelt fővel, nem oldalvást elterült testtel, hanem a lovak rendes nyugvó helyzetében találtatott. A lócsontváz ez esetben teljesen ép állapotban volt. Lehetséges, hogy e jó conservált állapotát annak köszönhetette, mert még most is két méternél mélyebb volt a sír, míg a többi lovas sírok aránylag jóval csekélyebb mélységben találtattak. A ló homlokát és alsó állkapczáját zöldre festette a szerszámdísznek patinája, de csak egy picziny trébelt bronzlemezt (9) találtunk ebből. Szájában vas-zabla (5, 6), hasánál vascsat (3) s hasa alján két kengyelvas találtatott (1, 2). A kengyeleknek karikája a talpon kiszélesedik és kívül bordás, szíjtartó fülük pedig hosszánégyszög alakú.

római, ugyanolyan bronz fibula (3. *a, b*), milyen a 188-ik sírban fordult elő. A medenczecsont bal oldalán egy lócsülök alakú függőlegesen átlukasztott agyagyöngy (18), egy másik szintén agyagból készült nagy orsógomb (9), és egy pipafödél alakú, alul homorú, felül domború, szélén picziny füllel ellátott, bronzból öntött, ismeretlen rendeltetésű eszköz (6. *a, b*). Ez közvetlenül az orsógombon feküdt s patinája azt zöldre is festette. Bal felső lábszáránál egy négyszögű vaslemez s vaskés (4), melynek nyéltövében vaskarika volt (3).

240. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

241. Fültövein egy-egy ezüst függő, melyek tojásdad alakú nagy gömbjei vékony ezüst sodronnyal ékítvék. Nyakán üveggyöngyök. Bal kezének egyik ujján bronz sodronyból összehajlított nagy gyűrű, melynek egyik vége hegyes, másik vége laposra kalapált. Bal kezében igen picziny vaskés.

239. sír.

242. Lovas sír. Egészen fogatlan öreg egyénnek csontváza, egyik fülén síma bronzkarikával. Balján csupa penészes föld között néhány, nagyon korhadt lócsontot találtam.

243. Valamivel a medenczecsont fölött az övött díszítő pitykének ólombélelése s picziny bronzszegei. A medenczecsont közepén igen szép bronzcsat áttört művi lemezzel, mely alján három átlukasztott nyújtvánnyal volt a szíjhoz erősítve. Bal kezében igen picziny vaskés, egészen ép aczél és tűzkő. Az aczél és tűzkő mellett korom fekete volt a föld, a mi valószínűleg a tapló vagy más gyúanyagnak korhadásából eredt.

244. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

245. Felnőtt csontváza. Alsó állkapczája s fejének hátsó része patinától zöldre festett, de a munkásnak figyelmetlensége folytán a melléje adott bronz tárgyat nem találtuk meg.

246. Gyermek csontváz. Jobb kezében kis vaskarika és vaskés.

247. Bal kezének alsó szára s a medenczecsont bal fele patinától zöldre festett, s itt találtunk vékony ezüst lemezből készült s fával bélelt nyolecz szíjvéget, az egyik 9 ctm. hosszú (7), öt darab 3 ctm. hosszú (8—10) s kettő 2 ctm. hosszú (5, 6). Jobb kezében tűzkő és 17 ctm. hosszú vaskés, bal kezében egy 8 ctm. hosszú vaskés (4) s a medenczecsont közepén vascsat (1, 2) volt. Övét köröskörül, szélein vonallal szegélyezett s négy kidomborodó ponttal díszített négyszögű ezüst lemezek ékítették (11—15).

248. Gyermekcsontváz egyik fülén síma bronzkarikával.

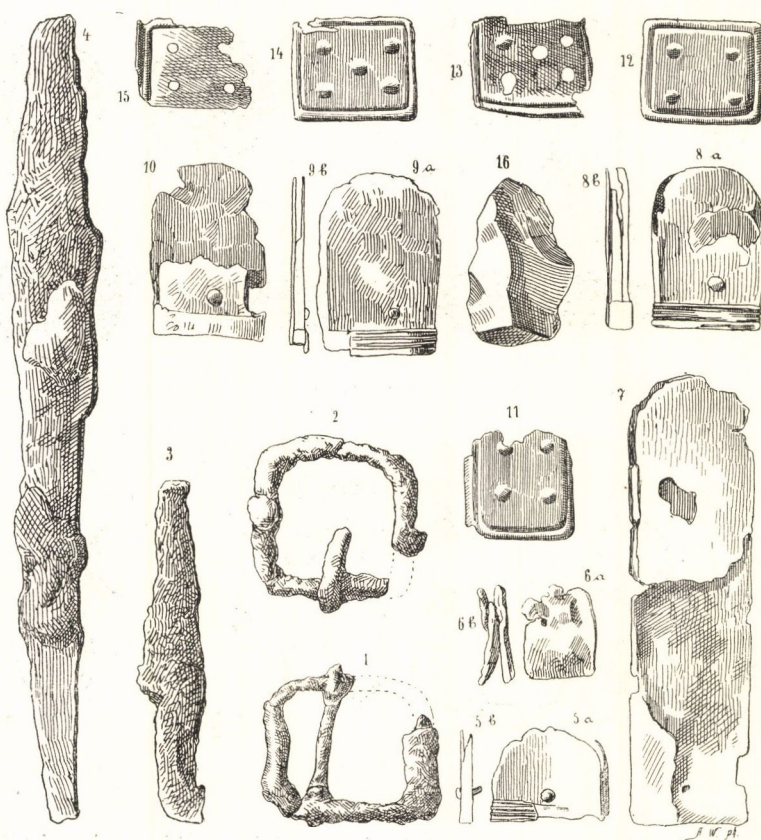
249. Jobb kezénél vaskésnek töredéke.

250. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

251. Fültövein egy-egy gyöngyecsüngős fülbevaló bronzból s több apró üveggyöngy a nyakán.

252. Bal kezében vaskés.

253. Közvetlenül s medenczecsont fölött durva agyagedény.

247. sír.

254. Bal kezében tűzkő, a medenczecsonton picziny vascsat, és egy ólommal bélelt picziny ezüst szíjvég, mely patkó alakú mélyítéssel díszített.

255. Jobb kezében egymásba kapcsolva egy nagy és egy kis vaskarika s egy kis vaskés.

256. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

257. A medenczecsont körül négy oldalról félkörökkel díszített három bronzkorong (1—3), melyek mindegyike négy szeggel volt az övhöz erősítve, egy másik szintén bronzlemezből készült, négy helyen átlukasztott s a közepén kerek alakúan kimetszett korong (4). A medenczecsonton nagy vascsat (5). Bal kezében tűzkő és picziny vaskés (6).

258. Jobb kezében hosszú vaskés.

259. Nyakánál két üveggyöngy, a medenczecsonton picziny vascsat.

260. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

261. Fültövein egy-egy síma bronzkarika.

262. A medenczecsonton vaskarika.

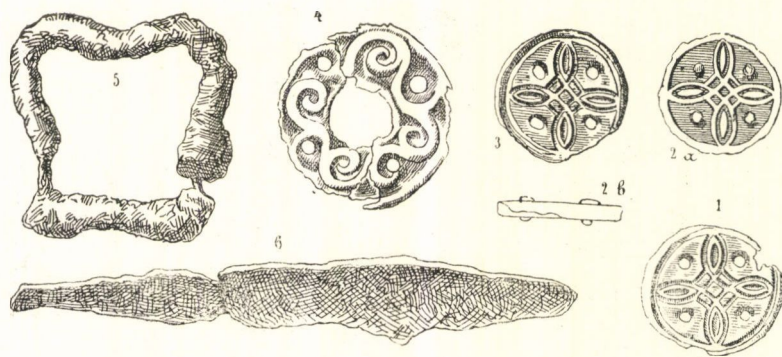
263. A medenczecsonton: lencse nagyságú dűdorokkal ékített két bronzlemez töredéke (9); kis bronzpánt, mely nek alsó végéből két hegyes nyújtvány nyúlik ki (8. *a, b*); három picziny zárt bronzkarika (3—5); vastag bronzsodronyból hajlított két nagyobb karika (1, 2); egy kisebb bronzkarika, melyről egy átlukasztott bronzlemez s egy igen picziny bronzkarika lóg (7).

264. Lába végénél egy porladozó edény.

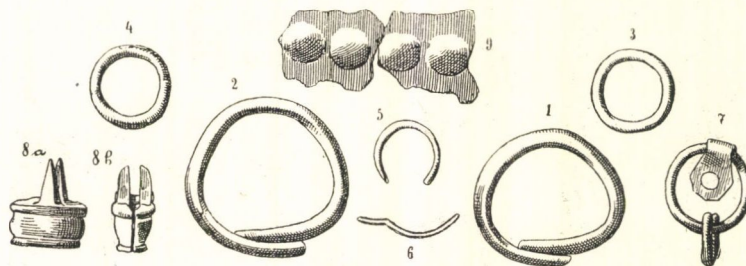
265. Fültövein egy-egy szép, nagy ezüstfüggő (1, 2), melynek gombjai rovátkolt ezüstsodrony-
nyal pápaszem alakban vannak kirakva. Nyakán különféle alakú üveggyöngy (3—13).

266. Gyermekcsontváz, nyakán tarka üveggyöngyök.

267. Jobb kezénél nagy vaskarikának töredéke s egy 23 ctm. hosszú vaskés.

257. sír.

263. sír.

268. Nyakán üveggyöngyök. Lába végén körte alakú, szűk nyakú, hullámvonalakkal díszített edény.

269. Egyik fülénél síma bronzkarika, jobb kezénél vaskés.

270. Két felső lábszára között, egymásba kapaszkodó két vaskarika.

271. Egyik fültövénel gyönggyel ékített egyszerű bronzfülbevaló (2). Nyakán különféle alakú s színű üveggyöngy (3—18); ezek között egy igen szépen csiszolt karneol gyöngy, egy felismerhetetlen átlukasztott római pénz s egy kettős szarv alakú bronztárgy (1. *a, b*), mely szélesebb végénél átlukasztott s a szarvak mögött tövissel bír.

272. Bal kezében: tűzkő (Jaspis); egy egészen elrozsdásodott aczélnak töredékei s hosszú vaskés. A medenczecsonton vascsat.

273. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

274. Jobb kezében 22 ctm. hosszú vaskés.

275. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

276. Fültövein egy-egy síma bronzkarika.

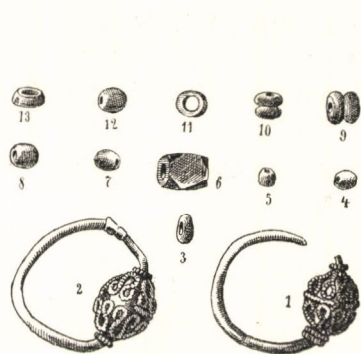
277. Gyermekesontváz, nyakán tarka üveggyöngyök.

278. Gyermekesontváz, sírmelléklet nélkül.

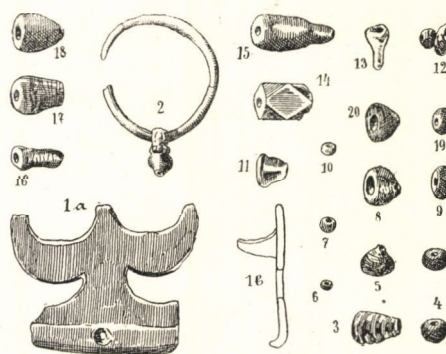
279. Nyakán picziny vasláncz s mogyorónál nagyobb üveggyöngyök, melyek igen tarka betéttel és dúdorokkal díszítették (1—7).

280. Felnőtt csontváz sírmelléklet nélkül.

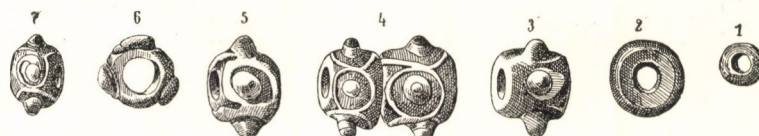
281. Feje hátsó részén vasrozsdának s zöld patinának nyoma látszott, de csak néhány apró, elrozsdásodott vasdarabot találtunk ott. Jobb kezében 27 ctm. hosszú vaskés volt.

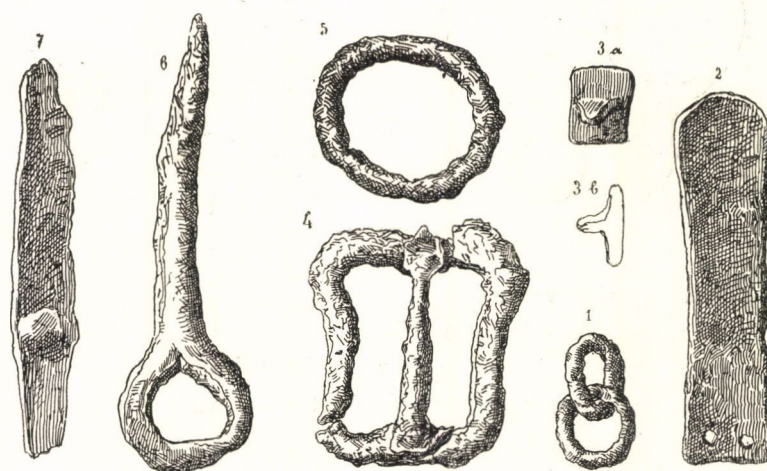
265. sír.

271. sír.

279. sír.

284. sír.

282. Bal kezében acél és tűzkő (silex), a medenczecsonton egy nagy vaskarika és két vascsat.

283. A medenczecsonton elrozsdásodott vasdarab durva vászonlenyomattal.

284. A medenczecsonton nagy vascsat (4), s hátulsó részen tövissel ellátott négyszögű vaslemez (3. a, b). Két felső lábszára között: karikafejjel ellátott nagy vasszeg (6); különböző nagyságú s egymásba kapcsolt vaskarikák (1 és 5); picziny vaskés (7): és egy vasból készült, tövénél kétszeresen átlukasztott nagy szíjvég (2).

285. Egyik fültövén egyszerű bronz fülbevaló s nyakán néhány üveggyöngy.

286. 257 cm. mély sírban clesnél nagyobb csontváz fej nélkül találtatott. A megbolygatásnak eshetősége ki van zárva. Medenczezsontján vascsatnak töredéke s jobb kezében vaskés.

287. Erősen tátott szájú csontváz. A medenczezsonton vascsat, bronzkorong a közepén gombos szeggel, néhány ezüst lemezből készült szíjvégnek töredéke. Jobb kezénél nagy vaskarika és vaskés.

288. Egyik fültövén picziny síma bronzkarika. A medenczezsonton két vascsat. Jobb kezénél vaskarika és picziny vaskés.

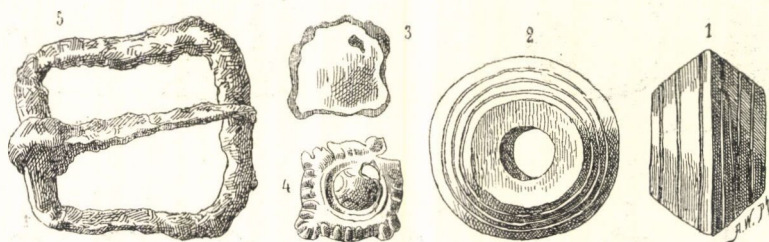
289. A csontvázak irányításában ez volt a legelső kivételes eset. Ez ugyanis megfordítva feküdt, fejjel keletnek, lábbal nyugotnak. Fültöve patinától zöldre festett ugyan, de nem találtuk a függőjét. Medenczezsontján vascsat, s egy picziny köpüből folytatódó csavarmenetes vaspálcza találtatott.

290. Nyakán néhány üveggyöngy s medenczezsontján vascsat.

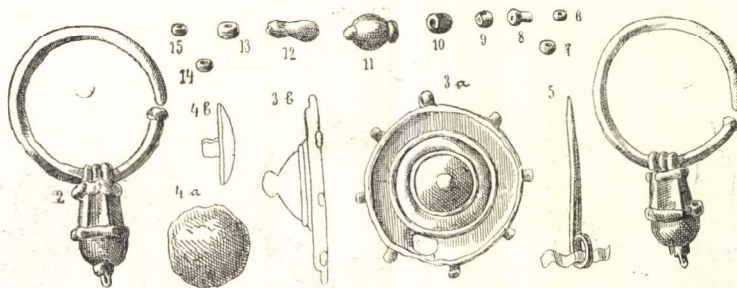
291. Gyermekesontváz. Egyik fültövén síma bronz karika, nyakán üveggyöngyök s kis vaskarika.

292. Igen picziny gyermekesontváz sírmelléklet nélkül.

293. Fültövén síma bronz karikák, melyekre belül üres bronz golyók erősítették. Bal kezében vaskarika és kis kés.

301. sír.

304. sír.

294. Jobb kezében picziny vaskés.

295. Gyermekesontváz sírmelléklet nélkül.

296. Gyermekesontváz két picziny síma bronz fülbevalóval.

297. Medenczezsont körül néhány elrozsdásodott vasdarab s egy kis tűzkő.

298. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

299. A sír alja tele volt apró széndarabokkal s hamúval. A medenczezsont bal felén vascsat s egy bronz pityke.

300. Gyermekesontváz sírmelléklet nélkül.

301. A fej körül: négy négyszögű ezüst lemez (3, 4), kettő-kettő illik össze a felső csinosan trébelt, az alsó lapos. A medenczezsonton nagy vascsat (5); párhuzamos karczolatokkal díszített agyaggyöngy (1, 2).

302. A medenczezsont jobb és bal szárnyán egy-egy nagy vascsat, jobb kezénél hosszú vaskés.

303. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

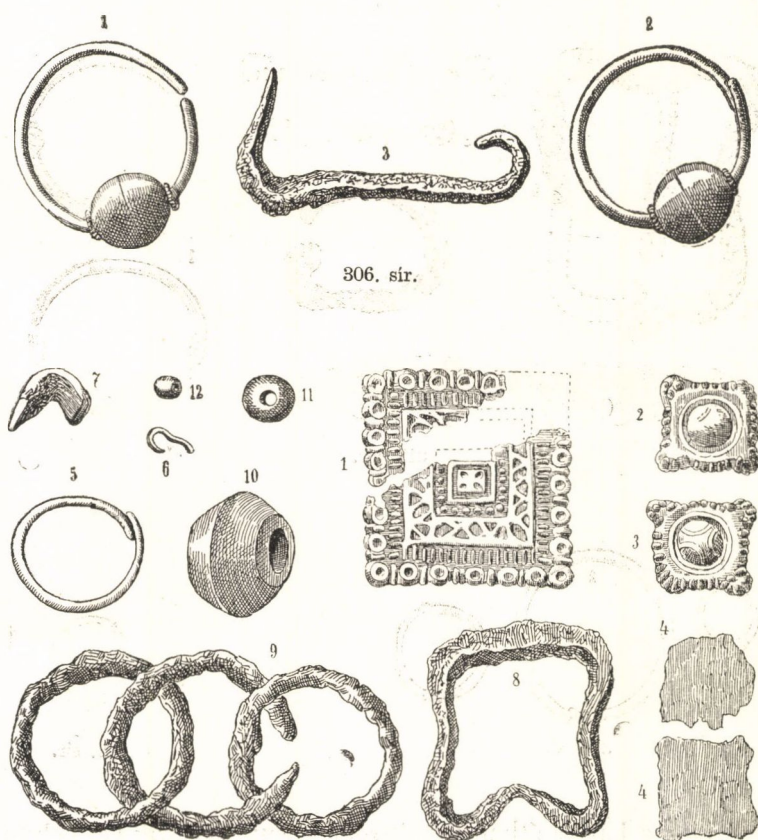
304. Fültövein két egészen ép, nagy fülbevaló (5). Mindegyikről bronz tubusba félig rejtett nagy üveggyöngy lóg le. Nyakánál üveggyöngyök (6—14) között: egy bronztű (5), melynek felső fülébe egy kis

bronzlemez kapaszkodik, s kúp alakú bronztárgy (3. a, b), mely szélein elhelyezett nyolecz picziny bütyökkel, három kidomborodó körrel s tetején egy kis gombbal ékített, egyik oldalán pedig átlukasztott. Valószínűleg ez utóbbi tárgyhöz tartozik a tű is. A medenczeconsonton egy tövissel ellátott bronz pityke találatot (4. a, b).

305. Barna gyönggyel ellátott két bronz fülbevaló.

306. Öreg egyénnek csontváza. Összesen csak 6 foga volt hátul, a többi foghelyek már benőttek. Feje hátsó részén, az «os occipitis»-en egyik végén füllel ellátott vaskampó (3), mely valószínűleg a fejdísznek megerősítésére szolgált. Jobb és bal fültővén mogyoró nagyságú golyókkal ellátott nagy ezüst fülbevaló (1, 2).

307. E csontváznak feje fölött, körülbelül 10 ctméternyi magasságban egy 4 ctm. átmérőjű, s ritka szép motivumokkal trébelt négyszögű bronzlemez találatot (1). A fejtől jobbra és balra 9 ctm.

307. sír.

távolságban, de a fejjel egy színvonalban egy-egy nem egészen 2 ctm. átmérőjű négyszögű bronz-éktárgy volt, melyek alul egy lapos s felül egy domború trébelt lemezből állottak (2, 3, 4). Ugyanílyenek már a 301. számú sírban találtattak. Kétségtelen, hogy e bronzlemezek süvegnek éktárgyaihoz tartoztak. Nyakán néhány üveggyöngy (11—12) s egyik fültővénél bronz fülönfüggő (6). A medenczeconsonton vasesat (8), balkezében picziny orsógomb (10) s öt különböző nagyságú egymásba kapcsolt vaskarikából álló láncz (9).

308. Jobb kezénél: egy félgömb alakú, átlukasztott, gerezdes üveggyöngy; egy kis vaskarika s egy 8 alakúan hajlított vaskampó.

309. Egyik fültővén síma bronzkarika s egy üveggyöngy.

310. Egyik fültővén kúpalakban elhelyezett négy gömbbel díszített kis ezüst függő.

311. Egyik fültővén síma bronzkarika.

312. A medenczecsonton vaskarika vascsat. Lábánál dúrva fekete kis agyagedény.

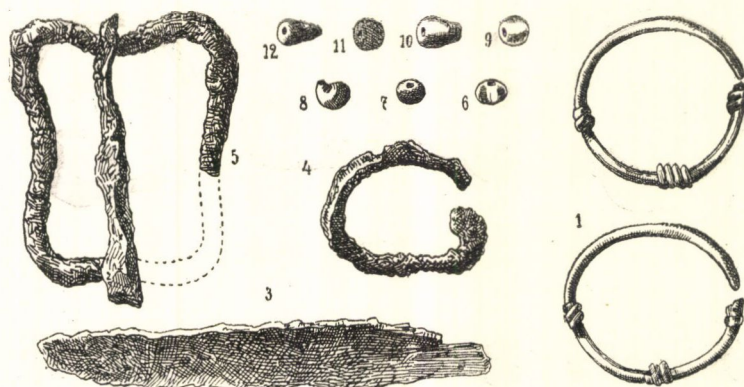
313. Egyik fültővén üveggyöngyös csüngővel ellátott bronz fülbevaló, másik fültővén picziny, sima bronzkarika. Nyakánál picziny vasláncznak két darabja. Lábánál agyagedény.

314. Nyakánál néhány tarka picziny üveggyöngy; egyik fültővén sima bronzkarika; mellén picziny vasláncz és három négyszögű sima ezüst lemez. Medenczecsontjánál két sima ezüstlemezről készült szíjvég.

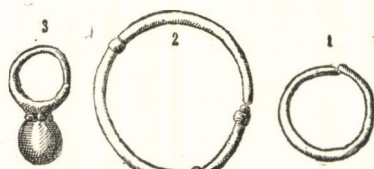
315. Jobb kezénél két, egymásba kapaszkodó vaskarika, vaskés, s egy vassodronyból csavart karikának töredéke.

316. Picziny gyermekesontváz sírmelléklet nélkül.

317. Fültővein, pontozott hosszú hengerrel ékített, két bronz fülbevaló. Nyakán különböző nagyságú üveggyöngy, ezek között van ismét egy igen szépen irisáló üvegdarab, mely picziny edénynek belül üres vastag pereme volt. Ilyent találtunk már a 105. számú sírban. E gyöngyök között volt még

318. sír.

319. sír.

320. sír.

egy átlukasztott bronzlemez s három átlukasztott római pénz, az egyik két helyen volt átlukasztva. Bal kezénél egy picziny vasláncz volt, melyhez három kis bronzkarika s egy dúrva vászondarab rozsdásodott; ugyanitt találtunk még nagyobb vaskarikának néhány darabját, egy kis vaskést s a medenczecsont bal szárnyán egy vascsatot.

318. Fültővein két egészen egyenlő nagy bronzfüggő (1, 2), melyek karikája három oldalon sodronytekercsessel ékített; nyakán néhány üveggyöngy (6—12); a medenczecsont bal felén nagy vascsat (5); bal kezében kis vaskarika (4) és kis vaskés (3).

319. Feje körül két egyenlőtlen alakú és nagyságú bronz fülbevaló (3) s egy sima zárt bronzkarika (1). Az egyik függő picziny s üveggyöngyös csüngővel ékített, a másik négyszer akkora karika (2), mely három oldalon bütyökkel bir. Bal kezénél vascsat és vaskésnek nagyon elrozsdásodott darabkái.

320. Egyik fülén kis bronzfüggő (ábra), mely egy csoportban elhelyezett három kis golyóval ékített.

321. A medenczecsonton vascsat s jobb kezében vaskés.

322. Teljesen fogatlan öreg, sírmelléklet nélkül.

323. A medenczecsont jobb és bal szárnyán egy-egy vascsat; jobb kezében aczél gyanánt használt egyenes vasdarab s rozsdafoltos tűzkő (silex); bal kezében 20 ctm. hosszú vaskés.

324. A medenczecsonton vascsat, jobbában vaskés.

325. Fogatlan öreg. Fültövein két kis bronzfüggő, melyek üveggyöngyös csüngővel ékítvék; bal kezénél nagy vaskarika; a medenczecsonton vascsat.

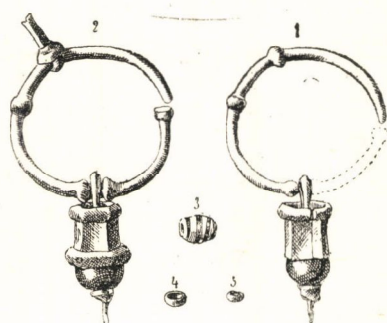
326. Fültövein, két egyenlőtlen nagyságú, sima bronzkarika.

327. Fogatlan öreg csontváza, a medenczecsonton vascsattal.

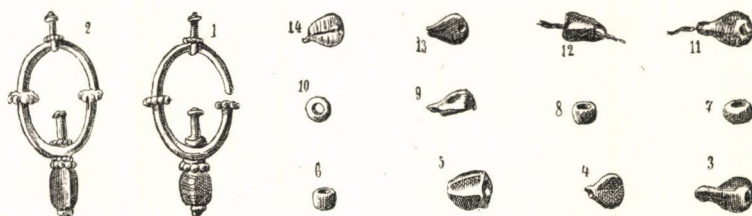
328. Öreg egyén, hátulsó fogai hiányoznak. A medenczecsonton vascsat; jobbában 19 ctm. hosszú vaskés; hátának végén a farcsontnál egy másik, csak 8 ctm. hosszú vaskés.

329. Fültövein két nagy nyitott bronzkarika, melyeken eredetileg bronz csüngő volt, de az már elveszett; a medenczecsonton vascsat; bal kezénél agyagból égetett orsógomb, vaskarika és kis vaskés.

330. Egyik fültövén sima bronzkarika. Jobb kezénél vaskarika, vaskés s két, színes betétel

331. sír.

335. sír.

díszített nagy üveggyöngy, melyek 16 ctméternyi távolságban feküdtek egymástól s az egyikben vaspálczának rozsdája maradt.

331. Feje körül két nagy bronz fülbevaló (1, 2), melyeken pántokkal erősített bronzhengerekbe nagy üveggyöngyök erősítettek. E nagy csüngővel ellentett felső részre is volt ékítmény erősítve. Nyakánál sárga üvegpasztából készült néhány kis gyöngyszem találtatott (3—5).

332. Fogatlan öreg egyénnek csontváza sírmelléklet nélkül.

333. Picziny gyermeknek korhadtt csontváza sírmelléklet nélkül.

334. A medenczecsont mindkét szárnyán egy-egy vascsat s jobb kezében 22 ctm. hosszú vaskés.

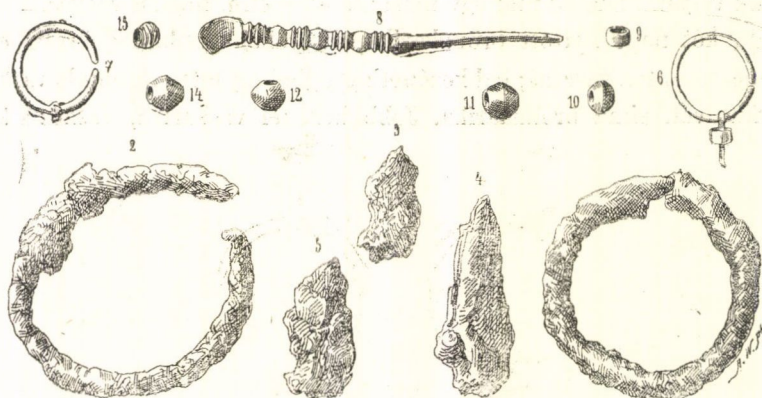
335. A fej mindkét oldalán egy-egy igen csinos bronz függő (1, 2). E függők négy ellentett oldalon csillag alakú karikával, s azonfelül üveggyöngyös csüngővel díszítették, az alsó csüngő a karikán kívül és belül nyúlik. A nyak körül különféle alakú és színű üveggyöngyök találtattak (3—14). A dinnyemag alakú gyöngyök bronz csöveiben a lenfonál még jól conserválódott (11, 12).

336. Bal kezénél, fokozatosan mindinkább kisebbedő s egymásba kapcsolt nyolcz vaskarikából álló láncz, mely a bal felső lábszárral párhuzamosan nyúlott; ugyanott volt egy picziny vaskés, a medenczecsonton vascsat, s lába végén agyagedény.

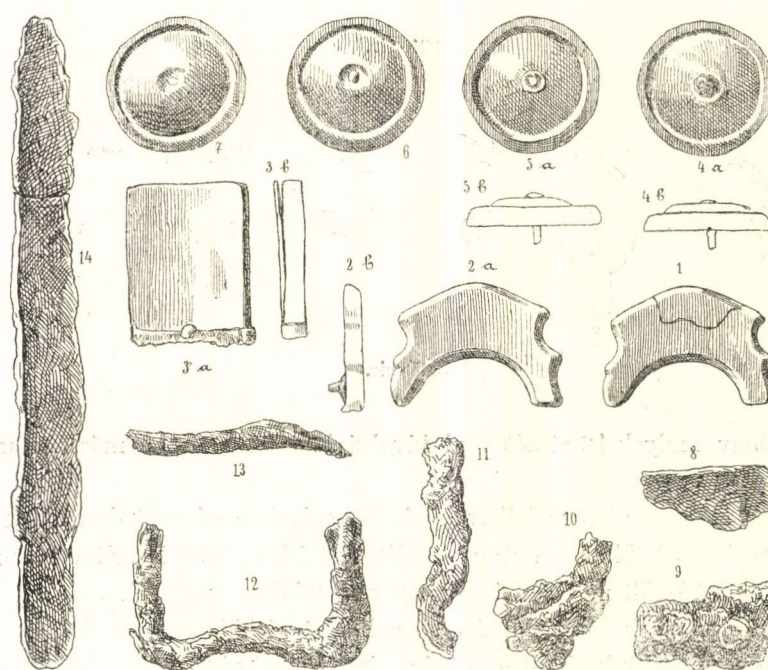
337. Lába végénél hullámvonallal díszített agyagedény.

338. Két lábfeje között porladozó agyagedény.

339. Női csontváz. Fejének mindkét oldalán, üveggyöngyös csüngőkkel ékített picziny bronzfüggők (6, 7); nyakán néhány üveggyöngy (9—15), ezek egyike kagylóból készült. A nyak alatti részen a mell közepén, a kulcsesontok tövében, melyek a patinától zöldre is festettek, egy bronzból készült 7·3 ctm. hosszú rovátkolt stylust (8) találtunk. Első pillanatra azt hittem, hogy e nő nem ismerve ez aquirált tárgynak eredeti rendeltetését, tű gyanánt használta. De ez ki van zárva azért, mert a stylusnak hegyes vége csak 2·5 ctm. hosszúságban sima és gömbölyű, a többi része azonban jóval vastagabb, négyszögű és

339. sír.

345. sír. A.

rovátkolt, úgy, hogy tű gyanánt nem lehetett azt használni. Jobb kezénél két vaskarikát s egy picziny vaskést (4), lába végénél pedig párhuzamos karczolatokkal díszített, korongon készült edényt találtunk.

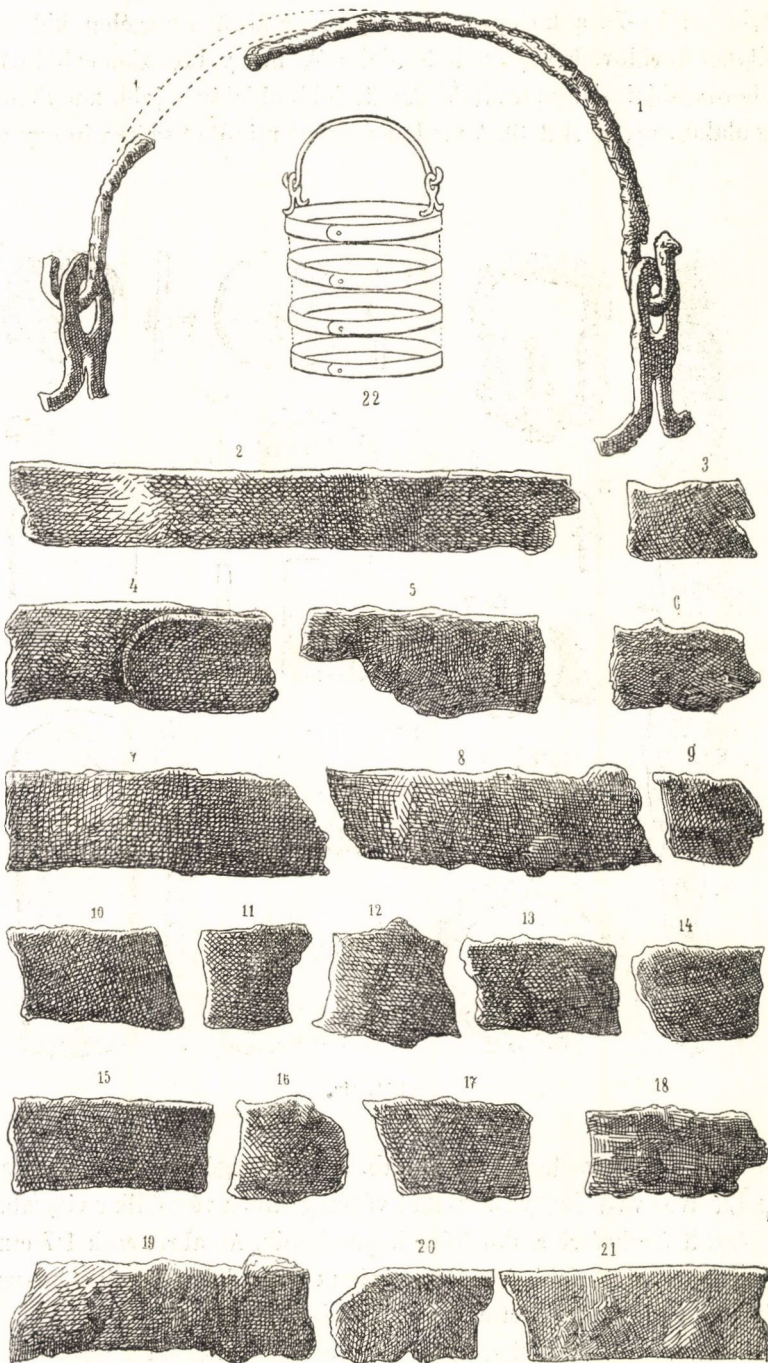
Miután fontosnak tartom, kétséget kizárólag constatalni azt, hogy női vagy férfi csontvázak s minő csontok mellett fordulnak elő e stylusok — a lelethez csatoltam e csontváznak koponyáját s a stylus patinájától zöldre festett kulcsesontokat.

340. Fiatal egyénnek rendkívül korhadtt csontváza sírmelléklet nélkül.

341. Jobb karjánál, fekete színű üvegkarperecznek töredéke; a medenczecsonton nagy vascsat;

jobb kezénél vaskés és egy fülre hajlitott s mindkét végén laposra kovácsolt vasdarab, mely talán a kés fahüvelyének füle volt.

342. Nyakánál apró tarka üveggyöngyök s kis vas darabkák; bal kezében vaskés és agyagból égetett orsógomb; lábánál, de nem a csontokon, hanem azok fölött körülbelül egy tenyérnyi magas-

345. sír. B.

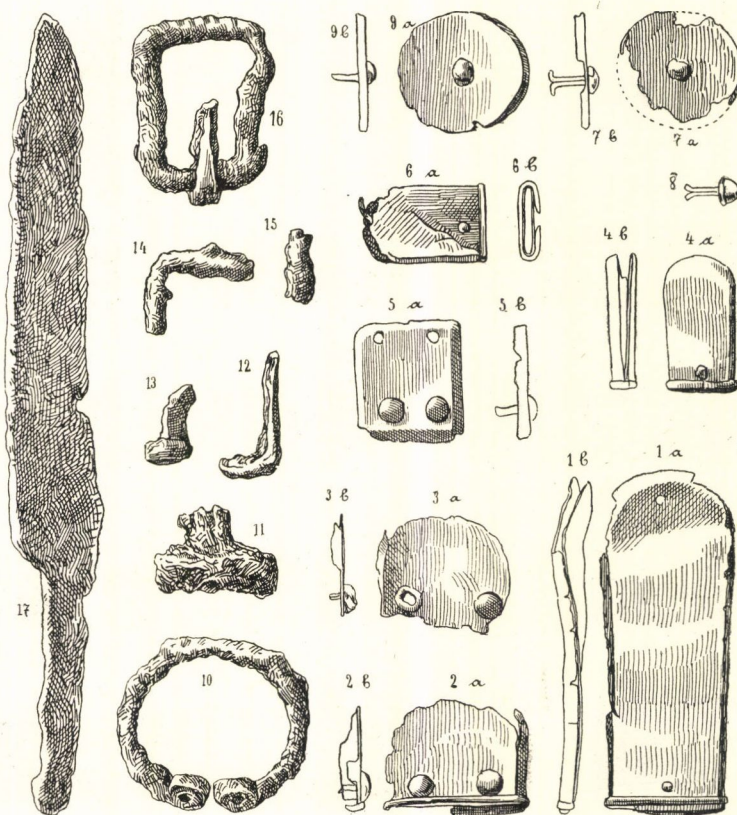
ságban egy bronzból készült, kereszt alakú s három gombbal díszített «Armbrust» név alatt ismert római fibula. Alsó lábszáránál de már a csontokon: bronzból készült, doromb alakú csatnak karika, hosszénégyszög alakú s kivágott nyújtványnyal. A vasnyelv hiányzott ugyan belőle, de a nyelv tövének helyén csekély vasrozsda tapad a karikához. A nyújtványnak töve két kis dűdorrrel ékített, alsó felén

pedig vászondarab tapad. Ugyane helyen találtunk még egy, három gombbal díszített nagy vaskarikát; nagyon picziny vaskarikákból álló lánczot, melyhez egyenes vaspálcza rozsdásodott; rozsdá között megmaradt fapálczának sejtjeit. A lábfejnek végén szabad kézzel idomított henger alakú edényke állott.

343. Gyermekesontváza sírmelléklet nélkül.

344. Felnőtt csontváza, a medenczecsonton nagy lapos vaskarikával.

345. Öregnek csontváza. Elöl csak 7 foga volt, a többi foghelyek már benőttek. Az öv körül 6 egyenlő bronzpityke (A 4—7), a közepén szeggel, a szeg körül s a szélén kidomborodó körrel ékítve. Az öv közepén a pitykét körülövező két félhold alakú ékítmény bronzlemezről (A 1, 2), melynek hátsó részében az övnek bőrdarabjai fennmaradtak. Az öv jobb oldalán a jobb könyöknél, két bronzlemezről álló, hosszénégyszög alakú szíjvég (A 2, 3). A medenczecsont mindkét szárnyán egy-egy vascsat (A 9—13).

351. sír.

Bal kezében vaskés (A 14) s egy vastagabb vasdarab. A lába végénél vasabroncsos s vasfogantyús fabördöny (B 1—22). A félköríves vasfogantyú mindkét végén gombba végződik s visszahajlított kampót képez. A fogantyú vasból készült fecskefark alakú fülbe kapaszkodik. Az abroncsok 1·7 ctm. szélesek.

346. Öregnek csontváza. Jobb felső lábszárának bal oldalán 18 ctm. hosszú vaskés.

347. Bal kezében picziny (7·6 ctm. hosszú) vaskés.

348. A medenczecsont mindkét szárnyán egy-egy vascsat, bal kezében széles pengéjű vaskés.

349. Öregnek csontváza a fej mindkét oldalán egy-egy sima bronzkarikával.

350. Öregnek csontváza, bal fülén nagy bronz fülönfüggővel.

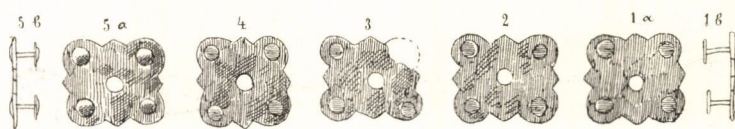
351. Az öv körül: négy sima ezüst pityke (7, 9), közepén hólyagos szeggel; egy négyszögű ezüst lemez, négy sarkán szeggel (5); két (2 ctm. hosszú s 2·4 ctm. széles) félköríves ezüst szíjvég (2, 3), nyitott végén pánttal és két szeggel; két (2·5 ctm. hosszú s 1·5 ctm. széles) hosszukás ezüst szíjvég (4, 6), nyitott végén pánttal és egy szeggel. Jobb kezében nyitott vaskarika (10), melynek egyik vége visszahajlítva fület

képez, másik vége gombba végződik; egy, hullámvonalas betéttel díszített nagy üveggyöngy; vaskés (17) s valamivel lejjebb a (7 ctm. hosszú s 2.5 ctm. széles) nagy ezüst szíjvég (1). A medenczecsonton két vascsat (12—16).

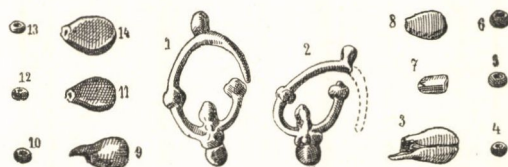
352. Öregnek csontváza 5 darab négyszögű övdíszszel (1—5), melyeknek minden oldala két félkörívre s azok között szögre van kivágva, mind a négy sarkon szegekkel vannak ellátva s azonfelül még a középén is átlukasztottak. Lábánál agyagedény.

353. A medenczecsont mellett egy füllel ellátott vasszeg, melybe csavarmenetesen díszített nagy vaskarika van kapcsolva.

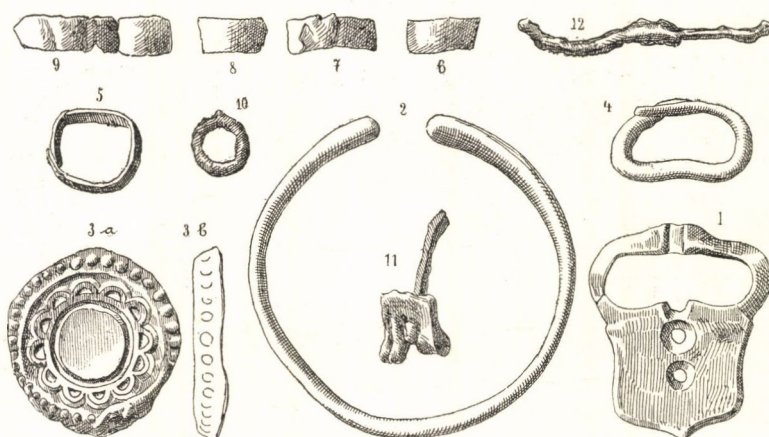
354. és 355. Anya jobb karján tartva mellén keresztül fektetett picziny gyermekét. Az anya fejének mindkét oldalán bronzból öntött, két masszív fülbevaló (1, 2), melyek négy oldalon csillag alakú

352. sír.

354. sír.

356. sír.

bütyökkel s felül és alul csüngőkkel ékítvék azon különbséggel, hogy a többi ugyanilyen alakú ékítmények külön készítve erősítették a karikához, míg e függőknél minden, még a csüngők gyöngyei is masszív öntés által utánoztattak. Az anya jobb karjának könyökénél találtuk a gyermeknek üveggyöngyökből álló nyakékszerét (3—14).

356. Mellén ismeretlen rendeltetésű vas-eszköz, nagyon picziny vaskarika és egy 3 ctm. átmérőjű trébelt aranyozott ezüst korong, melyen a középső tojásdad alakú mezőt kör és félkörökből alakított koszorú veszi körül, szélét pedig gyöngysor utánzat szegélyzi. Jobb karján, végein vastagodó, nyitott karperecz bronzból, melynek egész felületére dúrva vászon tapad s egy tojásdad alakúan hajlított bronzkarika van bele kapcsolva. Jobb és bal kezének ujján, sima bronzlemezből összehajlított gyűrű. A medenczecsonton, bronzból öntött csat, kétszeresen átlukasztott paizs alakú nyújtványnyal.

357. Gyermekecsontváz. Nyakánál egy üveggyöngy és magnemű; jobb kezében kis vaskarika és kis vaskés.

358. A medenczeesonton nagy vaskarika s egy vaslemezről készült szíjvégnek töredéke.

359. Bal kezében három nagy vaskarikából álló láncz s egy II. Constantius-féle római pénz.

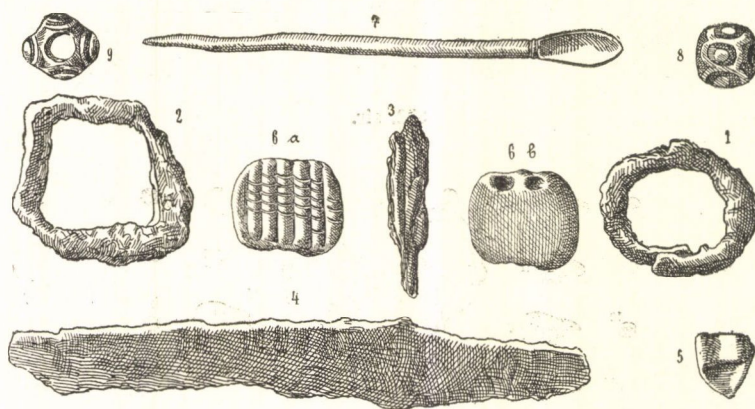
360. Jobb kezében nagy vaskés; a medenczeesonton vasesat.

361. A fej mindkét oldalán gyöngyöcsüngös bronzfüggő; bal kezében agyagból égetett orsógomb.

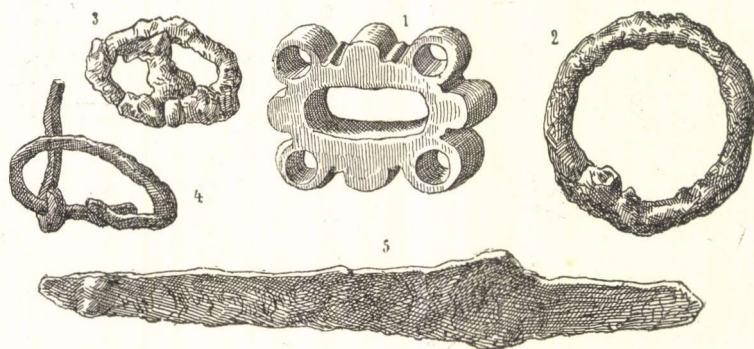
362. Gyermekecsontváz, a fej mindkét oldalán üveggyöngyös csüngővel ékített bronz függő- s a nyakán üveggyöngyökkel.

363. A fej mindkét oldalán üveggyöngyös csüngővel ellátott nagy bronz fülbevaló; jobb kezében s a medenczén egy-egy vaskés.

364. A fej mindkét oldalán két egyenlő bronz függő, melyek mindegyikén a karika végén és

366. sír.

367. sír.

annak ellentett zárt oldalán bütyök, a karika felső részén egyszerű, alsó részén pedig kettős (a karikán kívül és belül nyúló) üveggyöngyös csüngő van erősítve. Nyakán különféle színű s alakú sok üveggyöngy.

365. Felnőttnek egészen ép csontváza sírmelléklet nélkül.

366. Nyakánál: színes betéttel díszített két nagy üveggyöngy (8, 9) és egy fekete színű üvegből készült s hosszában kétszer átlukasztott (1·7 ctm. hosszú s 2 ctm. széles) gyöngyfűzértartó (6, a, b), melynek felülete vízszintesen egymás alatt elhelyezett 7 sodrott fonálnak utánzatát tünteti fel. Jobb kezében vaskarika (1), vaskés (4), s a kés hüvelyéhez tartozó bronz pánt (5). A medenczeesont közepén vasesat (2). A medenczeesont bal szárnyán egy 9·5 ctm. hosszú sima bronz stylus (7), melynek összes díszítése a kanál alakú vakaró alatt alkalmazott három, körbenfutó vonalból áll. A csontváz nemének s a stylus fekvési helyének constataálására mellékelve van a lelethez a csontváz feje s a stylus patinájától zöldre festett medenczeesontja.

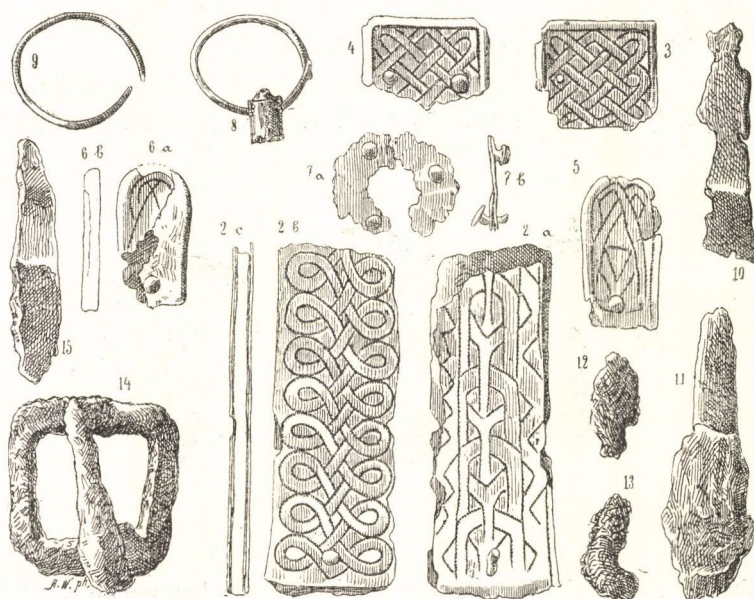
367. Jobb kezében vaskarika (2), melyhez kis kampó rozsdásodott, vaskés (5), s a kés nyeléhez vagy hüvelyéhez tartozó, gipsz massából (4 ctm. hosszú, 3 ctm. széles, 1·4 ctm. vastag) díszítési tárgy (1). Ez utóbbi tárgy a közepén tojásdad alakúan van kivágva s ebbe illett a kés fahüvelye vagy fanyele. Négy sarkán átlukasztott körökkel s azok között félköríves nyújtványokkal bir. Egyik oldalán rozsdafoltot mutat. Ugyanilyen ornamentumot tüntetnek fel e 352-ik sírban talált ezüst övdíszek, azon különbséggel, hogy ott a körök közötti nyújtványok nem félkörívesek, hanem szögletesek. A medenczecsont jobb és bal szárnyán egy-egy kis vascsat (3, 4).

368. Gyermekcsontváz, nyakán sárga színű üvegpasztából készült, néhány porladozó apró gyönggyel.

369. Fogatlan öregnek csontváza sírmelléklet nélkül.

370. Egyik ujjá patinától zöldre festett, de a gyűrű egészen elporladt. A medenczecsonton vascsat.

371. E sírűregben az egész test körül, de főleg a fej körül apró szén darabkákat s hamút találtam, melyek a szeműregbe is behatoltak a nélkül, hogy a csontokon az égésnek legcsekélyebb nyoma

373. sír.

látszanék. Egyik fültövéén üvegyöngyös csüngővel ellátott bronz fülbevaló. Jobb vállcsontján vascsat. Bal kezében 17 ctm. hosszú vaskés.

372. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

373. Fejének mindkét oldalán egy-egy ezüst függő (8, 9). Az egyik függőn a gyöngy befogadására készült ezüst tubus aranyozott s gyöngysort utánzó rendkívül apró pontokkal díszített, maga a gyöngy hiányzik belőle. A másik függő ugyanilyen volt, de hiányzik róla a tubus is. A medenczecsont körül: egy kerek, a közepén kivágott s három szeggel ellátott ezüstlemez (7. a, b); 3 darab négyszögű ezüst övdísz két-két szeggel s derékszög alatt vont szíjfonásos motívummal díszítve (hátsó részében a szíj még conserválódott) (3, 4); 3 darab (3 ctm. hosszú s 1·5 ctm. széles) ezüst szíjvég, melyek egy szíjfonásos motívummal díszített s egy sima ezüst lemezből készültek (5, 6). Bal karjánál egy (7 ctm. hosszú s 2·4 ctm. széles) ezüst szíjvég (2 a, b, c). Az egyik lemez 5 alakban vont szíjfonásos motívummal díszített. A másik lemeznek nagyon különös motívuma van, ugyanis: hosszában hatszorosan vonalzott, mindkét szélén zigzag vonal húzódik végig, a közepén pedig egyenes törzsből jobbra balra ágazó vonalakat s azok fölött lefelé konyúlt íveket találunk. A két lemezt, a szélein körül húzódó vékony lemez-foglat s felül egy szeg tartja össze. A medenczecsonton két vascsat (14) s bal kezében vaskarika (13) és vaskés (15) találtatott.

374. Jobb felső lábszáránál vaskarika és vascsat, a bal felső lábszárnak jobb oldalán (16·5 ctm. hosszú) széles pengéjű erős vaskés.

375. Két és fél méter mélységben, jól conservált csontváz sírmelléklet nélkül.

376. A medenczeesonton vascsat; bal kezében egy 24·5 ctm. hosszú vaskés.

377. Igen mélyen fekvő, jól conservált csontváz sírmelléklet nélkül.

378. Egyik fültövén sima ezüst fülbevaló s nyakánál picziny tarka üveggyöngyök.

379. Jobb kezében: aczél, tűzkő, vaskés.

380. Egyik fültövén sima bronz függő; nyakán üveggyöngyök; a medenczeesonton vascsat.

381. A medenczén vascsat, jobb kezében kis vaskés.

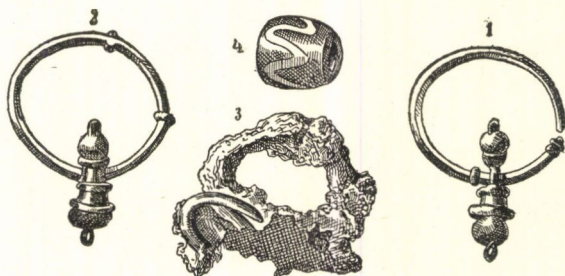
382. Egyik fültövén üveggyönggyel ékített picziny bronz függő, a másik fültövén jóval nagyobb sima bronzkarika.

383. Fogatlan öregnek csontváza sírmelléklet nélkül.

384. Fogatlan öreg. Egyik fültövén sima bronzkarika. Bal kezében egy 7·5 ctm. hosszú sima csontnyél, melynek egyik vasrozsdás végében vékony vassodrony tapad. Ugyanitt találtunk még két kis vassodrony darabkát, kése nem volt.

385. Fiatal egyénnek csontváza sírmelléklet nélkül.

386. E sírban az egész csontvázat hamú és apró széndarabok borították. Egyik fültövén üveggyöngyös bronzfüggő. Nyakánál különféle alakú s színű üveggyöngyök s három picziny bronz félgömb.

388. sír.

Jobb térdénél egy rakáson sok vaskarika, vastag vaslemez, egy kampóban végződő vastag vaspálca, melynek kampóján volt egy (hosszában 3 ctm. s szélességében 2·2 ctm. átmérőjű) bronzból öntött tojásdad alakú félgömb, a melyent a závodi sírmezőben ugyanilyen lánczokon ismételtén találtam. Rendeltetése eddig előttem ismeretlen.

387. Egészen fogatlan öreg. Medenczeesontján egy vascsat.

388. A fej mindkét oldalán egy-egy nagy bronzfüggő (1 és 2), a karikán kívül és belül nyúló üveggyöngyös csüngővel. A medenczeesont közepén nagyobb vaskarikán lógó kis bronzkarika (3), melyhez a vászondarab rozsdásodott.

389. Egyik fültövén picziny bronz függő, kúp alakban elhelyezett négy igen picziny gombbal. Nyakán dinnyemag alakú üveggyöngyök. A medenczeesonton vascsat. Bal felső lábszáránál két nagy vaskarika, összerozsdásodott vastömb; keskeny, hosszú vaskés s egy félkör alakban végződő tömör vaspálca. Lehetséges, hogy ez utóbbi darab a vaskésnek tömör nyele volt.

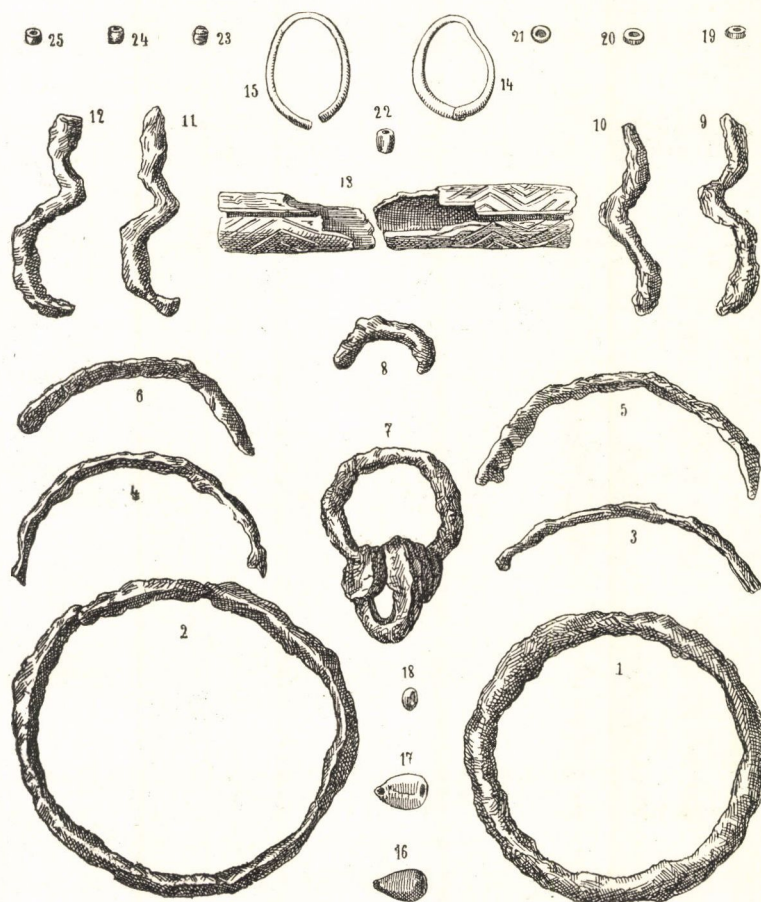
390. Feje mindkét oldalán egy-egy sima bronzkarika (14, 15). Nyakán üveggyöngyök (16—25). Mellén vörösre festett s zigzag vonalakkal ékített csontnyél (13) (kés nem volt mellette). Bal kezében négy egyenlő kettős vaskampó (9—12), melyeknek közepe szöget képez s mindkét vége felfelé konyúlt. Ugyanitt (a bal kéznél) volt nyolcz fokozatosan kisebbedő s egymásba kapcsolt vaskarikákból álló láncz (1—8).

391. Egyik fültövén bronzból készült 4 ctm. átmérőjű nagy fülönfüggő, melynek három oldalára ezüst sodrony csavartatott; a másik fültövén jóval kisebb (2·5 ctm. átmérőjű) sima bronz függő, a zárt oldalának közepén kis bütyökkel. A medenczeesont körül, alig felismerhető elrozsdásodott vasdarabok.

Van ezek között: vaskarika, egy másik karikába kapaszkodó széles vaspánt, kampós szegben végződő vaslemez.

392. A fej mindkét oldalán különböző nagyságú sima bronzkarika. Nyakánál egy kis bronz csövecske s szeggel ellátott bronzlemez darabja. Bal kezében, vízszintesen párhuzamos karczolatokkal díszített orsógomb s egy picziny (9·5 ctm. hosszú) vaskés.

393. A fej mindkét oldalán egy-egy picziny sima bronzkarika (4, 5). Nyakán, három átlukasztott római pénz, két csinosan trébelt bronzlemez (1), picziny vaskarikák és 218 darab üveggyöngyből álló nyakékszer. A pénzek egyikén vasrozsda tapad, a másiknak lyukjában picziny üveggyöngy van. A sok apró vaskarika és vassodrony egészen összerozsdásodott, de ezek között igen sok gyöngy tapad. A gyöngyök

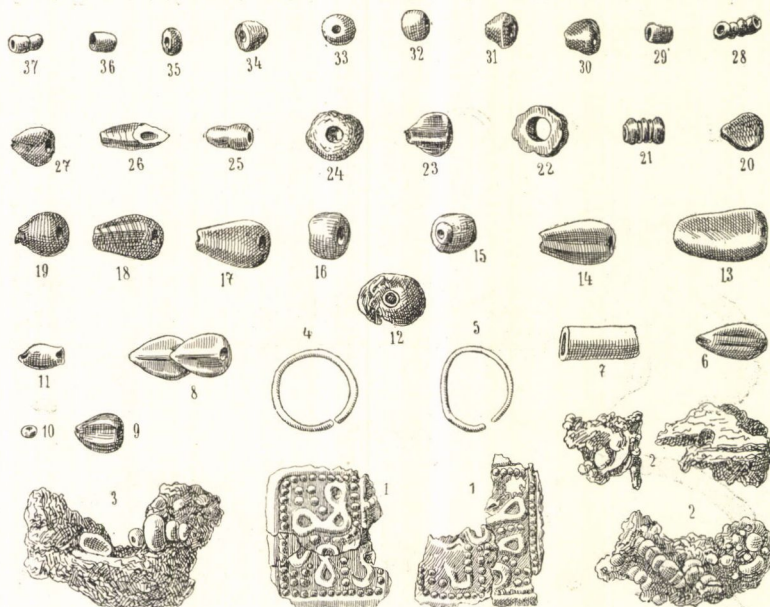
390. sír.

(6—37) igen nagy változatosságot mutatnak, de nagyobb részük dinnyemag alakú. Van közöttük mindenféle színű, üvegből, pasztából, csontból s ólomból készült. A 2·5 ctm. átmérőjű négyszögű bronzlemez (1) valószínűleg összetartozik, belső részét bőr töltötte ki s egy szintén megtalált picziny bronz fülön lógott mint amulette. Trébelt díszítése igen csinos. Szélein gyöngysor utánzattal szegélyezett s szintén gyöngysor utánzat osztja azt négy egyenlő mezőre, melyek mindegyikében pápaszem alakú motívumot s pontokat találunk.

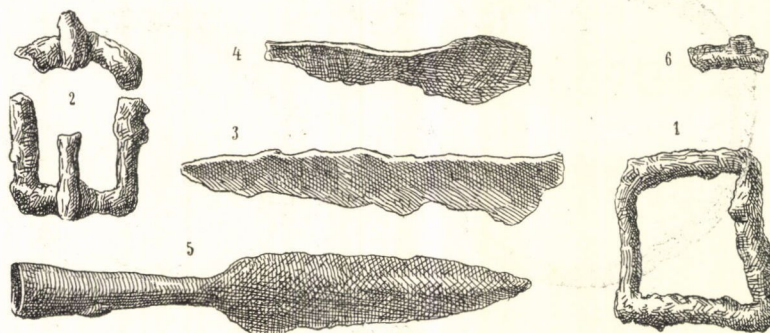
394. Jobb kezében 12·5 ctm. hosszú, s a közepén is csak 1 ctm. széles pengéjű vaskés (3), valamint egy egészen ép, köpös és kétélű nyílhegy (5). Alakja ugyanolyan mint a nagy lándzsái. Hossza 10 ctm., melyből köpűjére 4 ctm. esik. A medenczecsonton két vascsat (1, 2), mindkettőhöz durva vászon-darab rozsdásodott.

395. Felnőttnek jól conservált csontváza. Apró széndarabkák és hamú borítja egész arcját. Sírmelléklete nem volt.

396. Feltűnő nagyságú csontváz. A mellén nagy vascsat (5). Jobb kezében 6 ctm. átmérőjű vaskarika (6) és egy 9 ctm. hosszú vaskés (6), hüvelyéhez tartozó picziny vaspántjával (8). A medenczecsonton ismét egy vaskarika (7) s négy hólyagos szeggel díszített bronzkapocsnak egyik tagja (1. a, b), mely hátsó részén két átlukasztott nyújtvánnyal volt a szíjhoz erősítve. A medenczecsonton elöl és hátul egy-egy vascsat (3, 4).

393. sír.

394. sír.

397. Három méter mélységű sírban, fél ujjnyi vastagságban hamúval kevert szénréteg borította az egész csontvázat. A medenczecsont jobb és bal oldalán talált vascsatok képezték összes sírmellékletét.

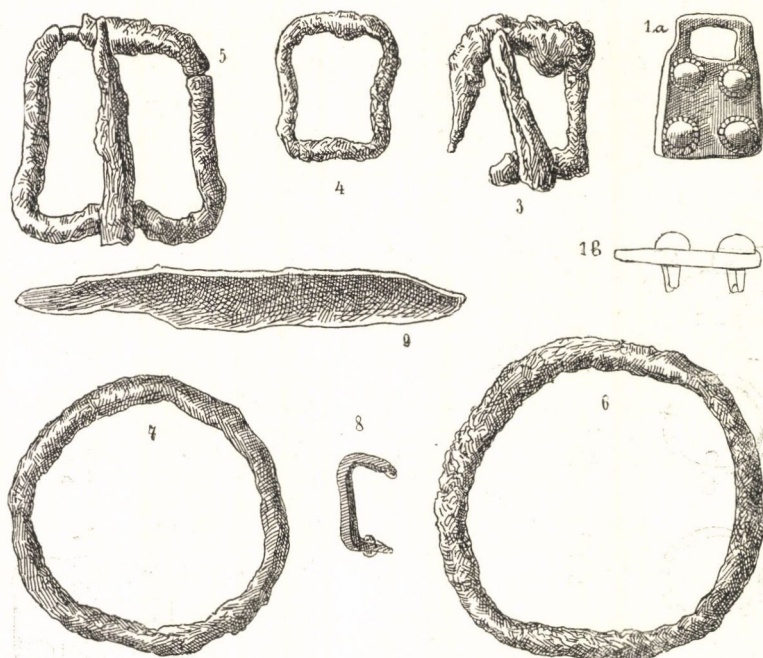
398. A medenczecsonton egészen elporladt vascsat töredéke.

399. Gyermekecsontváz. A fej mindkét oldalán egy-egy csinos bronzfüggő (1, 2), melyeknek egyik vége csavarmenetben hosszan nyúlik le. A medenczecsonton vascsat (4, 5, 6) s felismerhetlen elrozdásodott vasdarab (3).

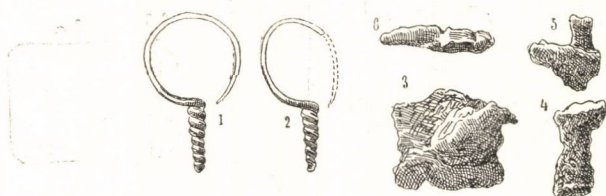
400. Nagyon picziny gyermeknek teljesen elkorhadt csontváza. A sírűregben ugyanis csontokat nem találtunk, de ott voltak a következő sírmellékletek: ép agyagedény (17); néhány elrozdásodott vasdarabka; különféle alakú üveggyöngyök (3, 5—16) s egész gyöngysort utánzó ólomöntvény (4); sima

bronzfüggő, melyről a csüngő dísz letörött (2); 3 vékony bronzsodronyból esavart 33 cm. hosszú sodronytekercs (1), mely mindkét végén füllel bír.

401. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

396. sír.

399. sír.

400. sír.

402. Ismét gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

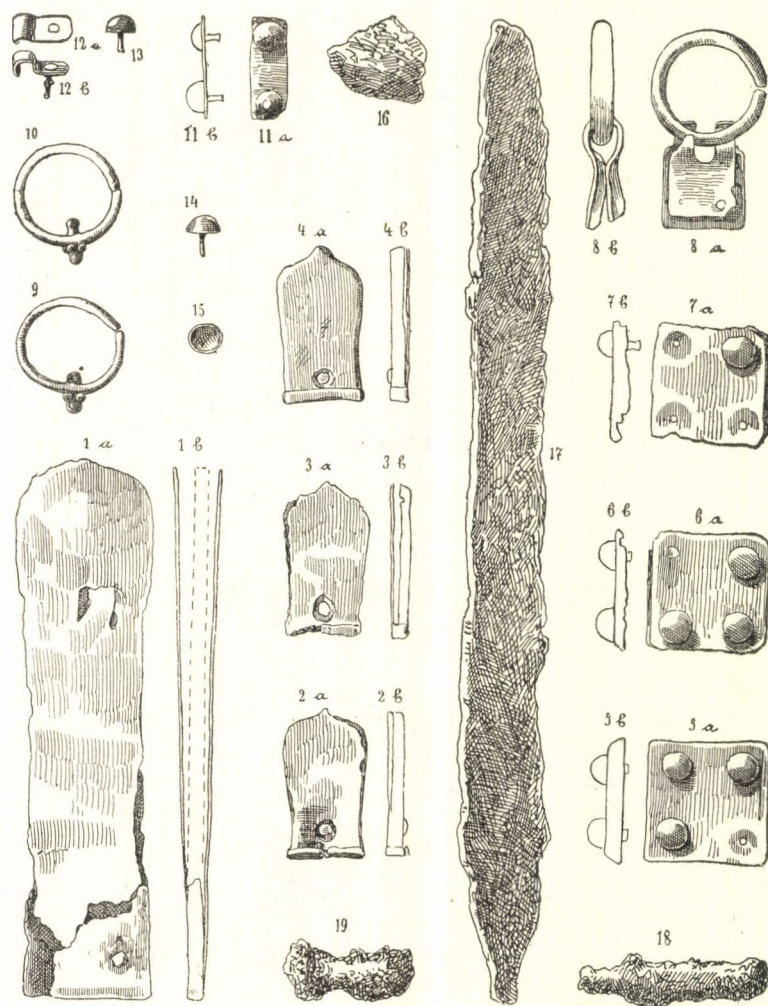
403. Jobb kezében vaskarika s erős vaskés.

404. Egyik fültővén sima bronzkarika, a másikon a karika fürt alakban elhelyezett négy kis bronzgolyócskával ékített. Nyakán üveggyöngyök s egy átlukasztott római pénz.

405. Három méter mélységben fekvő jól conservált csontváz. Feje körül hamut és széndarabkákat találtunk, melyek még szájába is behatoltak. Habár a fején patinának zöld foltja látszik, nem találtunk mellette semmit.

406. Egyik fültővén sima bronzkarika; jobb kezénél vaskarika s vaskés: a medenczecsonton vascsatnak töredéke.

407. A fej körül hamúval kevert széndarabkák találtattak. Bal alsó karjának jobb oldalán (de nem a csontra fűzve) s ugyanúgy a jobb alsó karnak bal felén egy-egy nagy vaskarika. A medenczecsonton vascsat; bal felső lábszáránál 21 ctm. hosszú vaskés.

409. str.

408. A fej mindkét oldalán egy-egy sima bronzkarika s két kis bronzgolyócska.

409. A fej mindkét oldalán egy-egy aranyozott bronzfüggő (9, 10). A medenczecsont közepén vascsat (18, 19), s körülötte az öv díszítő 3 darab négyszögű, s négy hólyagos szegfeggel díszített ezüstlemez (5—7), valamint 3 darab (2·8 ctm. hosszú, s 1·5 ctm. széles), alúl paizs alakban végződő ezüst szíjvég (2—4). A medenczecsont obb felén egy (2·3 ctm. átmérőjű) bronzkarika (8. a, b), mely egy (1·5 ctm. széles összehajlított s két hólyagos szeggel összetartott ezüst lemezbe van fűzve, s a karika másik oldalába, egy szeggel a szíjhoz erősített ezüstlemezéből készült kampó kapaszkodik. Ugyanitt feküdt még egy picziny hosszénégyszög alakú s két hólyagos fejű szeggel erősített ezüstlemez (11). Mindezen apró darabok egy övkapocsnak képezték részeit. A jobb felső lábszárnál, két sima ezüst lemezből készült, fával bélelt

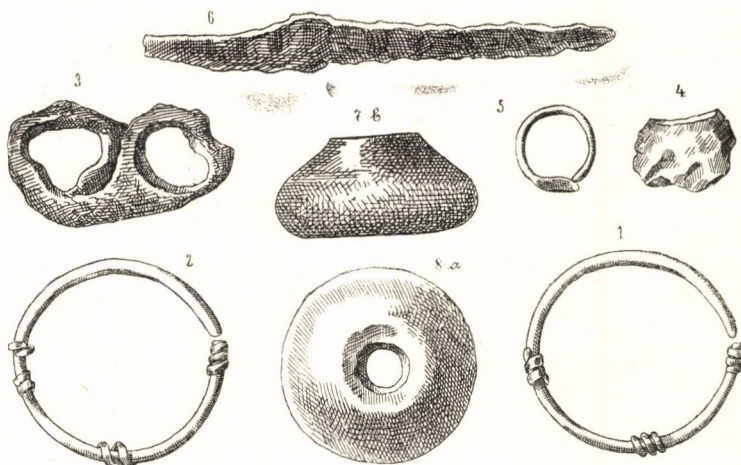
s felül két szeggel összetartott, 10·5 ctm. hosszú szíjvég feküdt (1). Bal kezénél 20 ctm. hosszú vaskés találtatott (17).

410. és 411. Közvetlenül egymás fölött fekvő két felnőttnek csontváza. Az alúl fekvőnek feje fejtetőre állítva találtatott. Valószínűleg a fölött fekvőnek hozzátemetkezése alkalmával lett e fej megbolygatva. Az alúl fekvőnek nem volt sírmelléklete. A felül fekvőnek jobb felső lábszáránál egy 19 ctm. hosszú vaskést találtunk.

412. A medenczecsont mindkét oldalán egy-egy vascsat. Bal kezénél egy 8 ctm. átmérőjű nagy vaskarika s egy 13 ctm. hosszú vaskés.

415. sír.

418. sír.

413. és 414. A felnőtt fejének mindkét oldalán egy-egy csinos nagy bronz fülbevaló. A fülbevalók egyik végén s ellentett zárt oldalán büttyökkel, felül egyszerű s alul kettős (a karikán kívül és belül nyúló) üveggyöngyös csüngővel vannak ellátva. Bal kezénél kis vaskarika s 12 ctm. hosszú vaskés. Második csontvázat nem találtunk ugyan e sírban s csak annyiban hiszem, hogy kettős sír volt, mert e felnőttnek mellén még két igen picziny bronz fülbevalót találtunk. Az egyik bronzkarika egészen sima, a másikat fűrt alakban elhelyezett bronzgolyócskák díszítik. Valószínűleg teljesen elkorhadt picziny gyermeknek fülbevalói voltak.

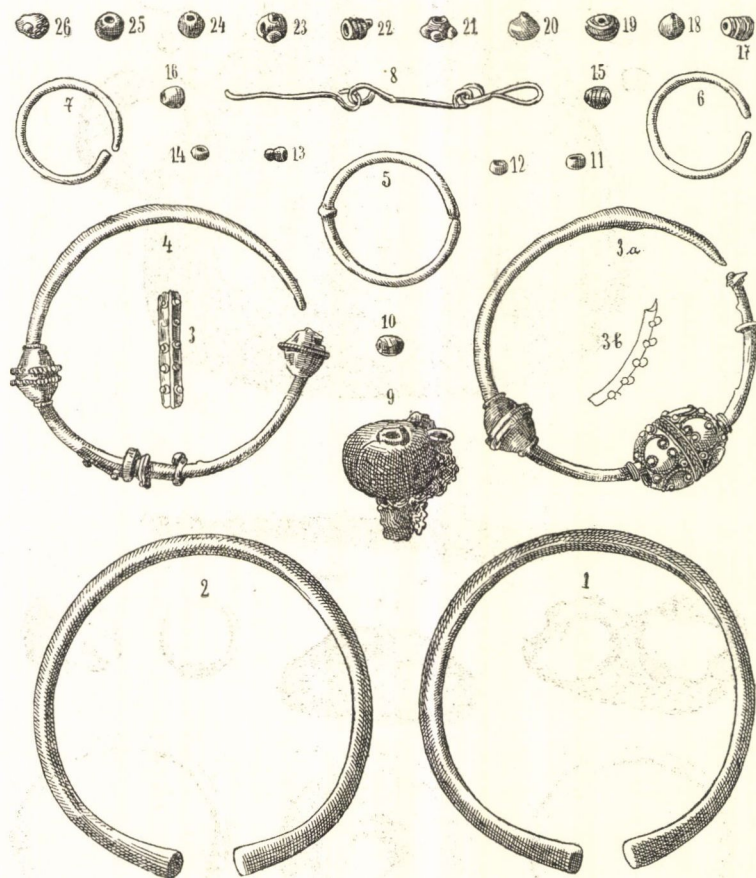
415. Felnőtt csontváza erősen tátott szájjal. A fej mindkét oldalán sima bronz karika (1, 2). Nyakánál néhány üveggyöngy (3, 4). Jobb lábának végén korongon iszapolt agyagból készült, csonkakúp

alakú, sárga színű edény: magasságának közepén erős fülel. Magassága 12 ctm. Átmérője alul 12 ctm., felül 9 ctm.

416. A medenczecsont mindkét szárnyán egy-egy vascsat.

417. A sírűreg egész hosszában vékony rétegben hamúval kevert apró széndarabkák láthatók. Sírmelléklete nem volt.

418. Itt is az egész sír hosszában vékony rétegben hamúval kevert széndarabkákat találtam. Maga a sír különben 3 méter mélyen volt. Fejének mindkét oldalán egy-egy 4 ctm. átmérőjű nagy bronzfüggő (1, 2), melyek három oldalára bronzsodronyt csavartak. Nyakánál egy zárt bronzkarika (5). Bal kezében 8 alakú aczél (3) és tűzkő (4), valamint egy igen keskeny pengéjű picziny vaskés (6), és egy agyagból égetett nagy orsógomb (8. a, b).

423. sír. A.

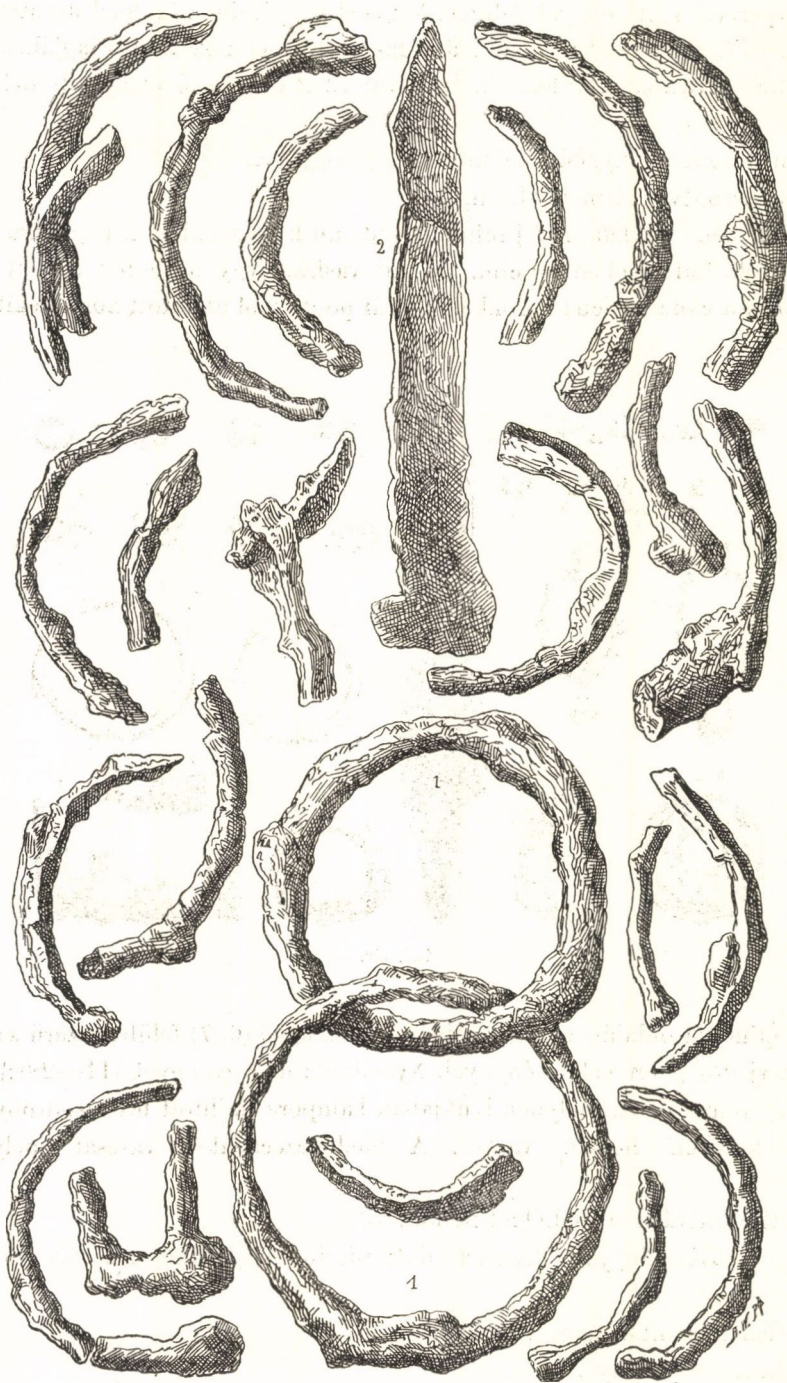
419. Medenczecsonton nagy vascsat. Bal kezében hosszú vaskés.

420. Három méter mélységű sírban felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

421. A medenczecsonton s jobb kezénél felismerhetlenségig összerozsdásodott vasdarabok, melyek elé vászon darabok tapadnak. Jobb felső lábszáranak közepén vaskés és szeggel ellátott picziny bronzlemez.

422. Feje mindkét oldalán üveggyöngyös csüngőkkel ellátott bronzfülbevalók. Nyakán üveggyöngyök s ezek között picziny bronzlemez darabja s igen picziny bronzkarikák, melyek a dinnyemag alakú gyöngyökből alakított nyakékszerhez tartoznak. Jobb kezének egyik ujján picziny körökkel (e díszítés a karpereczeken is előfordúl) díszített bronzlemezéből készült gyűrű. Bal kezénél vaskarika; csontból négyszögűre faragott 6 ctm. hosszú nyél, mely egyik végén vasrozsdának foltjaival bir; s egy 13 ctm. hosszú vaskés. A medenczecsonton vascsat.

423. A fej körül hamúval kevert széndarabkák, melyek a koponyaüregbe is behatoltak. A fej mindkét oldalán egy-egy 6 ctm. átmérőjű nagy ezüst függő (3, 4). A függők egyik végén, s ezzel ellentett zárt oldalon, rovátkolt sodronynyal ékített egy-egy borsó nagyságú gomb, ezek között pedig egy mogyo-

423. sír. B.

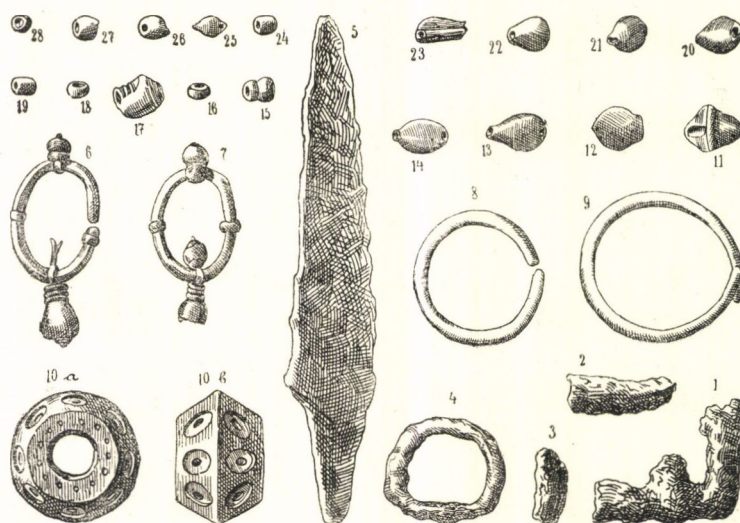
rónál nagyobb ezüstgömb van, mely két sorban pápaszem alakban elhelyezett vékony ezüst sodronyokkal van ékítve. Azonfelül a nagy karikának egész alsó felét, két sorban kidomborodó pontokkal diszitett ezüstlemez borítja. E nagy ezüst függőkön kívül még két sima bronz fülbevalót (6, 7) találtam az alsó álkapczánál. A nyakékszerhez tartozott: két átlukasztott római pénz; bronz lánczocskának része (8),

melynek egyes tagjai mindkét végén karikára hajlított 2 ctm. hosszú sodronyokból állanak (ugyanilyen láncz a závodi sírmezőben is ugyanilyen nagy ezüsthüvelygel találtatott); különféle alakú s nagyságú üveggyöngyök (10—26). Egy igen szépen irisáló, csillag alakú nagy üveggyöngyhöz vasrozsdá s ahhoz 2 picziny bronzkarika és számos vékony lenfonál tapad (9). Jobb kezének egyik ujján sima nyitott bronzkarika (5), mely eredetileg valószínűleg fülönfüggő volt. Bal karján, két egészen egyenlő, 7 ctm. átmérőjű tömör bronzkarperecz (1, 2), melyek felülete két sorban, picziny körökkel díszített, és tíz egymásba kapcsolt 7 ctm. átmérőjű nagy vaskarikákból álló láncz (1), melynek utolsó tagjához egy kettős kampó erősített. A medenczén vascsat. Bal felső lábszáránál 12 ctm. hosszú vaskés (2) melynek nyele félhold alakban végződik.

424. Gyermekcsontváz, nyakán néhány üveggyönggyel.

425. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

426. A fejnél széndarabkák. A fej mindkét oldalán két egyenlőtlen nagyságú sima bronzkarika. Nyakánál üveggyöngyök. Bal kezében 10 ctm. hosszú vaskés s egy agyagból égetett csinos orsógomb, mely oldalain két sorban concentricus körökkel, s felül pontokból alakított körrel ékített.

427. sír.

427. A fej mindkét oldalán egy-egy csinos bronzfüggő (6, 7) felülegyszerű s alul kettős (a karikán kívül és belül terjedő) gyöngyékítménynyel. Nyakánál: üveggyöngyök (11—28); néhány átlukasztott bronzlemez s egy római pénz, melynek lyukjában kampóra hajlított bronzsodrony van.

428. Jobb kezében hosszú vaskés. A medenczecsonton vascsat, melyhez vászondarab rozsdásodott.

429. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

430. Egyik fültövéen nagyon elrozsdásodott picziny vaskarika, melynek rozsdája a csontot is megfestette.

431. A medenczecsonton nagy vaskarika.

432. Jobb kezében picziny vaskés.

433. Bal kezében, széles pengéjű vaskés.

434. Fogatlan öregnek csontváza, jobb kezében hosszú vaskéssel s a medenczecsonton vascattal.

435. A medenczecsonton vascsat (ábra). Bal kezében egy egészen jól conservált nagy vas-sarló, mely a testen keresztben feküdt úgy, hogy a felső test felé konyult hegye a jobb felső lábszárhoz ért. A sarló egész hossza 54 ctm., melyből nyelére 14 ctm. esik. Nyelének alsó vége kampóra hajlított. Faburkolat fődte eredetileg nyelét, melynek sejtjei a rozsdához tapadtak. Pengéje nem félkörív, hanem

inkább tojásdad alakban hajlott, s hegye vermélő alakúan kovácsolt. A penge legszélesebb részén 3·5 centimetert mér.

436. Fogatlan öreg. Mellén tojásdad alakúan hajlított sima bronzkarika.

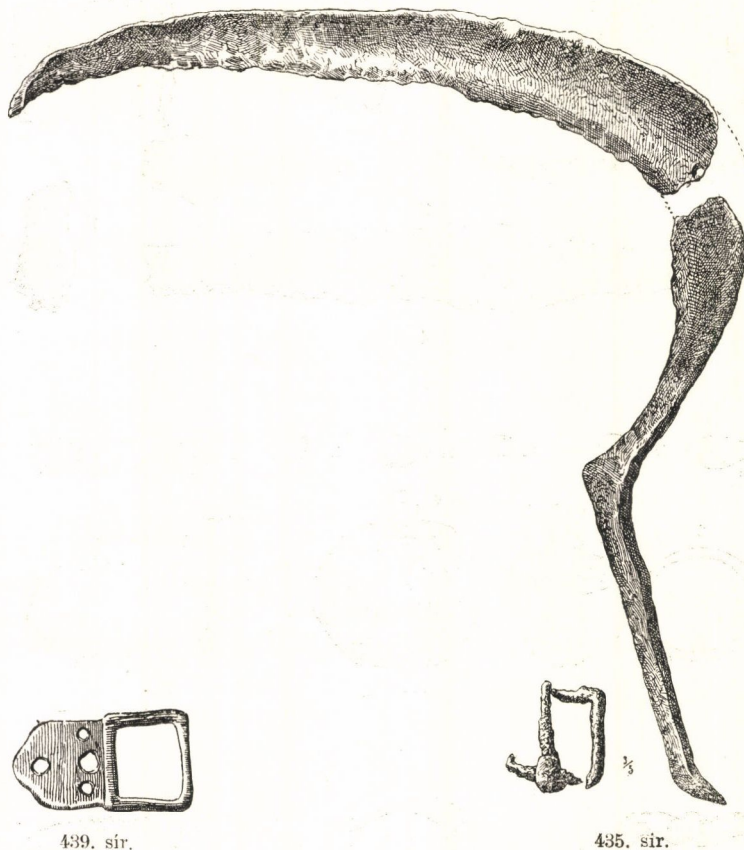
437. Gyermekesontváz, egyik fültövén sima bronzkarikával.

438. Bal kezében egészen elrozsdásodott acél és tűzkő. A medenczecsonton vascsat.

439. A medenczecsont bal szárnyán bronzcsat (ábra), négyszeresen átllyukasztott paizs alakú nyújtványnyal.

440. A medenczecsonton vascsat. Jobb kezénél fokozatosan kisebbedő vaskarikákból álló láncz és vaskés.

441. A medenczecsont jobb oldalán tojásdad alakú zárt bronzkarika.

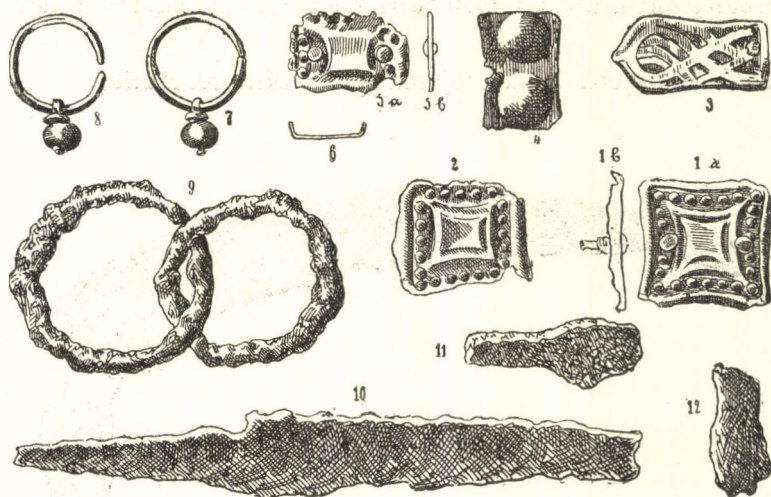

442. A mély sírban a test körül hamuval kevert apró széndarabokat találunk. Feje mindkét oldalán üveggyönggyel ékített fülbevaló (7, 8). Hasa táján két, négyszögű övdísz (1, 2) trébelt bronzlemezekből. Középső négyszögű mezőjét gyöngysor-utánzat szegélyzi s két szeggel volt a szíjhoz erősítve. Ugyanitt találtunk még két hosszénégyszög alakú bronzlemez, az egyik két nagy dudorral díszített (5), a másikban két bronzszeg van (4). Jobb alsó karcsontjánál paizs alakban végződő kis ezüst szíjvég (3), mely szíjfonásos motívummal díszített. Jobb felső lábszárának alsó felénél 12·5 ctm. hosszú vaskés (10), a jobb felső lábszár tövében bal oldalon egy másik egészen picziny vaskés (11, 12). A két felső lábszár között két egymásba kapcsolt vaskarika (9). Bal alsó karcsontja is patinától zöldre festett, de ez valószínűleg az övdíszről ered.

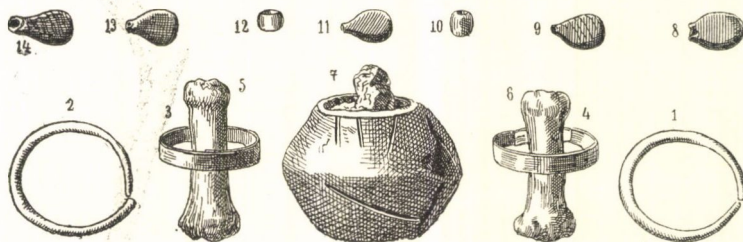
443. E csontvázat, mint ritka épen conservált példányt, lefényképeztem. Fejénél két egészen egyenlő bronzfüggő, melyeken fűrt alakban elhelyezett kis bronzgolyócskák vannak. Nyakánál üveggyöngyök s medenczecsontján vaskarika találtatott.

444. Fejénél két, egészen egyenlő, üveggyönggyel díszített bronzfüggő (1, 2). Nyakán üveggyöngyök. Jobb és bal kezének egy-egy ujján sima bronzlemezről készült gyűrű (3—6). Bal kezében, közvetlenül a gyűrű mellett feküdt egy agyagból égetett orsógomb (7) s itt egy fehér színű picziny szövetdarab maradt meg.

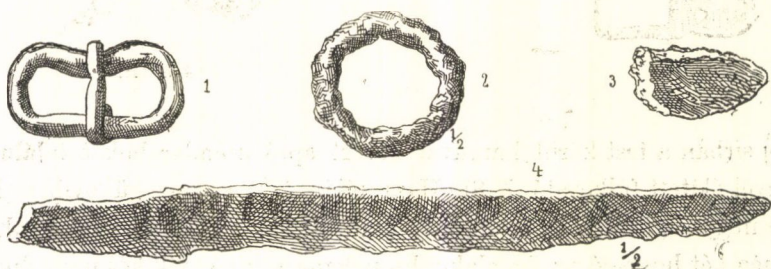
445. Gyermekcsontváz. A medenczecsont körül vaskarika, vascsat, s a felismerhetlenségig

442. sír.

444. sír.

447. sír.

összerozsdásodott sok vasdarab. Jobb alsó lábszáranak jobb oldalán hullámvonallal díszített agyagedény, melynek belső részét szénréteg borítja.

446. Fejénél két egészen egyenlő bronzfüggő, felül egyszerű s alul kettős (a karikán kívül és belül nyúló) gyöngyétkitménnyel. Jobb térdénél kis vaskés.

447. A medenczecsont jobb szárnyán tojásdad alakú bronzcsat (1). Felső jobb lábszáranál vaskarika (2) s egy 23·5 ctm. hosszú vaskés (3, 4).

448. Fejénél két, egészen egyenlő 4·5 ctm. átmérőjű nagy bronzfüggő (12, 14). A karikának egyik végére s az azzal ellentett zárt oldalára bronzsodronyt csavartak; galambtojás nagyságú gömbjét bronzpiralisokkal ékítették. Nyakánál egy-két üveggyöngy (15). Bal kezében agyagból égetett orsógomb (11). Bal felső lábszárának jobb oldalán felülről lefelé a térdig terjedő (1—4), fokozatosan kisebbedő karikákból készült vasláncz. Bal kezében picziny vaskés (10).

449. Fejénél két egészen egyenlő bronzfülbevaló üveggyönggyel. Nyakánál egy kis bronzkarika, két átlukasztott II. Constantius-féle érem s üveggyöngyök.

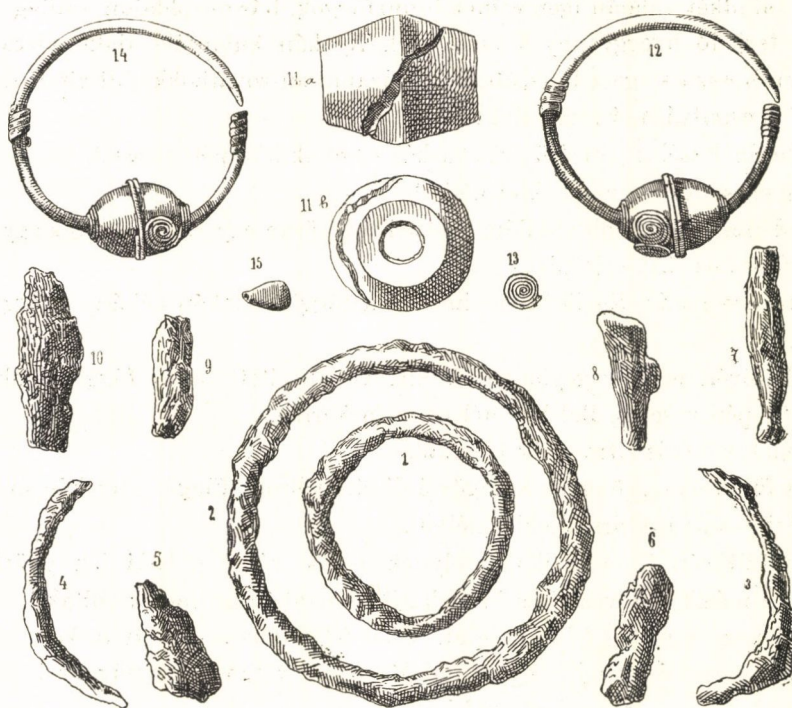
450. Fogatlan öreg. Bal és jobb kezénél egy-egy vaskarika.

451. Felnőtt csontváza erősen tátott szájjal, sirmelléklet nélkül.

452. Fejének mindkét oldalán egy-egy sima nagy bronzfüggő.

453. Gyermekecsontváz sirmelléklet nélkül.

454. Egyik fültövénel gyönggyel ékített bronz fülönfüggő. Bal kezénél vaskarika és vaskés.

448. sír.

Közvetlenül a medencze jobb szárnya fölött egy rakáson temérdek magnemű. Megvizsgálandó nem-e recens?

455. Fogatlan öreg. Jobb felső lábszáránál hosszú vaskés.

456. Fogatlan öreg, a medenczecsont bal szárnyán vascattal.

457. Felnőtt csontváza a rendes helyzetben, azon különbséggel, hogy jobb karja meghajlítva a mellén fekszik. Sirmelléklete nem volt.

458. Gyermekecsontváz. Egyik fültövénel sima bronzkarika. A fej jobb oldalán magnemű. Nem-e állat hordta újabban össze?

459. Gyermekecsontváz. Egyik fültövénel sima bronzkarika s nyakán néhány üveggyöngy.

460. Gyermekecsontváz. Nyakán néhány üveggyönggyel.

461. Fejénél két sima bronzkarika.

462. Gyermekecsontváz sirmelléklet nélkül.

463. Fogatlan öreg, erősen tátott szájjal, mely tele van szögletes sárga maggal. A medenczecsont bal felén vascsat, jobb kezénél kis vaskés.

464. Jobb fültövénel két átlukasztott római érem. Bal fültövéen vékony bronz húzatokból sodrott fülbevaló, zárt részének közepén bütökkal. Nyakán sok, dinnyemag alakú, igen nagy üveggyöngy. Bal kezében, két sorban picziny mélyített körökkel díszített orsógomb. A medenczecsont jobb és bal szárnyán egy-egy vascsat.

465. Csontváz nélkül nyugotnak fordult magányos fej.

466. Gyermekesontváz, egyik fültövéen sima bronzkarikával s a medenczecsonton vascattal.

467. Gyermekesontváz sírmelléklet nélkül.

468. Gyermekesontváz picziny vaskéssel.

469. Trepanált (agyafurt) fej, mindkét fültövéen gyönggyel díszített bronzfüggővel s a medenczecsonton vascattal.

470. A fej mindkét oldalán sima nagy bronzfüggő. A medenczecsont mindkét szárnyán egy-egy vascsat.

471. Gyermekesontváz két kis sima bronzfüggővel.

472. A fej mindkét oldalán igen csinos bronzfüggők, három oldalon csillag alakú bütökkal s a karikán belül is terjedő üveggyöngyös csüngővel. Nyakán különféle alakú tarka üveggyöngy. Bal kezében egy 8·5 ctm. hosszú s egész hosszában párhuzamosan rovátkokkal díszített csontnyél.

473. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

474. Bal kezénél széles pengéjű erős vaskés s annak közepén vascsat.

475. Gyermekesontváz sírmelléklet nélkül.

476. A medenczecsont jobb oldalán, vaskarikára fűzve egy vas csiptető s egy 8 alakú kis aczél, mellette vasrozsdától foltos tűzkő (jaspis).

477. Gyermekesontváz. Egyik fülén sima bronzfüggő; nyakán néhány üveggyöngy s egy átlukasztott bronzpénz.

478. Bal fültövéen egy üveggyöngyös csüngővel díszített bronz függő. Nyakán üveggyöngyök. A medenczecsont közepén vascsat. Bal kezénél nagy vaskarika.

479. Gyermekesontváz sírmelléklet nélkül.

480. Egyik fülén üveggyöngyös csüngővel díszített bronz függő, s nyakán üveggyöngyök.

481. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

482. Egyik fültövéen bronzkarika, melynek egyik vége (a halánték gyűrűkhöz hasonlóan S alakúan hajlított; a másik fültövéen sima bronzkarika s nyakán gyöngyök voltak.

483. A medenczecsont bal felén vascsat. A két felső lábszár között vaskés.

484. Gyermekesontváz, a fej mindkét oldalán egy-egy sima bronzfüggővel.

485. Gyermekesontváz sírmelléklet nélkül.

486. Bal felső lábszáránál 17 ctm. hosszú vaskés. Jobb térdénél, két 13 ctm. hosszú nyéllal ellátott, félköríves vakarókés, minőt a timárok bőrkidolgozásnál használnak. Jobb oldali nyele gömbölyű fába van szorítva, mely vasrozsdától átmarva conserválódott. Baloldali nyelét is fasejtek bürkolják s ez a végén kampóra hajlított, ugyanúgy mint a 435. számú sírban talált sarlónak nyele.

487. Egyik fülén sima nyitott bronzkarika, a két térd között vascsat.

488. A medenczecsont közepén ép vascsat.

489. Nyakánál sárga üvegpassztából készült, de egészen elporladt picziny gyöngyök; a medenczecsont közepén két nagy vaskarika s egy S alakú vaskampó; bal felső lábszáránál kis vaskés.

490. Nagyon korhadtt csontváz. A medenczecsont körül 14 darab, bronzból öntött övdísz találtatott. Valamennyi áttört művű s növényindás ornamentummal bír. A négy nagyobb darab (4—6) csuklóban hajlik, felső kisebb része félköríves, alsó nagyobb fele paizs alakú s hosszában két szeggel voltak a szíjhoz erősítve. Van azután kúp alakú, két egyes darab (7, 8), három szeggel és nyolcz picziny tulipán alakú szintén hosszában két szeggel (9—15). Ugyanitt a medenczecsont körül feküdt még több, a felismerhetetlenségig elrozsdásodott vasdarab és egy 3·5 ctm. hosszú, áttört művű, bronzból öntött tömör szíjvég (1, 2). A bal karnak bal oldalán, kétszeresen átlukasztott, s egész felületén sűrűen alkalmazott

apró körökkel díszített bronzpánt (16). A bal felső lábszárnak jobb oldalán bronzból öntött 8 ctm. hosszú szíjvég (3). Ez szintén áttört s motivuma ugyanaz a mi az övdíszé.

491. Bal kezénél nagy vaskarika és vaskés; a medenczecsont mindkét szárnyán egy nagyobb és egy kisebb vascsat.

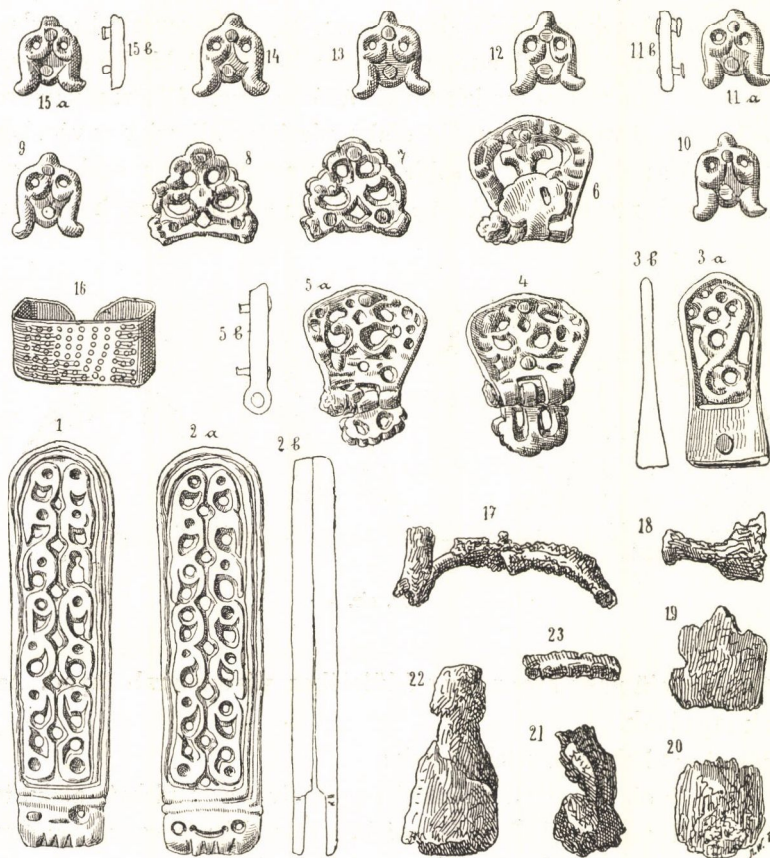
492. Gyermekcsontváz. A fej egyik oldalán gyöngygyel ékített picziny bronzfüggő, másik oldalán pedig sima bronzkarika volt.

493. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

494. Jobb kezénél nagy vaskarika és vaskés. A medenczecsont jobb oldalán vascsat.

495. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

496. A medenczecsont jobb oldalán feltűnő nagy vascsat.

490. sir.

497. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

498. A medenczecsonton vascsat. Bal kezében agyagból égetett nagy orsógomb és kis vaskés

499. Jobb kezénél: 13 ctm. hosszú vaskés, melyre vászondarab rozsdásodott; tizenkét kis vaskarika, melyek mindegyikébe füles vasszeg van fűzve s e vasszegeken fasejtek tapadnak: egy 9 ctm. hosszú s 2.5 ctm. átmérőjű vascsó, melyben vasszeg van, a másik végén látszik, hogy fa töltötte ki, mert a cső belső részére fasejtek tapadnak; egy kolomp alakú vastárgy (hossza 9 ctm., átmérője alul 4.5 ctm., felül pedig 2.5 ctm.) felül félköríves füllel, belső részében a föld között vasszeg (talán a kolomp nyelve) van.

500. A medenczecsonton vascsat és felismerhetetlenségig elrozsdásodott vasdarabok; jobb kezénél 22 ctm. hosszú vaskés.

501. és 502. Két csontváz ugyanazon sírban, de különböző magasságban. 126 ctm. mélyen

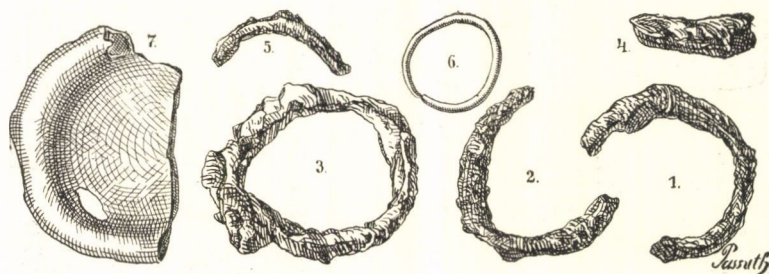
picziny gyermeknek szontváza volt, sírmelléklet nélkül. 222 ctm. mélyen a felnőttnek csontváza. Fejénél két üveggyöngyös bronz függő; nyakánál üveggyöngyök s bal kezénél elrozsdásodott vaskésnek töredéke.

503. Egyik fültövéneél sima ezüst karika (6); mellén egy üvegedénynek (4·5 ctm. átmérőjű) feneke (7); jobb kezénél 3 vaskarika (1—5).

504. 220 ctm. mély sírban a mellékletek következő darabokból állottak: 1 bronzból készült nagy szíjvég (4); 3 kisebb szíjvég bronzból (1—3); 6 csuklóban hajló bronz övdísz (5—8, 10); 4 darab háromszög alakú bronz övdísz (11—14; egy, az övhöz tartozó piskota alakú tag bronzból (15); egy 27 ctm. hosszú vaskés (szám nélküli ábra); egy vaskarika (17) s aczél gyanánt használt széles vaspenge (16).

Az összes bronztárgyak öntöttek, áttört művűek, s díszítésük növénymotívumokból áll, csak a legnagyobb szíjvégen találunk a növényindák közé font három meandert s ugyane szíjvéget két vonal közötti gyöngysor-utánszat szegélyzi, a három kisebb szíjvégek széle pedig rovátkolt.

A szíjvégek egy tömör darabból állanak, s a szíjat felső végükön négy picziny nyújtvány közé szegezték. A nehéz nagy szíjvégnak nyújtványai kikopván, egy odaszegzett bronzlemezzel erősítették a szíjat hozzá. A nagy szíjvégnak hossza 12·5 ctm., szélessége 2·5 ctm. A kisebb szíjvégek 4·6 ctm. hosszúak s 1·5 ctm. szélesek. A csuklóban hajló s így két tagból álló övdíszek félköríves nagyobb fele hosszában két szeggel volt a szíjhoz erősítve. A háromszög alakú picziny övdíszek egy végükön egyenes vonalban végződnek s hosszában két szeggel voltak a szíjhoz erősítve s csak az egyik darab felül félkörívben végződik s három szeggel volt megerősítve. Az övnek piskota alakú, 7 ctm. hosszú tagjának a közepében

503. sír.

még benne van a hólyagos fejű nagy bronzszeg s felületéhez vászondarab tapad. Az övdíszek legtöbbjéhez még szíjdarabok tapadnak.

A tárgyak következő helyzetben találtattak:

— A medencze jobb oldali szélén a csuklóba nyíló övdísz; a piskota alakú tag; alatta a háromszög alakú övdísznek azon darabja, mely felül félkörívben végződik; és az egészen elrozsdásodott vascsat.

— A medenczecsont bal oldalának szélén az óriási szíjvég.

— Hasa körül a többi 5 darab csuklóba nyíló övdísz s ezek alatt a 3 darab egytagú (háromszögű) övdísz.

— Jobb felső lábszárának bal oldalán az egyik kisebb szíjvég.

— A medenczecsonton a másik két szíjvég.

— Jobb felső lábszárának jobb felén az óriási nagy kés és vaskarika.

— Bal kezében az aczél gyanánt használt vaspenge.

505. Majd három méter mélyen fekvő csontváz sírmelléklet nélkül.

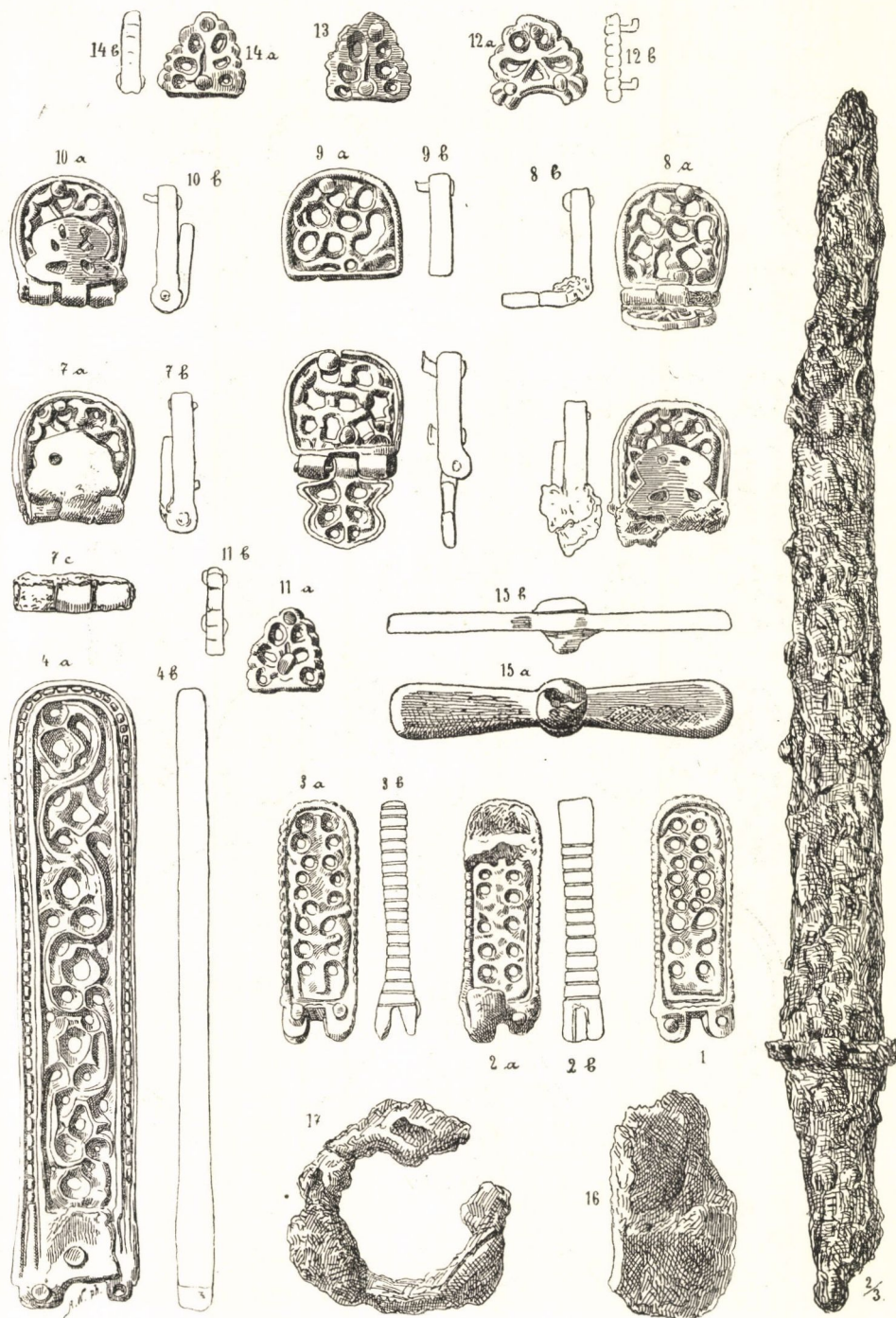
506. Gyermekcsontváz, nyakán néhány üveggyönggyel.

507. A medenczecsont jobb és bal szárnyán egy-egy nagy vascsat.

508. E csontvázat, a millenniumi kiállítás számára «in situ» földröggel együtt vettem ki. Bal kezében vaskés volt, bal lábfejének bal oldalán (a lábújjak közvetlen közelében) pedig egy korongon készült, felfordított csonkakúp alakú, s vízszintes karczolatokkal díszített edény. Magassága 10 ctm. Átmérője felül 9·5 ctm., fenekén pedig 5·5 ctm.

509. Az egész test hosszában hamúval kevert apró széndarabkákat találtunk. Egyik fültövén sima bronzkarika; a medenczeesont bal szárnyán vaskarika.

510. Fejénél két egészen egyenlő picziny bronzfüggő (ábrák) üveggyönggyel. Jobb könyökénél, vízszintes karczolatokkal díszített orsógomb (ábra).

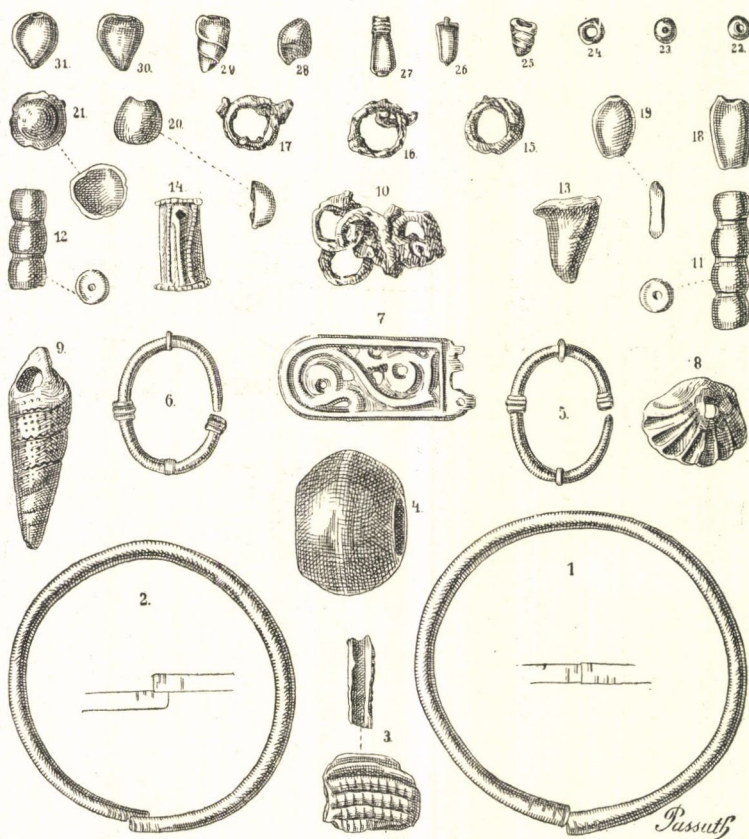
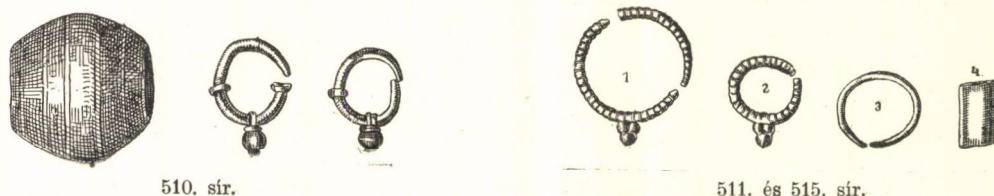

504. sír.

511. Gyermekesontváz. Fejénél két aranyozott bronzfüggő (1, 2). Mindkettőnek karikája végig rovátkolt s fűrt alakban elhelyezett picziny golyócskákkal díszített. Az egyik igen picziny (1.5 ctm. átmérőjű), a másik majd még egyszer akkora (2.5 ctm. átmérőjű). Nyakánál egy henger alakú nagy üveggyöngyöt találtunk (4).

512. Gyermekesontváz sírmelléklet nélkül.

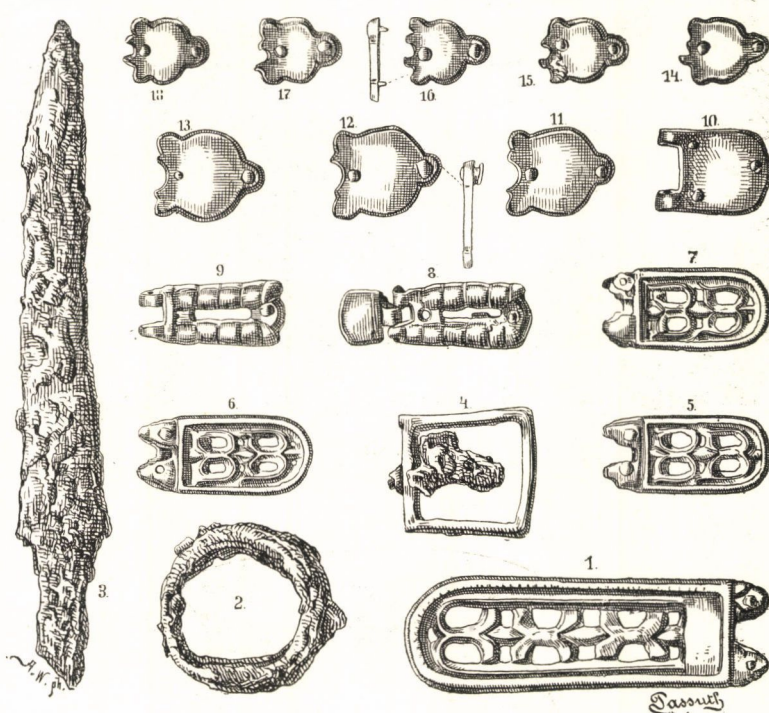
513. Fejénél két egyenlő nagyságú, tojásdad alakú bronzfüggő (5, 6). Az egyikén üveggyöngyös csüngő, a másikon pedig rovátkolt vékony sodronyokkal ékített s félgömbökkel fődött bronzhenger (14) van. Nyakán: rendkívül sok, s igen változatos alakú és nagyságú üveggyöngy (11, 12, 18—31), melyek közül némelyikben bronzsodrony, másokban pedig lenfonál van; egy tölesér alakú kagyló (9), felül átfúrva s kipontozott szalaggal csigavonalban végig díszítve; egy másik szintén átfúrt teknős kagyló (8), melyhez

513. sír.

még egy dinnyemag alakú üveggyöngy tapadt; igen picziny, nem egészen egy ctm. átmérőjű karikákból álló hosszú vasláncz (15—17); fekete üvegből készült, hosszában kétszer átlukasztott s felületén sodrott fonalakat utánzóan díszített, ugyanolyan gyöngyfűzértartó (3), melyent már egy előző sírban találtunk. Jobb könyökén, vastag bronzsodronyból készült karperecz (1, 2) (átmérőjük 5.5 és 6 ctm.), melynek kissé vastagabb vége négy körbenfutó vonallal díszített. Jobb vállánál egy áttört művi és S alakú indamotivummal díszített bronz szíjvégnek egyik lemeze (7). A jobb alsó lábszárnak jobb oldalán agyagból égetett orsógomb (4). A fej alatt apró széndarabkákat, a kis lánczhoz (10) s a függőhöz tapadva vászondarabkákat találtam.

514. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.
 515. Gyermekcsontváz egy kis sima bronzkarikával (ábra) egy kis gyönggyel.
 516. Egyik fültővén bronz függő üveggyönggyel. Jobb karján bronzsodronyból készült nyitott karperecz. Jobb kezének egyik ujján sodronygyűrű bronzból.
 517. Gyermekcsontváz, egyik fültővén sima bronzkarikával.
 518. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.
 519. Három méter mélyen talált csontváz következő sírmelléklettel: 1 nagy szíjvég bronzból (1); 3 kisebb bronz szíjvég (5—7); 8 csuklyóban hajló övdísz (8, 9); 15 kisebb egytagú övdísz (10—18), mind bronzból; 1 bronzcsat vasnyelvvél (4); egy vaskarika (2); egy vaskés (3).
 A szíjvégek tömör öntésűek s egy tagból állanak, felül négy picziny átfúrt nyújtvánnyal a szíj

519. str.

megegerősítésére. Szélein vastag kerettel bírnak, díszítésük áttört művű és stylisált liliomokból áll. A nagyobb szíjvég hossza 7·2 ctm. szélessége 2 ctm. A kisebb szíjvégek 3·3 ctm. hosszúak s 1·7 ctm. szélesek. A két tagból álló s csuklóban hajló övdíszek hosszánégyszög alakúak, felül picziny félköríves taggal, mely azonban már csak egyen maradt meg. Az egytagú kisebb övdíszek czimerpaizs alaknak, felületük egészen sima, hosszában két szeggel voltak a szíjhoz erősítve s kétféle nagyságúak 12 darab 1·5 ctm. hosszú, 3 darab pedig 2 ctm. hosszú. A csatnak bronzkerete négyszögű s vasnyelvéhez vászon-darab rozsdásodott.

Fekvési helyzetük a következő: A hosszú szíjvég a bal felső lábszárnak jobb oldalán feküdt; a többi összes bronzok a medence körül találtattak; jobb kezénél a vaskarika és vaskés volt.

520. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.
 521. A medencecsonton feltűnő nagy vascsat.
 522. Gyermekcsontváz. Fejénél két egészen egyenlő sima bronz függő.
 523. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.
 524. Fiatal egyén csontváza a medencecsonton vascsat.
 525. Jobb térdének jobb oldalán, oldalt fordult edény agyagja iszapolt, szürke színű, korongon

készült, vízszintes vonalakkal díszített, s alakja felfordított csónkakúp (1). Magassága 12 ctm., átmérője felül 14 ctm., fenékén 7 ctm. Az edény alatt volt a picziny vaskés (9). Medenczecsontján vascsat, s egyik fültővén sima bronzkarika (2) találtatott.

526. Teljesen fogatlan öreg, egyik fültővén gyönggyel ékített egyszerű bronzfüggő.

525. sír.

531. sír.

527. Fogatlan öreg. A körte alakú szűk nyakú edény kissé balra fordúltan épen a csontváz szája előtt volt. Bal kezében vaskés.

528. E csontvázat a milleniumi kiállítás számára «in situ» földröggel együtt emeltem ki. Jobb kezében 10 ctm. hosszú vaskés volt.

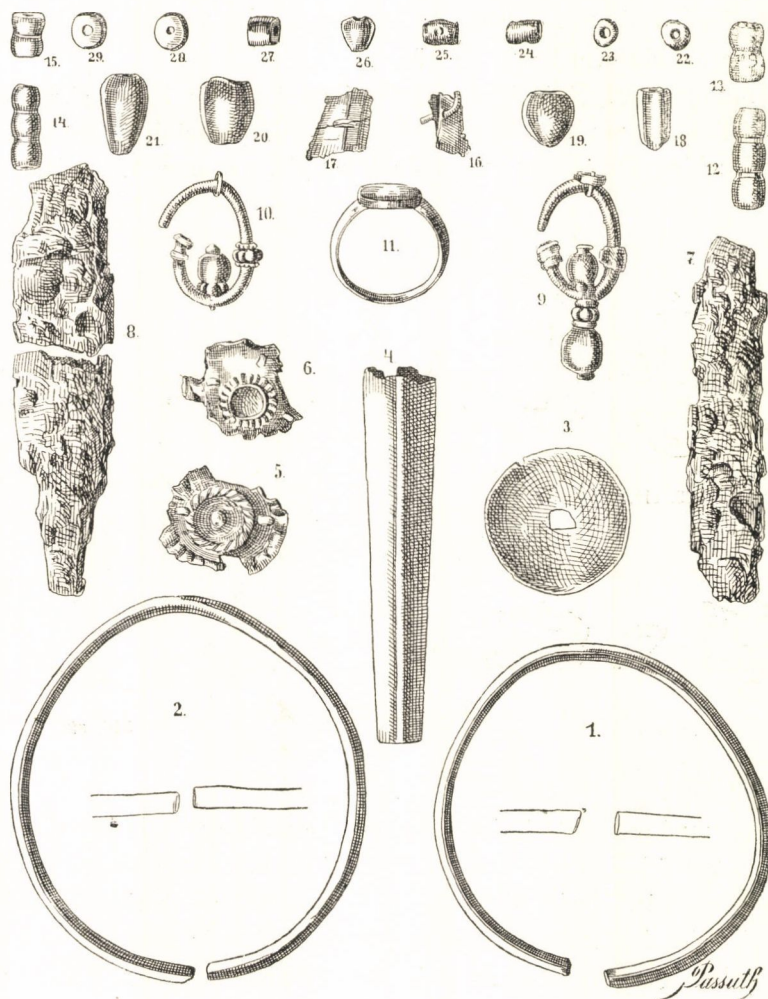
529. Fiatalnak csontváza sírmelléklet nélkül.

530. Bal kezében kis vaskés.

531. Porladozó iszapolt agyagból korongon készült sárga színű, s magasságának közepén karikás füllel ellátott ugyanolyan edény (ábra), minő a 35. és 415-ik sírban találtatott. Ez egy edény volt esontváznak összes melléklete.

532. és 533. Három méter mélyen, közvetlenül egymás mellett ugyanazon színvonalban, arccal egymás felé fordult két felnőttnek esontváza. A női esontváz jobb oldalon feküdt, a férfi esontváz pedig bal oldalon.

A nőnek sirmelléklete a következő: két igen csinos bronz függő (9, 10); sok üvegyöngy (12—15,

532. és 533. sír.

20—29); egy átlukasztott római pénz; fával bélelt vastag amulette (2) bronzból (3); korongos gyűrű (11); picziny vaslánczon két bronzkorong (5, 6); két bronzkarperecz (1, 2).

Mindkét függő egészen egyenlő. A tojásdad alakúan hajlított bronzkarikának egy végén s az azzal ellentett zárt részén csillag alakú bütyök, a függő alsó részén pedig lapos gyöngyházból vágott korongokkal díszített kettős (a karikán kívül és belül nyúló) csüngő van. Az amulettnek felső és alsó lemeze közötti tér 1 cm. vastag fával volt kitöltve. Szélességi részét a bronzlemez vette körül s az ebbe erősített picziny bronzfűlön lógott az egész. Az amulette felső lapjának közepén bronzrekeszbe foglalt gyöngyházból készült kis korongot, azonfelül négy ellentett oldalon picziny gyöngyfűzér volt erősítve. Az egyik fülben még benne is van a kis gyöngy. A gyűrű korongján már nem lehet kivenni,

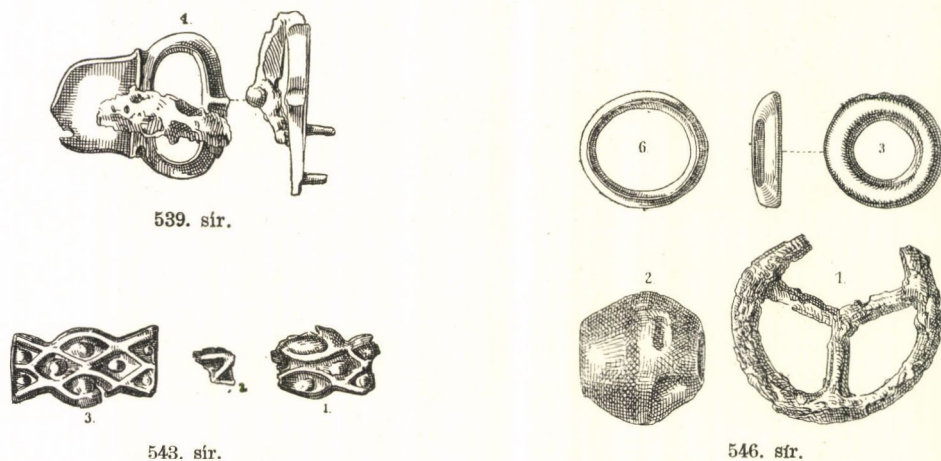
hogy mit ábrázol a pyramis alakú mélyedés. A korong két oldalán még két nyújtvány díszíti a gyűrűt. A picziny vaslánczhoz két ezüstkorong rozsdásodott, mely ugyanolyan amulettnek képezhette részét, minőt a nyaknál találtunk. Az alsó korong 2·8 ctm. átmérővel bír, egészen sima, a közepén átlukasztott s hátsó felén vasrozda van. A felső korong közepét rézsútos rovátkákból álló kidomborodó koszorú díszíti s körülötte itt is megvannak a gyöngysort tartó picziny fülek. Ilyen amulettet a gerjéni népvándorláskori sírmezőben is találtam.

A függők, gyöngyök, római pénz és fával bélelt amulett a fej és nyak körül feküdt. A sima, vastag bronz-sodronyból készült nyitott karpereczek a jobb karon találtatott. A korongos gyűrű, a kis karikákból álló vasláncz s a hozzározsdásodott második amulett a jobb kéz ujjainál volt.

A férfi csontváz bal kezében vaskést (7, 8) s jobb alsó lábszáránál egy 7 ctm. hosszú, négyszögű s belül üres csonteszközt (4) találtunk.

534. Gyermekcsontváz sírmelléklet nélkül.

535. A három méter mélységű sír egész hosszában találtam hamuval kevert apró széndarabokat, de a fej alatt és fölött arasznyi volt e réteg. Kulcsesontja patinától zöldre festett, de a függőt vagy nyakékszernek bronzdarabját nem találtuk meg. Jobb könyökénél nagy vaskarikákból álló láncz, mely-

nek egyik tagjához vaskampó erősítettett. Jobb kezénél (9 ctm. hosszú) picziny vaskés. A medenczecsont egyik felén vascsat, a másik felén bronzcsatnak négyszögű kerete.

536. Gyermekcsontváz. Egyik fültövén sima, nyitott bronzkarika, a másik fültövén a sima, vékony bronzkarikából készült függőnek laposra kalapált vége kétszeres S alakúan hajlított. Ilyen «halanték-gyűrű» név alatt ismert függőt már találtunk egyet e sírmezőben. Nyakán néhány üveggyöngy s jobb kezében agyagból égetett orsógomb volt.

537. Felnőtt csontváza sírmelléklet nélkül.

538. A fejnél két egészen egyenlő nagy ezüst függő, melyek mogyorónagyságú golyóik két sorban, rovátkolt vékony ezüst-sodronnyal kirakott pápaszem alakú motívumokkal díszítettek. Nyakán különféle alakú és nagyságú, tarka betétekkel díszített üveggyöngyök. Ezek közül a legnagyobb félkör alakú s oldalán gerezdes.

539. A medenczecsonton vasnyelvvel ellátott bronzcsat, paizs alakú nyújtvánnyal, mely hátulsó részén három bronzszeggel volt a szíjhoz erősítve (ábra).

540. Egyik fültövén gyönggyel díszített bronzfüggő. Nyakán néhány dinnyemag alakú üveggyöngy. Lába végén porladozó durva agyagedény.

541. A medenczecsonton vascsat, jobb kezénél vaskarika s vaskésnek töredékei.

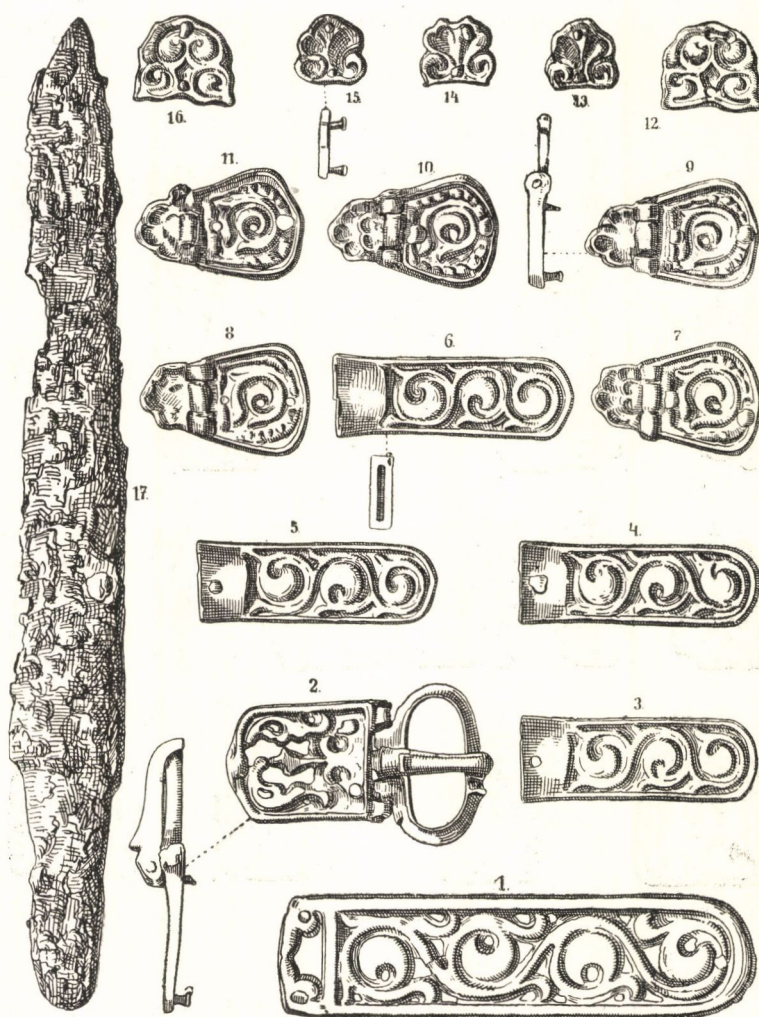
542. A medenczecsont körül az övdíszhez tartozó két trébelt bronzlemez (1—3).

543. Fejénél két egészen egyenlő, igen csinos bronzfüggő. Kúp alakú csiszolt üveggyöngyökkel ékitve.

544. A fej mindkét oldalán egy-egy sima ezüst függő. Nyakán néhány üveggyöngy. Az egyik rovátkolt gyöngy ólomból készült. Jobb kezénél egy egyenes vaspálczának töredéke, nagy vaskarika s picziny vaskés.

545. Nyakán különféle alakú tarka üveggyöngy; jobb kezében kis vaskés; a medenczecsont körül két kis ezüst-szíjvégnak töredéke.

546. A medenczecsont alsó részén bal felül: agyagból égetett orsógomb (3); egy 2·4 ctm. átmé-

548. sír.

rőjű sima bronzkarika (6); egy 2·4 ctm. átmérőjű, felső felén domború s alsó felén lapos bronzkarika (3), melynek egyik szélén két kis mélyedés látszik; ólomból készült, 4 ctm. átmérőjű, háromküllös kerék (1).

547. Gyermekecsontváz sírmelléklet nélkül.

548. A medenczecsont körül: egy kopott bronzpénznek fele része; 5 darab csuklóban hajló ezüstműből készült övdísz (7—11); 7 darab egytagú ezüstözött övdísz (12—16); 4 darab (4·5 ctm. hosszú s 1·5 ctm. széles) ezüstözött bronz-szíjvég (3—6); egy paizs alakú dísztaggal ellátott csinos bronzcsat (2). Jobb felső lábszáránál (9·5 ctm. hosszú s 2·4 ctm. széles) ezüst-szíjvég (1), és egy 19·5 ctm. hosszú vaskés (17).

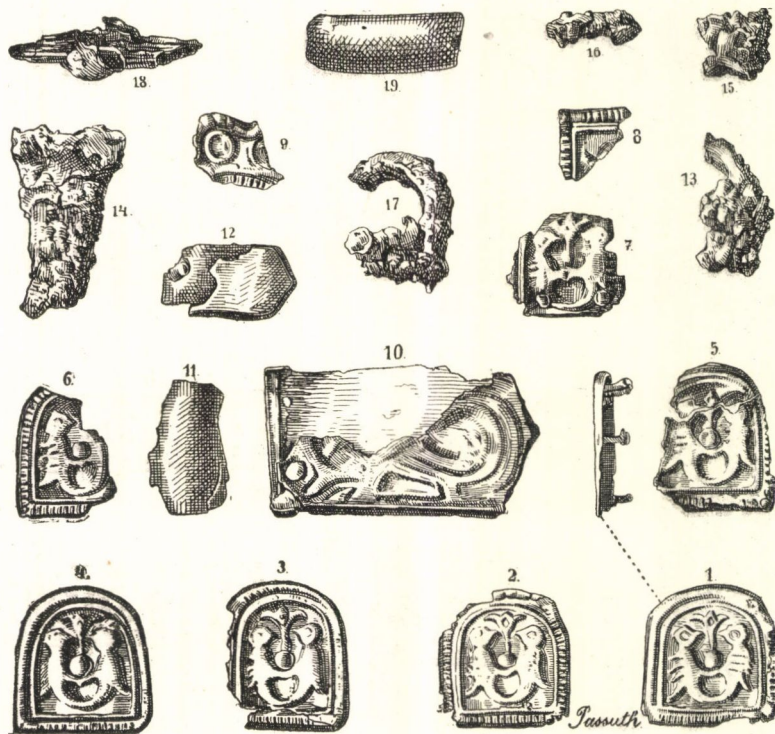
Az összes bronzok és ezüst tárgyak növény-motivumokkal díszítették. Csak a csat és a nagy

szíjvég áttört művű, a többi nem. A kisebb szíjvégek egy tömör tagból állanak, a nagy szíjvég azonban két öntött lapból áll.

549. Jobb karjánál fekete üvegből készült karperecznek töredéke (19). A medenczecsont körül: felismerhetlen vasdarabok (13—18), 4 szíjvéglemez (10) s 8 félköríves övdísz (1—7) bronzlemezből. Két-két lemez tartozik egy szíjvéghez. A kisebb szíjvég (12) sima; a nagy (5 ctm. hosszú s 2·8 ctm. széles) szíjvégnek egyik lemeze S alakú szíjfonás-motivumot tüntet fel. Nagyon érdekesek a félköríves, trébelt övdíszek. Szélük rovátkolt s azon belül kidomborodó ív alatt, felül kétfelé ágazó fa alatt csőrűkkel egymás felé fordult madarat látunk.

550. Jobb kezénél ép vaskés.

551. Az ezen szám alatt elősorolt sírlelet nem saját ásatásomból ered, hanem úgy vettem azt a czikoi népvándorláskori sírmező alján levő téglavetőnek tulajdonosától, ki az égető kemence építése

549. sír.

alkalmával találta ugyanott, egy igen mély sírban. A vett tárgyak között van egy, ugyanezen korú nagy bronzfűlbevalónak töredéke (6), de az nem tartozhatik a férfi csontvázat jellemző sírleletek közé. Az összes tárgyak a hosszú vaskés kivételével, ezüstözött, öntött bronzból készültek.

E sírlelet tárgyai a következők:

- Egy 24 ctm. hosszú vaskés (3, 4, 20), fahüvelyéhez tartozó bronzpánttal.
- Két (9·5 ctm. hosszú s 2·2 ctm. széles) szíjvéglemez (1, 2).
- Nyolcz darab (3·3 ctm. hosszú s 1·5 ctm. széles) szíjvéglemez (7—9, 12.)
- Hét darab (3 ctm. hosszú s 1 ctm. széles) csuklóban hajló övdísz (13, 14)
- Három szívalakú s félköríves egytagú övdísz (15—17).
- Az övdíszhez tartozó 7 ctm. hosszú, piskota alakú tagja (10, 11).
- Igen csinos bronzcsat, díszítő taggal (5).
- Egy díszes karika (21).

A pánt, karika és piskóta alakú tag kivételével az összes darabok áttört művűek s növényinda-motivummal díszítették. Csak a nagy szíjvégnek felső végén találunk az inda-motivumon kívül, két egymás felé fordult, tátott szájú állatfőt. A szíjvégek párosával képeznek egy darabot s felül két szeggel voltak egymáshoz erősítve.

552. E lovas-sír lelete véletlenül került elő, midőn elhullott tehén számára gödröt ástak s e hozzám juttatott sírlelet folytán kezdtem meg e sírmezőben a rendszeres ásatást.

A közvetlenül egymás mellett feküdt ló-, és embercsontváznak tüzetes fekvési helyzetére nem ügyeltek. A sírban következő tárgyak voltak:

551. sír.

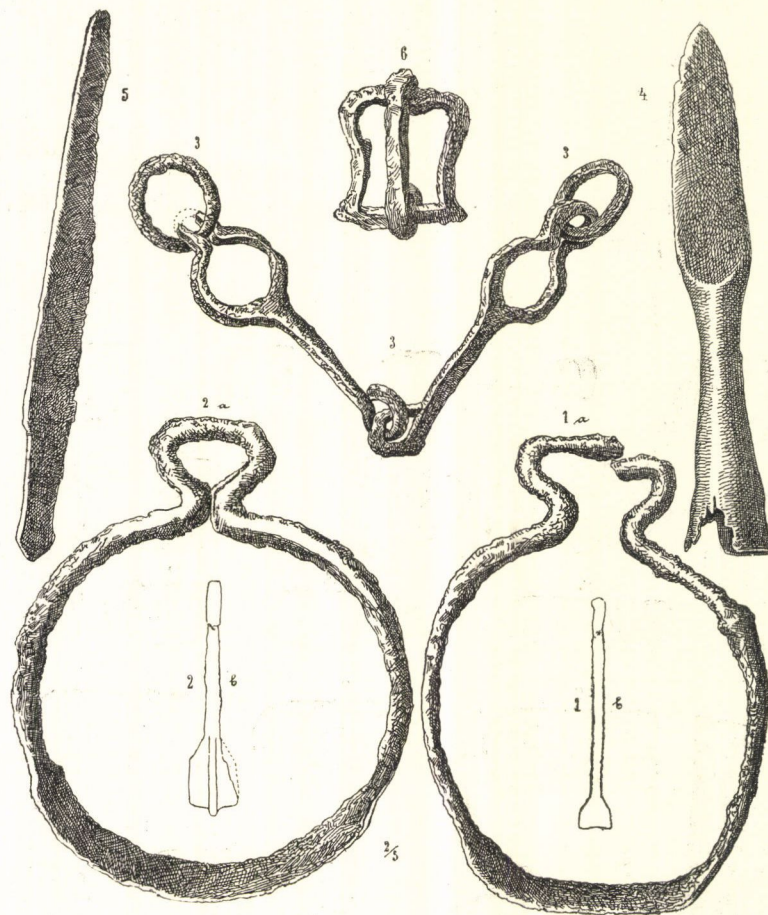
— Tört alakú vas-zabla (3), melynek mindkét tagja a külső végén egy nagyobb s egy kisebb karikára kovácsoltatott. A nagyobb karikákban agancs-pálcza volt, ezek azonban elhányódtak, a kisebb karikába különálló vaskarika van fűzve. Az egész zabla 24 ctm. hosszú.

— Vasesat (5.5 ctm. hosszú) (6) a ló hasánál.

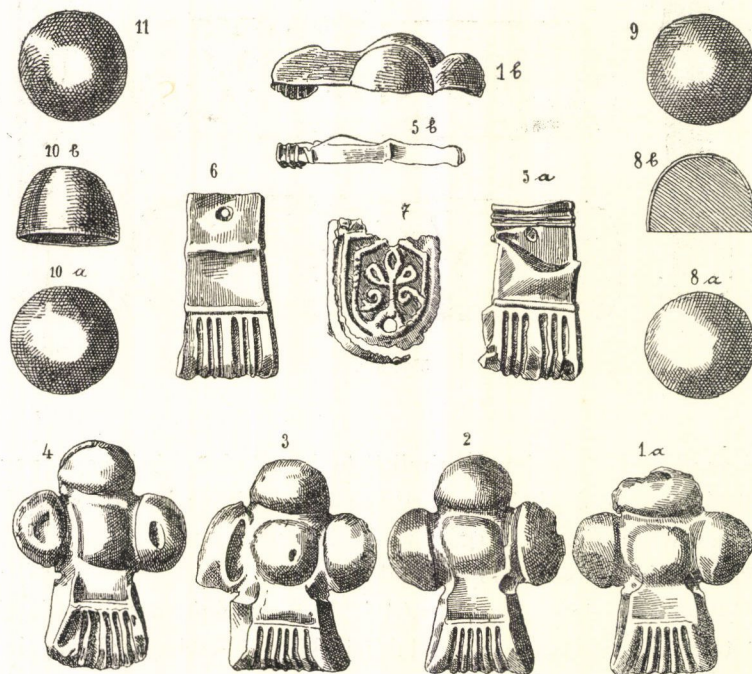
— Két, egyenlőtlen nagyságú kengyelvas (A 1, 2). Négyzetű vaspálczából készült karikája felül fület képez s alul (talpánál) szélesre kovácsolt. A talpnak külső oldalán bordával bir.

— Egy 18 ctm. hosszú, ép vaskés (A 5).

— Egy 17 ctm. hosszú vas-dárda (A 4). Belül üres köpűje 7 ctm. hosszú.

552. sír. A. 2/6.

552. sír. B. 7/11.

— Három ezüst szíjvég-lemez (*B* 5, 6, 7). Kettő ezek közül összetartozik, felül egy szeggel voltak egymáshoz erősítve, s alsó részük ugyanolyan gerezdékekkel díszített mint az alantabb elősorolt kereszt alakú díszítési darabok. E két lemezből álló szíjvég hossza 3·6 ctm., szélessége 1·7 ctm. A harmadik félköríves szíjvéglemez trébelt s növénymotivummal ékített.

— Ezüstből készült négy darab erősen domború, kereszt alakú szerszámdísz (*B* 1. *a b.*—4) vagy övdísz. A keresztnek felső része négy, belül üres golyóból, s alsó része gerezdékekkel díszített, négyszögű nyújtványból áll. A kereszt középső tagjának hossza 4·5 ctm. s 2 ctm. széles. Ugyanilyen darabokat találunk a nagy-mányoki lovas síron, s előfordultak még megyénkben a bölskei sírmezőben.

— A lószerszámot díszítette még 20 darab 2 ctm. átmérőjű ezüst-pityke (*B* 8—11). Ezek belül üres félgömbökből állanak s kampóban végződő picziny szegek voltak belső részük közepéhez forrasztva.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA ARCHÆOLOGIAI BIZOTTSÁGÁNAK KIADVÁNYAI.

ARCHÆOLOGIAI KÖZLEMÉNYEK:

VIII. kötet: I. füzet: 2 réztáblával és számos fametszvényvel; 72 l. — I. Archæologiai kirándulás Csanádra. *Henszlmann Imrétől.* — Hervoja spalatoí herczeg és érmei. Dr. *Érdy Jánostól.* — III. A Rába-Sz.-Miklósi egyház. *Ráth Károlytól.* — IV. Éremtani adalékok. Dr. *Rómer Flóristól.* — V. Pécsvidéki és egyéb leletek. *Horváth Antaltól.* — VI. Archæologiai irodalom. *Hampel József és R. Fl.-tól.* — VII. Archæologiai mozgalmak. — VIII. Kisebb közlemények. Ára 60 kr.

II. füzet: Pilíni pogány sírok. Dr. *Érdy Jánostól.* (I. közlem.) 73. l.; — II. Visszapillantás a Nyitra-, Turóc- és Liptó-megyékben tett régészeti kirándulásra. *Könyöki Józseftől.* 84. l.; — III. Régészeti adatok Győr-Sz.-Márton környékéről. *Sztahovics Remig lázi lelkésztől.* 98. l.; — IV. Románkori oltárkereszt. *Ebenhöch Ferencztől.* 108. l.; — V. Az 1868-ik év őszén Tellyén talált római érmek leírása. *Horváth Antaltól.* 114. l.; — VI. Két románkori kerekgyház nyoma Györmegyében. *Ebenhöch Ferencztől.* 120. l.; — VII. A liptó-andrásfalvi bronzkori temető. *Majláth Bélától.* 123. l.; — VIII. Erdély érmészetéhez. *Holländer Ledtől.* 130. l.; — IV. Kisebb közlemények. 142. l.; — I. Két gyulai lelet. Id. *Mogyoróssy Jánostól.* — II. Domokos Fehérvári prépost egy Codex R. F. — III. Igazolásunkra. A m. n. muzeum régiségtárának személynéze. Ára 60 kr.

A III. füzet tartalma: Régészeti közlemények. *Ormós Zsigmondtól.* I. Bersovia (Zsidovin.) 145. l. — II. Róbert Károly (1308—1342) király 1335-ik évi érmeleli szerződése. *Érdy Jánostól.* 154. l. — III. Aquincum történetének vázlata. Irta *Hampel József.* 159. l. — IV. Magyar viseletképek a bécsi császári könyvtárban. Dr. *Rómer Flóristól.* 199. l. — V. Harangjaink ismeretéhez. *Myskovszky Viktortól.* 203. l. — VI. Régi sírköveinkről. Dr. *Rómer Flóristól.* — VII. Kisebb közlemények. 212. l. — VIII. Név- és tárgymutató. 215. l. Ára 70 kr.

IX. kötet: I. füzet. 2 réztáblával és számos fametszvényvel. 70 l. — I. A visegrádi koronabolt és a királyi lakosztály elrendezése. *Henszlmann Imrétől.* — II. A pilíni Leshegyen talált csontvázakról. B. *Nyáry Jenőtől.* — III. Honi erődeink ismeretéhez. *Myskovszky Viktortól.* — IV. A kolozsvári Boldogasszonyról címzett domonkosok, jelenleg ferenczrendiek kolostorának ebédlőterme. Gr. *Eszterházy Jánostól.* — V. Liptómezei őstelepek. *Majláth Bélától.* — VI. A m. n. muzeumban levő kiadatlan *Aurelianus*-féle érmek. *Horváth Antaltól.* — VII. Erdély érmészetéhez. *Holländer Ledtől.* Ára 80 kr.

II. füzet. Számos ábrával 103 l. Tanulmányok az ember eredetének történetéből. *Majláth Bélától.* — A monói nagy éremlelet. *Czirbusz Gézátl.* — A cikádori cistercita apátság templom maradványa. *Myskovszky Viktortól.* — Dácia feliratos emlékei és térképe. *Mommsen* kiadásában. *Ortway Tivadartól.* — Adalék a régi magyar keresztelő medenczék ismeretéhez. *Myskovszky Viktortól.* Ára 2 frt 50 kr.

X. kötet: I. füzet számos ábrával. Tanulmány Sz. Gellért n.-csanádi templomáról. Dr. *Ortway Tivadartól.* — Kiadatlan római feliratok. Dr. *Rómer Flóristól.* — Egyiptomi cultus-maradványok a hazai leletek között, írta *Majláth Béla.* — A magyar nemzeti muzeum érem- és régiséggyűjteménye 1874-ben, írta Dr. *Ortway Tivadar.* 17 ív, ára 2 frt.

II. füzet. Román és átmenetkoru építmények hazánk területén, közli Dr. *Rómer Flóris Ferencz.* 8 ív. Ára 80 kr.

III. füzet. Tibiscum fekvése Dr. *Ortwaytól.* — Adalékok II. Lajos udvari számadásaiból. *Fraknoi Vilmostól.* — *Myskovszky V.* régészeti utazása 1875-ben. — Ára 1 frt.

XI. kötet: I. füzet. Kertesi apátság *Rómer*től. György antiphonale. R. Kiadatlan római feliratok R. Adalék a budai vár helyszíneléséhez. *Rómer*től. Ára 80 kr.

II. füzet. Pest-Pilis megye emlékei *Arányitól.* Liptó m. műemlékei *Myskovszkytól.* Léta vára *Jakab Elektől.* Ára 1 frt.

XII. kötet: Báthori István-féle emlékérem a m. n. muzeumban; Dr. *Hampel Józseftől.* — A sz. Miklóshoz címzett eperjesi r.-kath. templom; *Myskovszky Viktortól.* — Slavoniai leletek; *Boynychich Ivántól.* — A túskevári pálos templom; *Ádám Ivántól.* — Egy német nyereg a XIV. századból; *Lipp Vilmostól.* — Azon ágyuk, mozsarak és vetágyuk inventariuma, melyek Buda bevételé után 1686-ban az állásokon találtattak; Dr. *Rómer Flóristól.* — Régi ágyuk a munkácsi várban (1514—1711); *Thaly Kálmántól.* — Mutenum-Feketeváros; *Rácz Józseftől.* — Beregmezei műemlékei; *Lehoczky Tivadartól.* — A felsőmagyarországi muzeumban levő czéhepcsétekről; *Myskovszky Viktortól.* — Az ugynevezett «arany metszet» aesthetikai törvényének alkalmazása a csucsives stýlben; *Myskovszky Viktortól.* — Szerkesztői utóirat ehez. — Magyar várak 1437 körül; Dr. *Thallóczy Lajostól.* — Bárbárokori védrendszer nyomai Liptómezyében; *Majláth Bélától.* — Rákóczy Erzsébet ingóságai a hrussói és kis-tapolcsányi várkastélyokban; *Szerémitől.* — Magyarországi régészeti leletek repertoriuma; Dr. *Hampel Józseftől.* Ára 2 frt.

XIII. kötet: I. füzet. 1879. 4 könyomatu táblával és 35 fametszettel a szövegben. 65 l. I. A kelta uralom emlékei. *Pulszky Ferencztől.* — II. Diós-Győr vára. *Kanára Kabostól.* — III. Agyagiparunk történetéből. *Majláth Bélától.* IV. A berekszói régi templom Hunyadmezyében. *Torma Károlytól.* — V. Ó-budai templomrom. *Vásárhelyi Gézátl.* Ára 1 frt.

II. füzet. 1880. 50 fametszettel 75 l. I. A polgárdi ezüsttriosz. *Pulszky Ferencztől.* — II. A nagyváradí ős székesegyház. *Bunyitay Vinczéttől.* — III. Magyarhoni régészeti leletek repertoriuma. *Hampel Józseftől.* Ára 80 kr.

XIV. kötet: 1886. 35 képes táblával 159 l. I. Leletek a lengyeli őskori telepről. *Wosinszky Mórtól.* — II. A magyarországi bánya- és kamaratisztek emlékérmek. Dr. *T. Gy.-tól.* — III. Præhistoricus arany-, vas- és kőbányászati eszközök Dáciában. *Téglás Gábertől.* — IV. Római márványbányák a Bisztravölgyben, Bukova Hunyadmezyei falu határán. *Téglás Gábertől.* — V. A fenéki sírmező. *Lipp Vilmostól.* Ára 3 frt 50 kr.

XV. kötet: 1886. 23 képes táblával. A sármizegetusai mithraeum. *Király Páltól.* 129 l. Ára 2 frt 80 kr.

XVI. kötet: 1890. 18 képes táblával és 41 ábrával. I. A Korábia bányászata és kettős sírmezeje Zalatna közelében. Irta *Téglás Gábor.* II. Leletek a lengyeli őskori telepről. Irta *Wosinszky Mór.* Ára 4 frt 50 kr.

MAGYARORSZÁGI RÉGÉSZETI MŰEMLÉKEK:

I. kötet: Pécsnek középkori régiségei I. rész. A pécsi székesegyháznak építésze. Irta *Henszlmann Imre.* 1869. 6 réztáblával és fametszvényvel. 97 l. Ára 2 frt.

II. rész. A pécsi székesegyháznak domborművei. Két réztáblával és számos fametszvényvel. 94—372. lapig. Ára 2 frt.

II. kötet: I. rész. Pécsnek régiségei. I. Függelék. A pécsi székesegyházi magánirathoz. — II. Függelék. A sireena. — A pécsi ó-kereszttyén sírkamara. — Irta *Henszlmann Imre.* Számos ábrával. — 165. lapig Ára 2 frt.

II. rész. A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi kedvelőinek régészeti osztálya. 10 táblával és 277 fametszettel. Irta *Henszlmann Imre.* — Ára 8 frt.

III. kötet: I. rész. Régi falképek Magyarországon. Irta Dr. *Rómer Ferencz Flóris.* XIII., többnyire színezett képtáblával és LXXVII fametszvényvel. 1—170 lap. Ára 8 frt.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA ARCHÆOLOGIAI BIZOTTSÁGÁNAK KIADVÁNYAI.

- II. rész.* Lőcsének régiségei, *Henszlmann Imre*. XIV táblával és 88 fametszettel. — Ára 6 frt.
- IV. kötet: I. rész.** Bártfa középkori műemlékei. A szent Egyed templomának műrégészeti leírása. Irta és rajzokkal illusztrálta *Myskovszky Viktor*. IX fénynyomatu táblával s számos fametszettel. Ára 5 frt.
- II. rész.* 1880. Bártfa középkori műemlékei. A városház s a város erődítményeinek műrégészeti leírása. Irta s rajzokkal illusztrálta *Myskovszky Viktor*. V fénynyomatu táblával s számos fametszettel. 132 l. Ára 4 frt.
- Monumenta Hungariæ archæologica ævi medii.* A nagyszombati és a székesfehérvári régi templom. Irta *Reissenberger Lajos és Henszlmann Imre*. 1883. Nagy 4-edrét 85 l. Ára 4 frt.
- Dr. Lipp Vilmos.* A keszthelyi sírmezők. 1884. 363 rajzzal. 52 l. Ára 1 frt 60 kr.

ARCHÆOLOGIAI ÉRTESÍTŐ:

Archæologiai Értesítő 1869—1872. I—VI. kötet. Szerk. *Dr. Rómer Flóris*. — 1873. VII. kötet. Szerk. *Dr. Henszlmann Imre*. — 1874. VIII. kötet. Szerk. *Dr. Henszlmann vezérlete alatt Geduly Ferencz*. — 1875. IX. kötet. Szerk. *Dr. Henszlmann Imre és Dr. Ortway Tivadar*. — 1876—1879. X—XIII. kötet. Szerk. *Dr. Henszlmann Imre és Dr. Nyáry Albert*. Ára kötetenként 3 frt. — 1880. XIV. kötet. Szerk. *Pulszky Károly*. Ára 5 frt. — Új folyam 1881—1884. I—IV. kötet. Szerk. *Pulszky Károly*. Ára kötetenként 5 frt. — 1885—1890. V—X. Szerk. *Hampel József*. Ára kötetenként 6 frt.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA ARCHÆOL. BIZOTTSÁGA KOZBENJÁRÁSÁVAL MEGJELENTEK:

A székesfehérvári ásátások eredménye. Irta *Henszlmann Imre*. Nagy negyedré 226 l. 9 réztáblával és számos fametsz-
vénnyel. 1864. Ára 2 frt.

Műrégészeti kalauz különös tekintettel Magyarországra. *I. rész.* Óskori műrégészet. Irta *Dr. Rómer Flóris*. 134 l. 154 fa-
metszettel. — *II. rész.* Középkori építészet. Irta *Dr. Henszlmann Imre*. 150 l. 250 fametszettel. Ára 2 frt 50 kr. (Elfogyott.)

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA II. OSZTÁLYÁNAK ARCHÆOL. ÉRDEKŰ KIADVÁNYAI:

- Henszlmann Imre.* Tanulmányok a góthok művészetéről. 1874. Egy képtáblával 10 kr.
- Pulszky Ferencz.* A magyarországi avar leletekről. 1874. 10 kr.
- Ortway Tivadar.* Margum és Contramargum helyfekvése. 1877. 45 kr.
- Rómer Flóris.* Északnyugoti utam. 1879. 10 kr.
- Torma Károly.* A limes dacicus felső része. 1880. 90 kr.
- Torma Károly.* Az aquincumi amphitheatrum északi fele. (Jelentés az ottani ásátásokról.) Nyolcz fametszettel s tizenöt fénynyomatu táblával. 1880. 1 frt.
- Myskovszky Viktor.* A Renaissance kezdete és fejlődése, különös tekintettel hazánk műépítészeti emlékeire. 1880. 40 kr.
- Majláth Béla.* Forgách Ádám és Báthory Zsófia ékszereinek történetéből. 1882. 20 kr.
- Vaisz Ignác.* Masolino olasz képiő művei. Adalékok a magyar műtörténethez. 1883. 10 kr.
- Dr. Ortway Tivadar.* Egy állítólagos római mediterrán ut Pannoniában. (Egy térképpel.) 1883. 50 kr.
- Dr. Lipp Vilmos.* A keszthelyi dobogói sírmező. 1883. 10 kr.
- Hampel József.* Adalék Pannonia történetéhez Antoninus Pius korában. 1884. 20 kr.
- Ortway Tivadar.* Összehasonlító vizsgálatok a hazai és északkeurópai prähistorikus kőszközök eredete és régisége körül.
Első fele. 1884. 40 kr. — Ugyanaz, második fele. 80 kr.
- Szentkláray Jenő.* A becskerekai vár. 1884. 30 kr.
- Ortway Tivadar.* A prähistorikus kőszközök régiségi jellegeiről. 1885. 30 kr.
- Bunyitay Vincze.* Szilágymegye középkori műemlékei. 1885. 30 kr.
- Pulszky Ferencz.* Tanulmányok a népvándorlás korának emlékeiről. 20 kr. — Folytatás. 40 kr.
- Téglás Gábor.* Tanulmányok a rómaiak dáciai aranybányászatáról. 40 kr.
- Bunyitay Vincze.* A gyulafehérvári székesegyház későbbi részei s egy magyar humanista. Egy rajz és két fénynyomat-
tal. 1893. 1 frt.
- Téglás Gábor.* Újabb adalékok az aldunai zuhatagok sziklafelirataihoz s az aldunai határvédelem viszonya Dacia törté-
netéhez egészen Traianus felléptéig. 14 szövegközi rajzzal. 1894. 1 frt.
- Hampel József.* A régibb középkor (IV—X. század) emlékei Magyarhonban. Első rész. Kétszáz képes táblával és a szöveg-
ben 48 ábrával. 1894. 5 frt.